

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Financování vědy a výzkumu v České republice s finanční podporou

Evropské unie

Milan Severa

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Diplomová práce

Financování vědy a výzkumu v České republice s finanční podporou

Evropské unie

Milan Severa

Vedoucí práce:

PhDr. Mgr. Petr Jurek

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012

Děkuji za cenné rady a podporu během psaní této práce váženému PhDr. Mgr. Petru Jurkovi.

Za pomoc vděčím také paní Mgr. Martě Kollerové, Ing. Báře Černíkové, RNDr. Vladimíru Albrechtovi a dalším, kteří mi pomohli realizovat diplomovou práci.

Obsah

1. Úvod	1
2. Analýza výzkumu a vývoje v České republice	5
2.1. Právní úprava primárního práva výzkum a vývoje v Evropské unii	5
2.2. Primární právo Evropské unie a tvorba dlouholetého Rámce výzkumu a vývoje	8
2.3. Sekundární právní úprava výzkumu a vývoje v Evropské unii	9
3. Analýza Rámce Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací	13
3.1. Ověřování veřejné podpory	15
3.1.1. Hospodářská činnost a výzkumná organizace.....	17
3.1.2. Podnik jako realizátor výzkumu a vývoje pro inovace	18
3.1.3. Právní úprava veřejné podpory v České republice	21
3.2. Způsobilé výdaje v projektu.....	21
4. Strukturální fondy	24
5. Analýza Národního strategického a referenčního rámce (NSRR)	27
5.1. Mezinárodní porovnání	30
5.2. Vládní sektor podporující výzkum a vývoj.....	32
5.3. Vysokoškolský sektor na podporu výzkumu a vývoje	37
5.4. Soukromý sektor věnující se výzkumu a vývoji.....	43
6. Operační program Podnikání a Inovace (OPPI)	47
6.1. Pravidlo de minimis a Operační program Podnikání a Inovace	49
6.2. Struktura Operačního programu Podnikání a inovace	50
6.3. Inkubátor, jako praktická ukázka podpory inovace z OPPI	51
6.4. Klastř jako forma zefektivnění vynakládaných financí na výzkum a vývoj.....	53
7. Problémy operačních programů zaměřených na výzkum a vývoj	56
7.1. Dopis pro Českou republiku z Evropské komise.....	57
7.2. Pravidlo n+3/n+2.....	59
7.3. Vyjádření ministra Kalouska a předsedy Evropské komise José Manuela Barrosa ...	62
8. Národní orgán pro koordinaci (NOK)	63
9. Operační program Výzkum a vývoj pro Inovace (OP VaVpl)	65
9.1. Fungování OP VaVpl	69
9.2. Výstupy rozhovoru týkajícího se OP VaVpl	70
10. Operační program Vzdělání pro konkurenceschopnost (OP VK)	73
11. Závěr	76
Seznam literatury	82
Resume	88
Příloha	90

„Během Evropské krize se ukázalo, že peníze z fondů se neinvestovaly tak smysluplně a efektivně, jak jsme očekávali. A proto je potřeba to kriticky zrevidovat, položit si otázku, k čemu ty peníze vlastně potřebujeme? Ty peníze mají sloužit k tomu, aby se konkurenceschopnost jednotlivých evropských regionů sblížovala, ale ne někde na průměru! Stojíme přece v mezinárodní konkurenci, a proto je potřeba, abychom se dostali mezi ty nejlepší! A právě proto je potřeba investovat prostředky do toho, abychom ty, kteří nejsou tak konkurenceschopní, dokázali učinit konkurenceschopnějšími.“¹

Angela Merkelová

1. Úvod

Česká republika se v roce 2012 setkává se situací, kdy stále častěji slyšíme o nutnosti posilovat výzkum a vývoj jakožto základní prostředek pro vyšší konkurenceschopnost a udržitelnost naší ekonomické stability. Výzkum a vývoj je v České republice realizován na mnoha státních pracovištích, veřejných a soukromých vysokých školách a v podnikatelském sektoru. Všechny tyto subjekty jsou ve své výzkumné činnosti specificky zaměřeny, a to jak měřením kvality výzkumu a vývoje, tak strukturou financování a typem výzkumu.

Cílem této práce není hodnotit kvalitu výzkumu, počty výstupů, nebo formu získávání mezinárodního uznání. Práce naopak poukazuje na problémy, které jsou spojené s financováním výzkumu a vývoje. Snaží se poukázat na faktický stav dnešní vědy v České republice a představit možnosti na zlepšení, které přináší finanční prostředky z Evropské unie. S finančními prostředky, které poskytuje Evropská unie na podporu výzkumu a vývoje, však také přichází problémy s právní úpravou, realizací a administrativní zátěží, které tyto finanční mechanismy

¹Angela Merkelová, Diskuse Angely Merkelové se studenty na Právnické fakultě v Praze – 2. část. (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/zive-vysilani/videozaznam-344782-diskuse-angely-merkelove-se-studenty-na-pravnicke-fakulte-v-praze-2-cast/>, staženo 3.4.2012).

přinášejí. Snahou bude poukázat na právní a administrativní problémy, které mohou přinést nečekané situace při čerpání finančních prostředků.

Práce představuje analýzu pravidel pro poskytování finančních prostředků na výzkum a vývoj z prostředků Evropské unie. Není však možné vzhledem k rozsahu této práce přinést komplexní přehled všech právních předpisů a rámců, které byly přijaty v souvislosti s podporou výzkumu a vývoje ze strany Evropské unie. Dojde tak především k analýze základních dokumentů, které určují nasměrování politiky podpory výzkumu a vývoje a problémy s tím spojené. Z důvodu vyšší hodnoty práce bude proveden krátký výzkum dnešního stavu výzkumu a vývoje v České republice a na závěr bude poukázáno na přínos a problémy spojené s finančními prostředky poskytovanými z Evropské unie. Výzkum v této práci bude realizován za pomoci přístupu policy analysis, jejímž cílem je analýza prostředí financování výzkumu a vývoje za přispění finančních prostředků z Evropské unie v České republice. Práce se bude snažit zodpovědět dvě otázky. První výzkumná otázka bude věnována analýze možné minimalizace hlavních problémů spojených s fondy Evropské unie. Druhá výzkumná otázka se věnuje posouzení struktury dotačních a kontrolních mechanismů a jejich případné úpravy.

V této práci tak nejprve dojde k představení politiky Evropské unie ve snaze podpořit výzkum a vývoj v členských státech. Dojde k analýze základních právních principů a korelaci právního řádu České republiky a práva Evropské unie, které společně vytvářejí podmínky a pravidla pro poskytování podpory. Již při počátečních přípravách na tyto práce se výzkumník setkává s problematikou zákazu veřejné podpory, která se stává jedním z problematických pravidel v případě, že je žadatel zřízen za účelem zisku. První část práce tak bude analyzovat právní úpravu a podmínky, za jakých je možné čerpat finanční prostředky a dodržet zákaz veřejné podpory. Pro úplnost je také zapotřebí definovat otázku uznatelných výdajů, jako jsou základní obecné principy uznatelných

nákladů, které se stávají určujícím znakem pro samotnou realizaci projektu.

Ve druhé části práce dojde k analýze Národního strategického referenčního rámce (NSRR), který vytvořila Česká republika během příprav na rozpočtové období 2007 až 2013 a postupné rozvedení výstupů NSRR v návaznosti na Analýzu stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2011. Oba tyto dokumenty představují stav výzkumu a vývoje v oblasti státního sektoru, vysokoškolského sektoru a privátního sektoru, včetně stručného mezinárodního porovnání. Představují tak rozsáhlou analýzu stavu výzkumu a vývoje v České republice a analýza jejich výstupů se stane podstatnou částí výzkumu v této části textu.

Třetí část práce je věnována praktickým možnostem realizace výzkumu a vývoje v privátním sektoru. Důvodem, proč je soukromý sektor uváděn i v praktické rovině, je snaha poukázat specifické postavení oproti státnímu a veřejnému vysokoškolskému výzkumnému sektoru. Cílem je upozornit na problémy a úspěchy spojené s finančními prostředky a inovativními činnostmi, jež iniciuje Evropská unie.

Ve čtvrté části práce dojde k analýze Operačního programu Výzkum a vývoj pro Inovace (OP VaVpl) a Operačního programu Vzdělání pro konkurenceschopnost (OP VK). Na samém úvodu této části práce dojde k představení obav Evropské komise směřovaných k představitelům České republiky. Důvodem jsou možné nesrovnalosti při řízení a fungování operačních programů Evropské unie.

Vzhledem k aktuálnosti některých témat v této práci bylo vhodné uvést i zkušenosti zasvěcených účastníků v procesu distribuce přerozdělování finančních prostředků z Evropské unie. Pro úplnost zde bude uveden názor jednoho člena realizačního týmu právě realizovaného projektu a na straně druhé pracovníka Odboru řízení Operačního

programu Výzkum a vývoj pro inovace. Respondenti souhlasí s tím, aby byla tato práce vedena jako veřejně dostupná, zároveň však nechtějí jakýmkoliv způsobem upozorňovat na své spolupracovníky a oddělení. Proto došlo ke shodě, že nebudou v této práci citována jejich jména, tyto rozhovory budou vedeny formou utajeného zdroje. Obdobný problém se vyskytl u dokumentu, který zaslala Evropská komise České republice formou varovného dopisu. V dopisu se poukazuje na problémy spojené s fungováním dotačních fondů z EU. Úryvky dopisu byly zveřejněny v médiích, na stránkách ministerstev nebo je představil ještě před doručením do České republiky na základě jednání ministr financí Miroslav Kalousek na svých stránkách. Samotný dokument však nebyl kompletně zveřejněn a zdroj, který poskytl tento dokument, si opět nepřál být uveden. Prohlašuji, že informace které jsou takto získány, jsou pravdivé a byly získány za zde uvedených podmínek.

2. Analýza výzkumu a vývoje v České republice

Pokud chce výzkumník přinést ucelenou analýzu struktury financování vědy a výzkumu v České republice z finančních zdrojů Evropské unie, musí nejprve vysvětlit, na základě čeho je možné tuto podporu financovat. Proto je tato kapitola rozdělena do několika částí, které jsou nejprve věnovány právní úpravě a strategickým dokumentům, které Evropská unie přijala, aby tak umožnila realizaci struktury přerozdělování finančních prostředků na účely vědy a výzkumu pro inovace. Je však také zapotřebí alespoň přehledově uvést hlavní problémy a rizika, se kterými se daný záměr může setkat, proto je uvedena na úrovni Evropské unie problematika veřejné podpory a konkurenceschopnosti a na úrovni České republiky analýza deficitů a rizik, se kterými se potýká výzkum a vývoj v České republice a na závěr všechna možná opatření, jež mohou ohrozit tento pozitivní směr vývoje vědy a výzkumu.

2.1. Právní úprava primárního práva výzkum a vývoje v Evropské unii

Česká republika se po vstupu do Evropské unie zapojila do intenzivní spolupráce na mnoha polích působnosti vzájemné spolupráce v Evropské unii. Jedním z nich je spolupráce na rozvoji výzkumu a vývoje (VaV). Na počátku roku 2012, shodou okolností v době finalizace této práce, vrcholí kauza týkající se nedostatků v čerpání z operačních programů, které jsou určeny na VaV, přičemž řídicím orgánem je Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. Během mnoha úvah, které se týkaly samotného pojetí analýzy VaV v České republice, jsem si vždy pokládal otázku, jak strukturovaně a srozumitelně představit základní charakteristiku VaV a její financování v České republice. Aby bylo možné na základě této krátké studie přiblížit pozitiva/negativa, které získává Česká republika pro VaV z Evropské unie, je nutné představit velice

krátce strategické dokumenty a právní úpravu v právu Evropské unie a České republiky. Důvodem, proč je zapotřebí uvést nejprve právní úpravu VaV, je především přiblížení problematických kapitol týkající se rozdílů mezi pravidly v právu Evropské unie a České republiky, které zapříčiňují komplikace například v otázce přípustnosti poskytnutí podpory, více viz níže.

Z tohoto důvodu bude následujících několik stran věnováno podrobnějšímu náhledu na primární právo Evropské unie. Dnes se setkáváme se třemi základními smlouvami, které představují právo Evropské unie. Jsou jimi Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU), Smlouva o Evropské unii (SEU) a Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii (EURATOM). Pro oblast vědy a výzkumu je důležitá především Smlouva o fungování Evropské unie, která jak již bylo řečeno, je dnes jedním ze třech dokumentů primárního práva EU a problematice VaV se věnuje v čl. 179 až čl. 190 SFEU.²

Článek 179 SFEU poukazuje na to, že základní práva, která přináší veřejnosti známé Maastrichtské svobody volného pohybu osob, služeb, zboží a kapitálu, přejímá SFEU a navíc se vztahují i na vědu a výzkum. Druhou důležitou informací, která z článku vyplývá, je podpora vědy jako takové, nikoliv vědy omezené na jednotlivé členské státy. Důležitý je zde evropský rozměr příslušného výzkumného záměru. EU se snaží bojovat za posílení VaV a inovativních metod v průmyslu pro celou Evropskou unii, aby jak uvádí předchozí hlavy v SFEU došlo k naplňování cílů ve jménu posilování konkurenčního potenciálu v průmyslu a hospodářské sociální a územní spolupráce. Článek 179 v 1. odstavci doslovně říká: *„Unie má za cíl posilovat své vědecké a technologické základy vytvoření*

² Smlouva o založení Evropského společenství byla Lisabonskou smlouvou přejmenována na Smlouvu o fungování Evropské unie. Smlouva o fungování Evropské unie tak společně se Smlouvou o Evropské unii a Smlouvou o založení Evropského společenství pro atomovou energii (EURATOM) se stávají primárním právem a nahrazují původní smlouvy, na základě ratifikace Lisabonské smlouvy, pomocí které byla tato zásadní změna primárního práva provedena. (Úřední věstník 2007/C 306/01 Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, ve znění pozdějších předpisů).

evropského výzkumného prostoru, ve kterém se vědci, vědecké poznatky a technologie volně pohybují, a podporovat rozvoj své konkurenceschopnosti, včetně konkurenceschopnosti průmyslu, jakož i podporovat všechny výzkumné činnosti, které jsou z hlediska ostatních kapitol Smluv pokládány za nezbytné.“³ Nacházíme zde tedy všechna důležitá ustanovení, na která bylo výše poukazováno, jako je evropský výzkumný prostor, volný pohyb vědců a technologií a rozvoj konkurenceschopnosti v těchto oblastech. Konkrétněji již hovoří druhý odstavec čl. 179 SFEU, kde jsou v obrysech stanoveny základní tři body, jak se společenství bude snažit EU dát prostor k naplnění těchto podmínek v realitě. Jedná se o konstatování podpory malým a středním podnikům, zpřístupnění veřejných zakázek napříč Evropskou unií a svobodná spolupráce bez ohledu na hranice. Třetí článek je důležitý co do pohledu právní jistoty, kde je řečeno, že „O všech činnostech Unie v oblasti technologického rozvoje, včetně demonstračních projektů, se podle Smluv rozhoduje v souladu s touto hlavou.“⁴ Díky této větě je jasně stanovena závaznost celé hlavy, která je součástí SFEU a není tak možné porušovat na evropské, či státní úrovni tato ustanovení a smlouvy či jiné akty, které jsou v souladu s ustanoveními v této hlavě č. XIX Výzkum a technologický rozvoj a vesmír (SFEU).⁵ Článek 180 SFEU již přináší čtyři body, skrze které se má dosáhnout nastavení osnov pro navazující dokumenty a rámce, které na primární právo v oblasti VaV navazují. Činnost Unie, která má doplnit aktivity členských států v oblasti VaV:

a) „provádí programy výzkumu, technologického rozvoje a demonstrace za podpory spolupráce s podniky a mezi nimi, s výzkumnými středisky a s vysokými školami;

³ Čl. 179, 2008/C 115/01 Smlouva o fungování Evropské unie, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Čl. 179, 2008/C 115/01 Smlouva o fungování Evropské unie, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ Hlava. XIX, 2008/C 115/01 Smlouvy o fungování Evropské unie, ve znění pozdějších předpisů.

- b) podporuje spolupráci se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi v oblasti výzkumu, technologického rozvoje a demonstrace prováděných Unií;
- c) šíří a vyhodnocuje výsledky činnosti v oblasti výzkumu, technologického rozvoje a demonstrace prováděných Unií;
- d) podporu vzdělávání a mobilitu výzkumných pracovníků v rámci Unie.⁶

2.2. Primární právo Evropské unie a tvorba dlouholetého Rámce výzkumu a vývoje

EU má v této kategorii sdílené pravomoci. To však samo o sobě nevylučuje existenci vlastní koncepce na rozvoj VaV na evropské úrovni, která je známá jako Rámcový program. V čl. 182 SFEU je stanoven postup, kterým se Evropský parlament a Rada zavazují, skrze řádný legislativní postup a po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem, přijmout víceletý rámec, který vymezí všechny činnosti a cíle, jenž si Unie na dané období stanoví.⁷

Tyto víceleté rámce se nazývají „Rámcové programy (RP)“ a jsou tak hlavním nástrojem pro financování evropského výzkumu a vývoje. Dnes máme takzvaný Sedmý rámcový program, který je určen na léta 2007 až 2013. Hlavní cíle 7. rámcového programu EU jsou podpora VaV pro zvýšení konkurenceschopnosti, mobility výzkumníků, spolupráce napříč soukromým a veřejným sektorem.⁸ Tyto obecné cíle 7. rámcového programu odpovídají jak Lisabonské strategii, tak výše zmíněnému primárnímu právu v SFEU.

⁶ Čl. 180, 2008/C 115/01 Smlouva o fungování Evropské unie, ve znění pozdějších předpisů.

⁷ Čl. 182, 2008/C 115/01 Smlouva o fungování Evropské unie, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Technologické centrum. AV ČR. Zpráva o činnosti Technologického centra Akademie věd České republiky za rok 2010, str. 4-9 (http://www.tc.cz/dokums_raw/zprava-o-cinnostitc2010final_1304432760.pdf, 1.2.2012).

Rámcové programy tedy nemají nic společného s operačními programy. Rámcový program tak nemá nic společného s operačním programem Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpl) a operačním programem Vzdělání pro konkurenceschopnost (OP VK)! Rámcové programy, které jsou určeny pro podporu vědy a výzkumu, jsou tak určeny plošně pro žadatele z celé Evropské unie a přidružených států, dle článku 186 SFEU. Na rozdíl od Rámcového programu jsou operační programy určeny vždy pro jednotlivé členské státy.⁹ Na první pohled je tedy patrné, že je v hlavě XIX. SFEU nejprve uvedena úprava obecně pro VaV, a posléze od článku 182 je hlava věnována Rámcovému programu. Obdobně se setkáváme s touto kombinací i u sekundárního práva Evropské unie, které často kombinuje podmínky pro udělování grantů v rámci operačních programů pro jednotlivé členské státy a v již zmiňovaném Rámcovém programu.

2.3. Sekundární právní úprava výzkumu a vývoje v Evropské unii

Česká republika se svým vstupem do Evropské unie k 1. květnu 2004 na základě článku 10a Ústavy České republiky zavazuje provádět a uplatňovat dokumenty, které přijala EU ve snaze stanovit směr, jakým se má VaV ubírat. Mezi strategické dokumenty, které byly vytvořeny na půdě Evropské unie a odvozují svou legitimitu od primárního práva, patří tyto dokumenty určující směr EU:

- I) „Evropský výzkumný prostor: nové perspektivy. KOM(2007) 161,
- II) Společně k růstu a zaměstnanosti: Nový začátek lisabonské strategie. KOM(2005) 24,
- III) Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1982/2006/ES o 7. rámcovém programu Evropského společenství pro výzkum,

Čl. 186, 2008/C 115/01 Smlouva o fungování Evropské unie, ve znění pozdějších předpisů.⁹

technologický rozvoj a demonstrace (2007 až 2013), Úřední věstník EU, 18.12.2006,

- IV) Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1639/2006//ES o Rámcovém programu pro konkurenceschopnost a inovace (2007 až 2013),
- V) Rámec společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací, č. 2006/C 323/01 Ústřední věstník EU, 30.12.2006 a mnoho dalších.¹⁰

Samotné množství dokumentů, které jsou buď závazné, nebo pouze doporučující, je o mnoho rozsáhlejší. Základní přehled těchto dokumentů, které jsou pro dnešní VaV určující, je dostupný na webových stránkách Rady pro výzkum, vývoj a inovace¹¹. Pro potřeby této práce a základní charakteristiky však bude postačovat bližší pohled na Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (2006/C/323/1). Tento rámec poukazuje na důležitost spolupráce mezi státy, jak jej stanoví Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU). Pokud bychom se blíže věnovali podmínkám, které musí Rámec dle podmínek SFEU splňovat, jsou důležité především zmiňované čl. 179 až 190 SFEU, které jsou ve Smlouvě o fungování Evropské unie zařazeny pod zvláštní hlavu a jsou v textu SFEU umístěny za hlavu, která je věnována průmyslu a hospodářské, sociální a územní spolupráci. Je tak evidentní, že je zde kladen důraz na společný postup VaV a snaha o provázání politiky podpory VaV a územní, sociální a průmyslové spolupráce v rámci EU. Rámec je však podmíněn i čl. 107 až 109, věnované státní podpoře a dalším.¹² Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a

¹⁰ Vláda České republiky, *Národní politika výzkumu vývoje a inovací České republiky na léta 2009-2015*, str. 7 (<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=5579>, 20.2.2012).

¹¹ Rada pro výzkum, vývoj a inovace, poradní orgán vlády České republiky, *Inovace o VaV v České republice* (<http://www.vyzkum.cz>, 18. 1. 2012).

¹² Čl. 107, 109 a 179 až 190, 2008/C 115/01 *Smlouva o fungování Evropské unie*, ve znění pozdějších předpisů.

inovací tak plně odpovídá primární úpravě a je možné odvozovat v těchto ustanoveních jeho závaznost.

Co však způsobují čl. 107 až 109 SFEU a v návaznosti na ně i Rámec společenství pro státní podporu výzkumu vývoje a inovací? Jedná se především o popírání ustanovení v čl. 101 a 102 SFEU, které jsou základními články hlavy sedmé SFEU a upravují pravidla hospodářské soutěže, daní a sbližování právních předpisů napříč členskými státy Evropské unie. Problémem je, že Unie nepřipouští žádné dohody mezi podniky, sdruženími podniků a podobně. Není tak možné zakládat tuto spolupráci v případě, že by došlo k deformaci trhu, pokud dojde k jednání ve shodě s odstavcem 3. čl. 101 SFEU. V odstavci třetím je uvedeno, že pro případy zde uvedené nejsou platná předchozí ustanovení, především se jedná o odstavec první čl. 101 SFEU. Tvzení je platné pro „*dohody nebo kategorie dohod mezi podniky; rozhodnutí nebo kategorie rozhodnutí sdružení podniků a; jednání ve vzájemné shodě nebo jejich kategorie*“¹³ Pro tyto případy může dojít k technickému a jinému pokroku, jež částečně vynahrazuje spotřebiteli tuto deformaci na trhu, dle čl. 101 a 102 SFEU. Jedná se tedy o určitý kompromis mezi striktně daným pravidlem zákazu deformace nekalé konkurence na evropské úrovni v rámci vnitřního trhu Evropské unie a na druhé straně určité přípuštění této destrukce v případě, že převáží technologický a jiný přínos pro spotřebitele, který by jinak nemohl být realizován. Jako příklad můžeme zvolit nový lék, který však nejsou schopny jednotlivé firmy ze svých zdrojů financovat a jedinou alternativou je se spojit a koordinovat výzkum léku. Kladem je tak přínos v podobě nového léku, který by v jiném případě neexistoval, ale záparem je deformace trhu a zhoršení pozice ostatních firem a především nemožnost ovlivnit cenu léku pro neexistenci hospodářské soutěže. Obdobné řešení, jak vyhodnotit dopady a v konkrétních případech povolit tuto výjimku, přináší Rámec Společenství

¹³ Čl. 101, 2008/C 115/01 Smlouva o fungování Evropské unie, ve znění pozdějších předpisů.

pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací s tím rozdílem, že upravuje podmínky státní podpory, jež můžou deformovat hospodářskou soutěž.

Pozor na častou, ne zcela správnou, interpretaci významu slova podnik. V českém právním řádu je pojem podnik upraven v § 5 Obchodního zákoníku 513/1991 Sb. „*Podnikem se pro účely tohoto zákona rozumí soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem k své povaze mají tomuto účelu sloužit.*“¹⁴ V Evropském právu se však setkáváme s poměrně jiným pojetím pojmu podnik, jehož definici neupravuje SFEU ani SEU, ale dotvořil jí až svou judikaturou Evropský soudní dvůr (ESD) v kauze C – 41/1990 ESD. Evropský soudní dvůr stanovil, že podnikem je jakákoliv nezávislá jednotka vykonávající hospodářskou či obchodní aktivitu, bez ohledu na způsob financování a právní statut.¹⁵ To představuje problém, při uvažování o podniku v právním řádu České republiky, kde má podnik užší definici. Může se tak stát, že například nezisková organizace, které se daří získávat finanční prostředky ve vyšším měřítku vůči svému rozpočtu, se tak může dostat do kolize se zákazem veřejné podpory.

¹⁴ §5 Zákona č. 513/1991 Sb. *Obchodní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ Evropský soudní dvůr, Judikát ESD C - 41/1990. *Klaus Höfner a Fritz Elser proti Macrotron GmbH*. (<http://curia.europa.eu/juris/fiche.jsf?id=C%3B41%3B90%3BRP%3B1%3BP%3B1%3BC1990%2F0041%2FJ&pro=&lgrec=cs&nat=&oqp=&dates=&lg=&language=cs&jur=C%2CT%2CF&cit=none%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Cfalse%252Cfalse&num=41%252F90&td=ALL&pcs=O&avg=&mat=or&jge=&for=&cid=10482>, staženo 28.3.2012).

3. Analýza Rámce Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací

Dokument předkládá celoevropskou strategii, jak postupovat ve snaze podpory VaVpl. Je složen z deseti tematických částí, kapitol a podkapitol. Každá část je tematicky odlišená a postupně rozpracovává problematiku státní podpory a systematizaci přerozdělování grantů. Snaží se především reflektovat problematiku státní podpory, která je v případě narušování hospodářské soutěže zakázána. V článku 107 SFEU se uvádí, že *„státní podpory poskytované v jakékoliv formě státem nebo ze státních prostředků, které narušují nebo mohou narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňují určité podmínky nebo určitá odvětví výroby, jsou, pokud ovlivňují obchod mezi členskými státy, neslučitelné s vnitřním trhem, nestanoví-li Smlouvy jinak.“*¹⁶

Je zapotřebí si taktéž dát pozor na odlišné označení podpory. V dokumentech, které jsou ryze evropské, se setkáváme s termínem jakákoliv forma státní podpory. V České republice se taktéž setkáme s termínem veřejná podpora. Termín se dle definice Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže shoduje s čl. 107 SFEU a označuje jakoukoliv formu podpory poskytované státem, nebo ze státních prostředků.¹⁷ Státní podpora v jakékoliv podobě a veřejná podpora se tak v tomto smyslu neodlišují.

Existuje však několik výjimek, jako podpora k náhradě škod způsobených přírodní katastrofou, nebo podpora formou sociální povahy, pokud nebude mít diskriminační povahu a mnoho dalších. Pro nás je však důležitá část číslo tři v článku 107 SFEU, kde je pod písmenem b) uvedeno, že jsou slučitelné podpory s vnitřním trhem EU *„které mají*

¹⁶ Čl. 107, 2008/C 115/0 Smlouva o fungování Evropské unie 1, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, *Veřejná podpora* (<http://www.compet.cz/verejna-podpora/>, 24.3.2012).

napomoci uskutečnění některého významného projektu společného evropského zájmu anebo napravit vážnou poruchu v hospodářství některého členského státu“.¹⁸ Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (příště již jen Rámec) přináší způsob, jak ověřit soulad s touto výjimkou umožňující státní podporu v podobě „ověření vyváženosti“. Během tohoto rozhodování o schválení opatření pro státní podporu se postupuje ve třech krocích. Všechny tři kroky analyzují pozitivní a negativní dopady na společný evropský trh v Evropské unii. První dva kroky analyzují pozitivní dopady, třetí krok vystihuje naopak dopady negativní. Prvním krokem je zodpovědět si, zdali naše opatření podporují společný zájem Společenství, jakým je např. růst a konkurenceschopnost, zaměstnanost, životní prostředí a mnoho dalších. V druhém kroku je zapotřebí se zeptat, zdali je nastavení podmínek pomoci správné a co je jejich cílem, zdali jde o podporu inovace, nebo nápravu trhu?¹⁹ Rámec pro určení tohoto druhého kroku navrhuje položit si tyto otázky:

- i. *„Je státní podpora vhodným nástrojem politiky?*
- ii. *Existuje zde motivační efekt, tj. mění podpora chování podniků?*
- iii. *Je opatření podpory přiměřené, tj. bylo by možno stejné změny chování dosáhnout s menší podporou?“²⁰*

Všechny tyto otázky, vztahující se k druhému z kroků, se de facto ptají na prostou věc. Je správné jedné firmě, či vědecké instituci věnovat nad rámec plošné finanční státní podpory další finanční prostředky? Někdo může namítnout, že nikoliv, protože jakákoliv taková podpora

¹⁸ Čl. 107, 2008/C 115/01 *Smlouva o fungování Evropské unie*, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹ Evropská komise, *Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací*, str. 5 (http://www.avcr.cz/miranda2/export/sitesavcr/data.avcr.cz/veda_a_vyzkum/files/2006_323_01_ramec_spolecenstvi_pro_statni_podporu_vav.pdf, 10.2.2012).

²⁰ Evropská komise, *Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací*, str. 5 (http://www.avcr.cz/miranda2/export/sitesavcr/data.avcr.cz/veda_a_vyzkum/files/2006_323_01_ramec_spolecenstvi_pro_statni_podporu_vav.pdf, 10.2.2012).

znamená vždy pokřivení trhu a znevýhodnění ostatních. Druhá strana naopak může oponovat tím, že existují projekty, které nelze realizovat bez státní pomoci a není možné je tedy bez státní nebo evropské podpory jinak realizovat. Příkladem může být projekt Galileo, jenž má vytvořit alternativu americkému Global Positioning System (GPS) a financuje jej Evropská unie skrze Evropskou vesmírnou agenturu (ESA).²¹ Třetím krokem je analýza otázek, které se týkají možného narušení hospodářské soutěže a obchodu. Pokud i přes tyto negativní důsledky dochází k převážení pozitivních účinků, je možné takovou podporu udělit.²²

Jak naznačuje umístění problematiky státní podpory na samém počátku Rámce Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací v bodě číslo jedna, je zde zjevná potřeba představit členským státům a žadatelům ucelený přehled závazných pravidel pro realizace projektů zaměřených na výzkum a vývoj z finančních prostředků EU. Na základě rozhovoru se zaměstnancem Odboru řízení Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace, je problematika veřejné podpory jedním z nejčastějších problémů, které komplikují vyplácení finančních prostředků a stávají se problematickými i během kontrol odboru v právě realizovaných projektech z operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpI).²³

3.1 Ověřování veřejné podpory

Nehledě na princip ověření vyváženosti je zapotřebí dodržování zásad. Mezi nejvýznamnější zásady patří přiměřenost podpory, která je

²¹ European Space Agency, *Galileo* (<http://www.esa.int/esaNA/galileo.html>, staženo 25.3.2012).

²² Evropská komise, *Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací*, str. 5 (http://www.avcr.cz/miranda2/export/sitesavcr/data.avcr.cz/veda_a_vyzkum/files/2006_323_01_ramec_spolecenstvi_pro_statni_podporu_vav.pdf, 10.2.2012).

²³ Parafraze rozhovoru s příslušným pracovníkem Odboru řízení Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace, který si nepřál být jmenovitě citován.

„považována za přiměřenou pouze tehdy, nelze-li dosáhnout téhož výsledku s užitím opatření podpory, jež zkresluje hospodářskou soutěž v menší míře. Zejména částka a míra podpory musí být omezena na minimum potřebné k provedení podporované činnosti VaVal.“²⁴ Pokud tedy shrneme tuto zásadu, nikdy nemůže dojít k situaci, kdy udělení podpory bude mít větší negativní dopad na zkreslení hospodářské soutěže, než v případě jejího neudělení. Negativní dopady analyzuje článek 1.3.6. Rámce Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací, který je pojmenován - Negativní účinky podpory VaVal musí být omezeny tak, aby celkový účinek byl pozitivní. V článku je uveden exhibiční výčet případů, kdy není dobré poskytovat podporu, patří sem:

- „1) narušení dynamických podmínek podniků a vypuzení;
- 2) podpora neefektivní výroby;
- 3) vylučující praktiky a zvyšování tržní síly;
- 4) účinky na umístění hospodářských činností v jednotných členských státech;
- 5) účinky na obchodní toky v rámci vnitřního trhu.“²⁵

Rámec tak bude použit k posouzení oprávnění poskytnout podporu, jež je určena pro výzkum, vývoj a inovace. Veškerá tato podpora bude podrobena nejen výše uvedenému principu ověření vyváženosti, ale i postupům uvedeným v části páté této práce. Je potřeba rozlišovat mezi realizátory projektu a druhem výzkumné činnosti, která je v projektu realizována. Samotná problematika veřejné podpory navazuje na spolupráci státem financovaných veřejných výzkumných organizací a soukromých subjektů, případně na spolupráci pouze soukromých

²⁴ Evropská komise, *Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací*, str. 6 (http://www.avcr.cz/miranda2/export/sitesavcr/data.avcr.cz/veda_a_vyzkum/files/2006_323_01_ramec_spolecenstvi_pro_statni_podporu_vav.pdf, 10.2.2012).

²⁵ Evropská komise, *Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací*, str. 7 (http://www.avcr.cz/miranda2/export/sitesavcr/data.avcr.cz/veda_a_vyzkum/files/2006_323_01_ramec_spolecenstvi_pro_statni_podporu_vav.pdf, 10.2.2012).

subjektů. Je proto potřeba si uvědomit rozdíl z pohledu národního práva a Evropské unie.

3.1.1 Hospodářská činnost a výzkumná organizace

Dle odstavce 3.1. Rámce může být za Výzkumnou organizaci považován ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU jakýkoliv subjekt pobírající státní podporu, nehledě na jeho právní postavení, nebo vytvářející zisk. *„Rozhodující pro to, aby byla považována za podnik, je skutečnost, zda taková výzkumná organizace provádí ekonomickou činnost, což je činnost spočívající v nabídce zboží a nebo služeb na určitém trhu.“*²⁶

Můžeme tak rozdělit veřejné financování hospodářských a ne hospodářských aktivit. Je dokonce možné, aby výzkumná organizace prováděla jak činnosti hospodářské, tak i ne hospodářské. Komise se přitom domnívá, že výzkumná organizace by měla především rozvíjet svou neziskovou aktivitu ve formě podpory *„vzdělávání s cílem zvýšit množství a zlepšit kvalifikaci lidských zdrojů; provádění nezávislého výzkumu i výzkumu prováděného ve spolupráci s jinými subjekty s cílem zvýšit objem znalostí a zlepšit chápání stávajícího know-how; šíření výsledků výzkumu.“*²⁷

Pokud se však prokáže, že výzkumné organizace, byť příležitostně, provádějí hospodářskou činnost, jedná se v takovém případě o veřejnou podporu. Příkladem může být i pronájem prostor, poskytování služeb za úplatu a podobně. Příslušná výzkumná organizace (jako je technologické centrum, nebo technologický inkubátor) však může dle vysvětlení rámce namítat, že se jedná pouze o zanedbatelnou finanční položku, nebo jen

²⁶ Evropská komise, *Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací*, str. 11 (http://www.avcr.cz/miranda2/export/sites/avcr/data.avcr.cz/veda_a_vyzkum/files/2006_323_01_ramec_spolecenstvi_pro_statni_podporu_vav.pdf, 10.2.2012).

²⁷ Evropská komise, *Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací*, str. 11 (http://www.avcr.cz/miranda2/export/sites/avcr/data.avcr.cz/veda_a_vyzkum/files/2006_323_01_ramec_spolecenstvi_pro_statni_podporu_vav.pdf, 10.2.2012).

snahu o podporu pro začínající podnikatele, využití prostor apod. Jestliže se prokáže, že finanční prostředky od státu nešly na tyto aktivity, ale byly celkově využity na smluvené služby, nemusí se v tomto případě jednat o veřejnou podporu!²⁸

Výše uvedené dvě situace poukazují na snahu minimalizovat dopady, které sebou přináší institut veřejné podpory a poukazuje na výjimky, kterými se snaží výzkumné organizaci maximálně vyjít vstříc, v případě že má určitou zanedbatelnou hospodářskou činnost. Zároveň však přichází s výkladem, který nejde proti kogentnímu ustanovení čl. 107 odst. 1 SFEU.

3.1.2. Podnik jako realizátor výzkumu a vývoje pro inovace

Jak však má postupovat podnik, který naplňuje znaky veřejné podpory a přesto se dle čl. 107 odst. 3 písm. b) SFEU domnívá, že má nárok na finanční prostředky? Tuto odpověď je nutné rozdělit do dvou rovin a upozornit, že pravidla týkající se těchto otázek jsou velice často diskutována a předkládána k posouzení Evropskému soudnímu dvoru (ESD).²⁹ ESD³⁰ tak často svým výkladem doplňuje právní úpravu a ustanovení, která jsou až s odstupem času zapracována do sekundární právní úpravy EU.

²⁸ Evropská komise, *Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací*, str. 11 (http://www.avcr.cz/miranda2/export/sitesavcr/data.avcr.cz/veda_a_vyzkum/files/2006_323_01_ramec_spolecenstvi_pro_statni_podporu_vav.pdf, 10.2.2012).

²⁹ Ukázky nejvýznamnějších případů, které se podílely, na právních východiscích tohoto Rámce jsou: Věc 118/85, Komise v. Itálie [1987] Sb. rozh. 2599, odstavec 7; Věc C-35/96 Komise v. Itálie [1998] Sb. rozh. I-3851, CNSD, odstavec 36; Věc C-309/99, Wouters [2002] Sb. rozh. I-1577, odstavec 46. Bohužel v této práci není možné z důvodu rozsahu tyto dokumenty analyzovat. Plné znění dokumentů je dostupné na stránkách ESD.

³⁰ Po přijetí Lisabonské smlouvy se změnilo názvosloví a struktura. Soudní dvůr Evropské unie (EDEU) se skládá ze Soudního dvora, Tribunálu a specializovaných soudů. Pro zjednodušení však i nadále bude použita v práci zkratka ESD. Úřední věstník 2007/C 306/01 Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, ve znění pozdějších předpisů.

V první rovině jsou definovány podmínky pro firmy v odstavci 3.2.1. Rámce Výzkum jménem podniku (smluvní výzkum, nebo výzkumné služby). Tento Rámec představuje situaci, za které výzkumná organizace zprostředkovává výzkumnou činnost pro podnik. Aby se nejednalo o státní podporu pro zadávající podnik skrze výzkumnou organizaci, musí se jednat o službu s těmito znaky: „1. *výzkumná organizace poskytuje službu za tržní cenu nebo, 2. neexistuje-li tržní cena, výzkumná organizace poskytuje službu za cenu, která zahrnuje plně náklady a přiměřený zisk.*“³¹

V druhém případě uvedeného v Rámci pod odstavcem 3.2.2. Spolupráce podniků a výzkumných organizací dochází ke spolupráci výzkumných organizací a podniků. Za předpokladu, že nebude poskytnuta žádná nepřímá státní podpora „1. *zúčastněné podniky hradí plně náklady projektu, 2. výsledky, které nemají za následek vznik práv k duševnímu vlastnictví, mohou být obecně šířeny a případná práva k duševnímu vlastnictví s ohledem na výsledky VaVal náležejí plně (28) výzkumné organizaci, 3. výzkumná organizace obdrží od zúčastněných podniků náhradu rovnající se tržní ceně práv k duševnímu vlastnictví*“³².

Dle právní úpravy, která odpovídá čl. 107 SFEU, není možné realizovat jakoukoliv formu státní podpory v oblasti vědy, výzkumu a inovací. Existují však případy (viz výše), kdy je možné spolupracovat.

Evropský soudní dvůr, Judikáty upravující právní úpravu Rámce Společenství pro státní podporou výzkumu, vývoje a inovací (<http://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=en>, 22.3.2012).

³¹ Evropská komise, *Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací*, str. 12 (http://www.avcr.cz/miranda2/export/sitesavcr/data.avcr.cz/veda_a_vyzkum/files/2006_323_01_ramec_spolecenstvi_pro_statni_podporu_vav.pdf, 10.2.2012).

³² Evropská komise, *Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací*, str. 5 (http://www.avcr.cz/miranda2/export/sitesavcr/data.avcr.cz/veda_a_vyzkum/files/2006_323_01_ramec_spolecenstvi_pro_statni_podporu_vav.pdf, 10.2.2012).

Poznámka (28) označuje v Rámci odkaz na poznámku pod čarou, která se týká definice „plného přidělení“, jenž však nemůže být z důvodu rozsahu blíže popsána. Více informací o definici plného přidělení v Rámci na straně 12.

Musí to být za okolností, které důsledně dbají na zamezení jakéhokoliv narušení hospodářské soutěže. Není tedy možné udělit státní podporu tam, kde by došlo k zvýhodnění subjektů, kteří by neprošli kladným hodnocením u ověření vyváženosti nebo byli v rozporu s uvedenými zásadami a dalšími zmíněnými podmínkami. Důvodem pro tak rozsáhlý popis rozličných forem státní podpory (veřejné podpory) je především častý rozkol s českou právní úpravou a důležitost při uznávání uznatelných výdajů, při realizaci projektů, ale i dodržování primárního práva Evropské unie. Toto odůvodnění dokládá i Úřad pro ochranu hospodářské soutěže: *„Neuvážené poskytování veřejné podpory může vést k ohrožení hospodářské soutěže, z tohoto důvodu je její udělení v Evropské unii striktně regulováno. V případě poskytnutí veřejné podpory neslučitelné s vnitřním trhem se její poskytovatel i příjemce vystavují riziku navrácení podpory. Je-li Evropskou komisí v případě protiprávní podpory vydáno negativní rozhodnutí, je poskytovatel povinen vymoci veřejnou podporu zpět. Příjemce udělenou podporu navrací včetně úroků. Navíc poskytnutí ilegální veřejné podpory může vést i k případné neplatnosti uzavřených smluv.“*³³

Na samotný závěr je však zapotřebí uvést, že existuje výjimka, která neodpovídá článku 107 odst. 1., a je známá jako „de minimis“.³⁴ Jedná se o veřejnou podporu malého rozsahu, která nesmí v období tří let přesáhnout 200 000 EUR. Podporu de minimis není možné kumulovat s jinou veřejnou podporou, která by přesáhla 200 000 EUR v součtu. Příjemci veřejné podpory na základě Nařízení Komise (ES) č. 1998/2006,

³³ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Veřejná podpora (<http://www.compet.cz/verejna-podpora/>, 24.3.2012).

³⁴ Evropské komise, (ES) 1998/2006 Výjimka „de minimis“ (<http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=438292:cs&lang=cs&list=578726:cs,518189:cs,438292:cs,&pos=3&page=1&nbl=3&pgs=10&hwords=>, 20.3.2012).

kde je stanovena povinnost všech příjemců podpory dle výjimky de minimis se povinně registrovat v Centrálním registru podpor de minimis.³⁵

3.1.3. Právní úprava veřejné podpory v České republice

Česká právní úprava veřejné podpory byla reprezentována dvěma dokumenty, první představoval Zákon o veřejné podpoře č. 59/2000 Sb. a druhý představuje Rozhodnutí č. 73/2001 Sb., společně představovaly přechodná ustanovení ve snaze připravit právní prostředí v České republice na budoucí členství České republiky v EU. V roce 2004 však došlo k jejich zrušení a nahrazení právem Evropské unie, které je přiblíženo výše. V praxi mají tyto nejasnosti závažné důsledky. Z důvodu zrušení zmiňovaných zákonů se například realizátor projektu zaměřeného na popularizaci vědy a výzkum z prostředků OP VaVpl setkal se situací, kdy se město, které každoročně poskytovalo grant zmiňované organizaci, domnívalo, že v kombinaci s OP VaVpl dojde k zakázanému založení veřejné podpory. Problém byl, že realizátor měl určitý roční příjem. Tato situace se nedařila objasnit ani ve spolupráci s řídicím orgánem VaVpl, a proto byl vznesen dotaz přímo na příslušný direktorát Evropské komise. Odpověď Evropské komise přibližně odpovídá řešení, kterému jsme se věnovali v předchozí kapitole. Realizátor totiž není zřízen za účelem zisku a jeho finanční aktivity nevedou k obohacení, proto se o veřejnou podporu nejedná.³⁶

3.2 Způsobilé výdaje v projektu

³⁵ CzechInvest, Veřejná podpora (www.czechinvest.org/verejna-podpora, 22.3.2012).

³⁶ Parafráze rozhovoru s příslušným realizátorem projektu z operačního programu VaVpl, není na přání realizátora jmenovitě citována.

Kromě samotné veřejné podpory je Rámec věnován další důležité položce, a to způsobilým nákladům, které jsou pro žadatele o grant vysoce ceněnou informací. Je patrné, že se opět Evropská komise snaží již na celounijní úrovni definovat pravidla pro určení specifikace uznatelných a neuznatelných nákladů v projektech. Je noční můrou každého realizátora grantu situace, kdy mu, byť zpětně po dokončení realizace, nebudou vyhodnoceny jednotlivé položky, či dokonce celé části projektu jako způsobilý výdaj. Mezi způsobilé výdaje je možné zařadit vše, co je výslovně povoleno! Neplatí zde proto premisa, že co není zakázáno, je dovoleno, jako například v Občanském právu České republiky, ale jde o kogentní ustanovení, které vždy ukládá potřebné povinnosti, od kterých není možné se odchýlit, aby mohlo dojít k uznání takového výdaje jako způsobilého.

Na základě taxativního výčtu, který zde bude uveden, dochází k vytvoření podrobnějších taxativních výčtů v jednotlivých operačních programech a výzvách. Evropská komise tak představuje v tomto Rámci základní seznam způsobilých nákladů, které zařadila pod odstavec 5.1.4. Rámce a rozdělila je do šesti okruhů: 1) náklady spojené s platy odborného personálu a ostatního personálu v rozsahu nutném pro zajištění projektu; 2) náklady spojené s materiálem potřebným pro realizaci projektu, jako jsou nezbytné nástroje a další vybavení. V případě, že budou využívány i po skončení projektu, je zapotřebí uznat jako způsobilé náklady na odpisy vybavení jen v délce projektu; 3) náklady na budovy a pozemky musí odpovídat rozsahu, a to po dobu trvání projektu; 4) náklady na smlouvy o provedení výzkumu, patenty jsou znatelným nákladem v případě, že byly provedeny v souladu se zákonem a podmínkami volné hospodářské soutěže, jež odpovídá standardům v členských státech Evropské unie; 5) je možné uplatnit i dodatečné náklady, pokud bezprostředně souvisejí s výzkumným záměrem projektu;

6) jsou uznatelným nákladem i náklady spojené s výdaji na materiál, výrobky a podobně spojené s realizací projektu.³⁷

Z pozice žadatele představuje problematika uznatelných nákladů jeden ze základních indikátorů, které je zapotřebí sledovat při výběru vhodnosti projektu a samotné realizace projektu. Pokud by došlo k nesprávnému zvolení metodiky při posuzování uznatelnosti nákladů, hrozí, že by mohlo dojít k snížení rozpočtu o položky, který by byly vyhodnoceny nezpůsobilými.

³⁷ Evropská komise, *Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací*, str. 12 (http://www.avcr.cz/miranda2/export/sites/avcr/data.avcr.cz/veda_a_vyzkum/files/2006_323_01_ramec_spolecenstvi_pro_statni_podporu_vav.pdf, 10.2.2012).

4. Strukturální fondy

V České republice existuje nyní dvacet šest operačních programů, které jsou děleny do tří oblastí podle cíle, kterého chtějí dosáhnout. Jedná se o Konvergenci, Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a Evropskou územní spolupráci. Všechny tyto tři cíle vycházejí z politiky Evropské unie, která stanovila politiku soudržnosti za pomoci dvou strukturálních fondů a Fondu soudržnosti:

- (ERDF) Evropský fond pro regionální rozvoj (od roku 1974) - je určen pro investiční a infrastrukturní záměry v regionech, tak aby došlo k rozvoji infrastruktury, kvality života, zvýšení přílivu investic do regionu – skrze výstavby průmyslových zón, ochrany kulturního dědictví, zlepšení zdravotní péče, sanace bytových domů a mnoho dalších.³⁸
- (ESF) Evropský sociální fond (od roku 1957) - je obecně nástrojem pro zvýšení kvalifikace občanů, zavedení moderních metod výuky, podporu rekvalifikací, stáže studentů, pedagogů a vědeckých pracovníků v soukromém sektoru a podobně.³⁹
- (FS) Fond soudržnosti – nepatří v plném rozsahu do strukturálních fondů.⁴⁰

Struktura fondů Evropské unie

Zdroj: Vlastní zpracování.

³⁸ Fondy Evropské unie, Evropský fond pro regionální rozvoj (<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU>, 10. 11. 2011).

³⁹ Fondy Evropské unie, Evropský sociální fond (<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU>, staženo 28. 11. 2011).

⁴⁰ Fondy Evropské unie, Fond soudržnosti (<http://www.strukturalni-fondy.cz>, 10. 11. 2011).

Právě tato struktura se stává klíčem pro tvorbu dotační politiky v jednotlivých členských zemích Evropské unie (EU). Česká republika se svými 26 operačními programy a částečně decentralizovanou strukturou řídicích orgánů patří k zemím s větším počtem operačních programů v Evropském průměru pro rozpočtové období 2007-2013. Samotný schvalovací proces však nejprve prochází Národním strategickým a referenčním rámcem, který slouží jako prostor pro nalezení shody mezi požadavky EU a členským státem, ve snaze nalézt shodu na specifikaci jednotlivých operačních programů. Pro lepší pochopení systému financování projektů v rámci struktury regionální rozvojové politiky (neboli HSS – politika hospodářské a sociální pomoci)⁴¹ je možné demonstrovat celý tento proces na schématu.

Struktura systému financování z fondů Evropské unie.

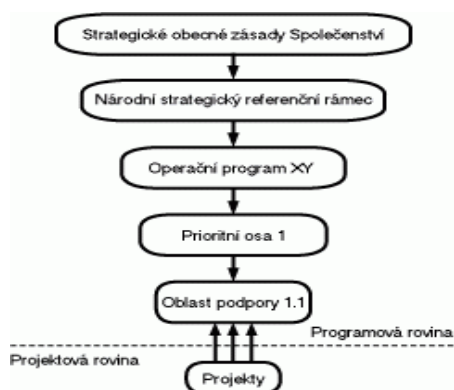

Schéma operačních programů ve struktuře strategických dokumentů a náčrt nutných předpokladů každého investičního projektu pro získání podpory.⁴²

Systém grantové politiky finančních prostředků z Evropské unie na schématu definuje posloupnost od Strategických obecných zásad Společenství, kde Strategické obecné zásady Společenství představují

⁴¹ Fondy Evropské unie, Informace o fondech (<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU>, staženo 28. 11. 2011).

⁴² Fondy Evropské unie, Informace o fondech (<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU>, staženo 28. 11. 2011).

především již zmiňované strukturální fondy - (ERDF) Evropský fond pro regionální rozvoj (ESD) a Evropský sociální fond (ESF). V Národním strategickém referenčním rámci dojde k modulaci obecných pravidel přerozdělování finančních prostředků z fondů Evropské unie na potřeby pro daný stát a jeho nižší správní celky (takzvané NUTS). Podle těchto potřeb dojde k vytvoření Operačních programů, které mají v členských státech různou podobu, a každý stát navrhne svou vlastní strukturu Operačních programů. Samotné Operační programy mají posléze další dělení, které nazýváme Prioritními osami, a ještě o stupeň níže jsou oblasti podpory. Samotných stupňů dělení může být více, záleží na druhu a tematickém rozsahu Operačního programu.⁴³

Vědě a výzkumu, jako nosnému tématu této práce, je však věnováno jen několik z těchto operačních programů. Mezi přední finanční instrumenty zaměřené na výzkum a vývoj (VaV) patří Operační program Vzdělání pro konkurenceschopnost (OP VK) a druhým je Výzkum a vývoj pro Inovace (OP VaVpl).

⁴³ Fondy Evropské unie, Informace o fondech (<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU>, staženo 28. 11. 2011).

5. Analýza Národního strategického a referenčního rámce (NSRR)

Za Českou republiku vyjednávalo a připravovalo dokument Národního strategického referenčního rámce Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) a stalo se tak hlavním koordinátorem při vyjednávání o podobě finanční pomoci pro Českou republiku ze strany Evropské unie. Hlavním prostředkem koordinace se stal Řídící a koordinační výbor (ŘKV), který pomohl zprostředkovat zapojení všech relevantních subjektů do fáze přípravy. Pozici představy zastával ministr pro místní rozvoj, dalšími členy se stali zástupci dalších rezortů, zástupci měst a krajů, zástupci ze sociální sféry, školství a mnoho dalších.⁴⁴

Národní strategický a referenční rámec předkládá SWOT analýzu, která poukazuje na hlavní přednosti, rezervy a nedostatky v České republice, a to v nejrůznějších oblastech. Pro tuto práci je důležitá kapitola 3.1 Podnikání, výzkum, vývoj a inovace, která je umístěna na samém počátku široké socioekonomické analýzy, která postihuje situaci v České republice. Dále se věnuje NSRR problematice vědy a výzkumu v kapitole páté, která je věnovaná vyhodnocení výstupů SWOT analýzy a nakonec v částech 8.1 a 8.2, které se stávají základem pro operační programy Vzdělání pro konkurenceschopnost a Výzkum a vývoj pro inovace, které se stávají hlavními prostředky pro podporu vědy a výzkumu v České republice, v rámci cíle konvergence.⁴⁵ Následně dojde k analýze výše zmíněných kapitol NSRR, skrze které dochází k nastavení všech podmínek pro udělování podpory pro VaVpl v České republice v rámci strukturálních fondů určených pro Českou republiku. Aby však

⁴⁴ Ministerstvo pro místní rozvoj, *Národní strategický referenční rámec*, str. 4 (<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/197f55c7-ffeb-4f5c-ab81-26237ef6eaf1/Narodni-strategicky-referencni-ramec-CR-2007%E2%80%9412.12.2011>).

⁴⁵ Ministerstvo pro místní rozvoj, *Národní strategický referenční rámec*, str. 2 (<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/197f55c7-ffeb-4f5c-ab81-26237ef6eaf1/Narodni-strategicky-referencni-ramec-CR-2007%E2%80%9412.12.2011>).

nedošlo k pouhému představení pozic NSRR, který navíc vychází z více než šest let starých dat, budou vždy výstupy NSRR porovnávány s Analýzou stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2011 (Analýza VaVpl 2011), kterou si nechala vypracovat Vláda České republiky.

Kapitola 3.1.2. Výzkum vývoj a inovace ve zmiňovaném NSRR se věnuje analýze stavu vědy a výzkumu v ČR. V době, kdy vznikal NSRR bylo přiděleno pro VaV 1,42 % HDP v ČR, přičemž v zemích bývalé EU 15 se výdaje na VaV pohybují v průměru kolem 2 – 3 % HDP. Dle porovnání schopnosti inovativního přístupu je možné sledovat pokrok. V Souhrnném inovačním indexu (demonstrující inovační prostředí v daném státě) se Česká republika pohybovala s číslem 0,26 na osmnácté pozici z 25 tehdejších členských států Evropské unie. Tento přehledový graf č. 1 je uveden na konci dokumentu v příloze¹. Strukturálním problémem byl především velice slabý inovační potenciál domácích podniků a taktéž zahraničních investorů, kteří přicházejí do České republiky. Na celkových zdrojích určených pro inovace ve VaV se podílejí zahraniční investoři pouze ve výši 4%, což nepředstavuje ani polovinu průměru EU 25. Jako negativní faktor je také nízká propojenost mezi univerzitami, akademickými pracovišti a podniky. V době tvorby NSRR taktéž neexistují centra excelence, která by se mohla vyrovnat centrům excelence EU 15, což zapříčiňuje takzvaný odliv mozků (brain-drain) z České republiky do zemí, kde je možné hovořit o existenci center excelence. V České republice existovalo v době příprav NSRR přes 30 technologických center, které však pouze postupně začínají plnit roli podnikatelských inkubátorů, neboli start-up firem.⁴⁶

V roce 2011 byl výzkum prováděn na více než 2 587 vědeckých pracovištích, kde podnikatelský sektor zřizoval 82% z nich. Navíc pouze

⁴⁶ Ministerstvo pro místní rozvoj, *Národní strategický referenční rámec*, str. 4 ([http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/197f55c7-ffeb-4f5c-ab81-26237ef6eaf1/Narodni-strategicky-referencni-ramec-CR-2007%E2%80%94942013-](http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/197f55c7-ffeb-4f5c-ab81-26237ef6eaf1/Narodni-strategicky-referencni-ramec-CR-2007%E2%80%94942013-,), 12.12.2011).

112 pracovišť dosáhlo či překročilo v roce 2010 svými výdaji 100 miliónů korun. Z těchto pracovišť dosahujících této částky patří 50 do sféry podnikatelské, 33 do veřejné akademické sféry a 29 do vysokoškolské oblasti. V roce 2010 se podařilo získat pro vědu a výzkum 1,61% HDP, což fakticky představuje téměř 60 miliard korun celkových výdajů na VaV v České republice. Tento výsledek představuje historické maximum finančních prostředků určených na vědu a výzkum od roku 1993, jak znázorňuje graf č. 2 v přílozeⁱⁱ. Jen pro představu, v roce 1993 bylo vynaloženo celkově na VaV 12 miliard korun, tak v roce 2000 to již bylo 27 miliard, což představovalo 1,21% HDP. Což znamená, že v České republice v průměru rostou meziročně výdaje na VaV o 3,7 miliardy korun (přibližně 6,7% celkových výdajů na VaV). Meziroční nárůst v letech 2009 až 2010 vychází z poklesu HDP přibližně o 2 %, přičemž výdaje na VaV jsou zachovány a naopak se oproti roku 2009 téměř o 4 miliardy korun výdaje ve prospěch VaV navyšují. Pokud bychom však chtěli zkoumat reálnou kupní sílu, například metodou porovnávání dle stále ceny od roku 2000, zjistíme, že si ve skutečnosti VaV v letech 2008 a 2009 dokonce o několik procentních bodů pohoršila. Naopak v roce 2010 přichází sanace těchto ztrát a co do stálé ceny si VaV polepšila o 7,9%. Pokud bychom však porovnávali ceny metodou běžných cen, zjistíme, že reálně nebyl výzkum a vývoj výrazněji zasažen. Informace týkající se přehledů výpočtů stálých cen a běžných cen najdete v tabulce č. 1ⁱⁱⁱ. Za tímto pozitivním vývojem však nestojí pouze navyšování veřejných finančních prostředků, ale především narůstající participace na VaV ze strany soukromého sektoru a postupné navyšování zdrojů ze zahraničí.⁴⁷

Celkově tak za rok 2010 pocházelo více než 40% ze státního rozpočtu, přibližně 7% od zahraničních firem a přibližně 4% z prostředků Evropské unie. Po sečtení těchto položek vyplývá, že více než polovina

⁴⁷ Vláda České republiky, Analýzou stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2011, str. 13 až 15 (<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=593520,1.3.2012>).

financí, která plynou do VaV pochází z domácího podnikatelského sektoru, viz graf č. 3^{iv}. Při pohledu na strukturu vynaložených nákladů je jasné, že se postupně mění i výše jednotlivých nákladových položek. Oproti roku 2000, kdy představovaly mzdové výdaje více než 29% celkových výdajů, představují pro rok 2010 více než 41% výdajů na VaV. Naopak dochází k zmenšení ostatních nákladů, kdy se oproti roku 2000 zmenšily náklady v roce 2010 o deset procent směrem nahoru na 48% celkových ročních výdajů VaV. Naopak o dvě procenta oslabily výdaje na investice, jak deklaruje graf č. 4^v. Tento přehled zpracovává každoročně Český statistický úřad a využívá k těmto výpočtům například i data OECD a mnoho dalších. Na základě těchto porovnání tak přináší ČSÚ každoročně statistiku ročního nárůstu a výdajů na VaV. Podle výsledků tohoto výpočtu vzrostly výdaje mezi léty 2009 až 2012 na VaV v České republice o více než 1,5%⁴⁸. Na základě těchto statistických dat však nejsme schopni posoudit, zdali dochází k evidentnímu zlepšení struktury financování VaV, potažmo efektivity vynaložení těchto prostředků. Je však viditelné, že dochází k zvyšování mzdových nákladů a naopak dochází k mírnému snížení výdajů na investice. Jak ale posoudit možné anomálie ve vývoji VaV v České republice? Možnou odpověď by mohla přinést další podkapitola, která shrnuje výsledky mezinárodního srovnání, které si nechala vypracovat vláda v již zmiňovaném dokumentu Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2011.

5.1 Mezinárodní porovnání

Již zmiňovaný rok 2009 znamenal první pokles celkových výdajů na vědu a výzkum v Evropské unii od roku 1995. Ve srovnání s rokem 2008,

⁴⁸ Český statistický úřad, Výzkum a vývoj ([http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vydaje_na_vyzkum_a_vyvoj_pdf/\\$File/1_letacky_vydaje.pdf](http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vydaje_na_vyzkum_a_vyvoj_pdf/$File/1_letacky_vydaje.pdf), 29.3.2012).

kdy se investovalo 239,7 miliard EUR, pak pro rok 2009 došlo k poklesu na 236,8 miliard EUR. Ač se může zdát, že jde o zásadní pokles všech investic, k poklesu došlo v 15 z 26 zemí, přičemž údaje z Řecka nejsou dostupné. Mezi státy, kde dochází k výraznému poklesu výdajů na VaV patří Spojené království, i přesto se společně s Francií a Německem podílely na výdajích na VaV více než 60% HDP. Česká republika se podílí svými výdaji na VaV méně než jedním procentem na celkových výdajích na VaV v Evropské unii. I přes tento zanedbatelný příspěvek vůči celkovým výdajům na VaV v Evropské unii patří Česká republika společně s Polskem k leaderům v rámci nových členských zemí Evropské unie.⁴⁹ Na základě každoroční statistiky, kterou provádí Eurostat je patrné, že co do procentuálních výdajů vůči HDP daného státu jsou procentuální výdaje v České republice srovnatelné se zeměmi, jako je Španělsko a Itálie. Ovšem faktická finanční částka, se kterou VaV může disponovat, je z důvodu rozdílné úrovně HDP nesrovnatelná. Na rozdíl od zmíněných států má však Česká republika tendenci tyto státy, co do procentuálních výdajů vůči HDP na VaV, překonat. Jak naznačuje graf č. 5^{vi} uvedený v příloze, Česká republika se snaží postupně navyšovat své výdaje na VaV. Rozhodně však nepatří mezi státy, kterým by se toto úsilí dařilo nejlépe, jako například Slovinsku, které s úspěchem již poněkolkáté za sebou v posledních letech navyšovalo procentuálně výdaje na VaV. Nebo taktéž Estonsko, které se tak snaží urychlit modernizaci a zefektivnění sektoru VaV. Mezi státy z původní EU 15, kterým se daří nadále výrazně posilovat výdaje na VaV až na úroveň necelých 4% HDP, patří Finsko a Švédsko. I přes určité snížení výdajů

⁴⁹ Vláda České republiky, Analýzou stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2011, str. 16 (<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=593520>, 1.3.2012).

v roce 2010 patří mezi přední státy co do poměru výdajů na VaV vůči HDP.⁵⁰

Pokud bychom však chtěli dosáhnout přesnějšího povědomí o systému financování vědy a výzkumu, je zapotřebí, abychom se alespoň krátce věnovali jednotlivým sektorům vědy a výzkumu, které se věnují odděleně sektoru vědy a výzkumu ve vládním sektoru, vysokoškolském sektoru a soukromém sektoru VaV. Těmto oblastem se budou věnovat další podkapitoly, přičemž i Evropská unie, jak již bylo řečeno, rozlišuje mezi podporou veřejných výzkumných organizací a podniků věnujících se vědě a výzkumu, kde případná státní či evropská podpora může založit případnou zakázanou veřejnou podporu, a proto je zapotřebí vždy situaci správně vyhodnotit. Z toho důvodu je dobře, že jak v jednotlivých operačních programech, tak i v analýzách, nebo strategických dokumentech, které se věnují vědě jako takové, se setkáme s vyjasněním problematiky veřejné podpory a dalších podmínek, které musí jednotlivé subjekty splňovat.⁵¹

5.2 Vládní sektor podporující výzkum a vývoj

Výzkum, který je prováděn ve vládním sektoru, tvoří z velké části pracoviště Akademie věd České republiky (AV ČR). Akademie věd České republiky má dlouholetou tradici, mezi jejími zakladateli nalezneme takové osobnosti, jako je filolog Josef Dobrovský, historik Gelasius Dobner, nebo matematik Joseph Stepling. V čele akademie stál také například František Palacký a mnozí další. Akademie dokázala ustát řadu politických změn a uchovala se až do dnešních dnů. Svou strukturou a

⁵⁰ Eurostat, Research and development
(<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/graph.do?tab=graph&plugin=1&pcode=tsc00001&language=en&toolbox=data>, 1.4.2012).

⁵¹ Český statistický úřad 2011, Roční statistické šetření výzkumu a vývoje VTR 5-01
([http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyzkum_a_vyvoj_ve_vladnim_sektoru_pdf/\\$File/5_letacky_vladni.pdf](http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyzkum_a_vyvoj_ve_vladnim_sektoru_pdf/$File/5_letacky_vladni.pdf), 21.3.2012).

rozsahem působnosti je největším veřejným subjektem, který realizuje VaV v České republice. Hlavními třemi oblastmi výzkumu, kterými se Akademie věd zabývá, jsou 1) vědy o neživé přírodě; 2) vědy o živé přírodě a chemických vědách; 3) vědy humanitní a společenské. Každá z těchto oblastí má své podseky, které dále oblasti výzkumu konkretizují a představují i zaměření jednotlivých pracovišť.⁵² Dle přehledu, který uvádí webová stránka, měla AV ČR k 15. 5. 2011 padesát tři ústavů, které se dále dělí na sekce a ty poté na jednotlivé ústavy. Vědami o neživé přírodě se zabývá 18 ústavů, vědami o živé přírodě a chemických vědách 18 ústavů a humanitními a společenskými vědami se zabývá 17 ústavů AV ČR.⁵³ Kromě samotné AV ČR existuje ještě mnoho dalších pracovišť, které spadají pod vládní sektor výzkumu a vývoje jako veřejné výzkumné instituce (často jsou zřizovány jednotlivými ministerstvy, proto se můžeme setkat s označením rezortní výzkumná pracoviště). Tuto pozici získaly po přijetí zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, který přináší definice vzniku a zániku veřejné výzkumné instituce, které byly do té doby často přímou součástí ministerstev a ústředních státních úřadů. Zákon také přináší Rejstřík veřejných výzkumných institucí⁵⁴, které jsou zřizovány na základě zmiňovaného zákona č. 341/2005 Sb.

Pro rok 2010 byl ve vládním sektoru prováděn výzkum na 196 pracovištích, z toho pouhá 1/5 dosáhla výdajů, které se rovnaly, nebo přesahovaly 100 milionů korun. V roce 2010 bylo ve vládním sektoru VaV přerozděleno 11,5 miliard korun. Nejvyšších finančních částek na VaV, které byly použity na jednom pracovišti, přitom dosahovala Akademie věd

⁵² Akademie věd České republiky, Struktura AV ČR (http://www.avcr.cz/o_avcr/struktura/vedni_oblasti/, 20.3.2012).

⁵³ Akademie věd České republiky, Seznam ústavů AV ČR (http://www.avcr.cz/o_avcr/struktura/pracoviste/, 20.3.2012).

⁵⁴ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Rejstřík veřejných výzkumných institucí dostupný v elektronické podobě* (<http://rvvi.msmt.cz/>, 21.3.2012).

České republiky. Pokud bychom se však podívali na faktické výdaje na VaV ve vládním sektoru a porovnali je s celkovými výdaji na výzkum a vývoj v České republice zjistíme, že oproti roku 2000 došlo v roce 2010 k desetiprocentnímu poklesu na 52%. I přesto to znamená, že stát vynakládá velké finanční prostředky na VaV právě skrze strukturu vládního sektoru na podporu výzkumu a vývoje. AV ČR z částky určené pro vládní sektor na podporu výzkumu a vývoje pro rok 2010 získala více než 76%, ostatní výzkumná pracoviště získala 17% a více než 7% bylo určeno na podporu dalších subjektů vládního sektoru, ke kterým patří například i veřejná kulturní zařízení. Pokud bychom porovnávali s lety předešlými, můžeme pozorovat stagnaci, a tím i snižování priority pro rezortní výzkumné instituce, více graf č. 6.^{vii} demonstrující nominální roční nárůst výdajů na VaV ve vládním sektoru. Je zapotřebí přitom zdůraznit, že v roce 2010 došlo k mírnému poklesu výdajů na VaV, které Česká republika uvolnila na podporu vládního sektoru na podporu VaV. Zneklidňujícím faktorem, který je ve vládním sektoru na podporu VaV obecně známým, je vysoká regionální nerovnoměrnost rozložení VaV, kterou naznačuje tok financí v rámci České republiky. Poukazuje na absolutní dominanci Prahy, kam směřuje více než 72,8% výdajů, druhým regionem je Jihomoravský kraj s 10,2%, třetí se umístil Středočeský kraj s 9,1% a na čtvrtém místě je Jihočeský kraj s 5,5% z celkových výdajů z vládního sektoru na podporu VaV. Ostatní kraje již nedosahují ani na jedno procento z těchto výdajů. Tento faktor způsobuje, že v České republice je jasným leaderem co do možností a prostředků z této kapitoly rozpočtu Praha, které s velkým odstupem konkuruje jihomoravská metropole Brno a v jejím závěsu je Středočeský kraj a Jihočeský kraj, kde je výzkum soustředěn převážně do Českých Budějovic, kde sídlí Biologické centrum Akademie věd České republiky.⁵⁵

⁵⁵ Český statistický úřad 2011, Roční statistické šetření výzkumu a vývoje VTR 5-01 ([http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyzkum_a_vyvoj_ve_vladnim_sektoru_pdf/\\$File/5_letacky_vladni.pdf](http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyzkum_a_vyvoj_ve_vladnim_sektoru_pdf/$File/5_letacky_vladni.pdf), 21.3.2012).

Druhým specifickým tohoto sektoru výzkumu je i jeho tendenční zaměření na oblast přírodních věd a naopak minimalizace VaV v oblasti technického rozvoje (na rozdíl od vysokoškolského výzkumu viz níže). Na přírodní vědy je vynaloženo více než 63% z celkových prostředků určených pro vládní sektor podporující výzkum a vývoj. Na podporu technického rozvoje je naopak pouze 9,5% z těchto prostředků. Jaká je však struktura finančních prostředků, se kterými může následně nakládat vládní sektor na podporu VaV? V roce 2010 hradil stát 82% rozpočtu výzkumných zařízení, které odpovídají zákonu č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, financovaných z vládního sektoru na podporu VaV, přičemž zbývajících 16% bylo hrazeno z vlastních zdrojů, které pocházejí ze soukromých a zahraničních zdrojů, pronájmu licenčních práv a patentů.⁵⁶

Pro přiblížení postavení tohoto sektoru vůči dalším státům v Evropské unii a OECD je zřejmé, že vládní sektor na podporu VaV převažuje spíše v nově přistupujících státech do Evropské unie. Česká republika patří spíše na určité pomezí mezi nově přistupujícími státy a EU 15. Nové členské státy jsou tedy příznačné velkou účastí vládního sektoru VaV oproti celkovým výdajům na výzkum a vývoj. Mezi státy s největší účastí vládního sektoru patří *„především o Bulharsko s 58% podílem, ale i o Rumunsko (41% podíl), Polsko (35 %) nebo Slovensko (33 %), tedy státy, které zároveň vykazují velmi nízkou intenzitu celkových výdajů na VaV. Česká republika se řadí mezi novými členskými zeměmi na samý konec s 21% podílem. Kromě nových členů EU je postavení vládního sektoru významné ve státech s významnými výdaji na obranný VaV a zároveň se silným postavením Akademie věd či obdobných institucí (např. Francie, Německo a Itálie). Naopak postavení vládního sektoru ve VaV hraje téměř minimální úlohu v Dánsku a ve*

⁵⁶ Vláda České republiky, Analýzou stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2011, str. 23 až 26 (<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsecke=593520>, 1.3.2012).

Švýcarsku, kde veřejný výzkum leží téměř výhradně na bedrech vysokých škol⁵⁷

Dle analýzy ČSÚ vyplývá, že Česká republika patřila v roce 2009 mezi přední státy světa s částkou 0,33% HDP, které jsou vynakládány na podporu vládního sektoru na VaV a řadila se tak po bok Číny, Japonska a Spojených států Amerických.⁵⁸ Je však přirozené, že se jedná o pouhé vyjádření statistického údaje, který však na první pohled při porovnání rozdílného HDP a výše státního rozpočtu poukazuje na zcela rozdílné možnosti a faktické finanční prostředky, které mají vědci v těchto státních institucích k dispozici. K absolutním leaderům v této oblasti patří Německo, Jižní Korea, Slovinsko, Francie, kde je hranice vysoko nad 0,3% HDP. V roce 2010 byl vládní sektor zaměřen z 74% na základní výzkum, z 23% na aplikovaný výzkum a z 3% na experimentální výzkum.⁵⁹ Je možné predikovat, že v České republice bude vzrůstat tlak na vyšší zaměření na aplikovaný výzkum na úkor základního výzkumu. Nikdo však nemůže s určitostí říci, zdali je skutečně správné snažit se zaměřit na takový výzkum, který je téměř okamžitě aplikovatelný v praxi. Jedna skupina zastává názor, že se jedná o správnou cestu směrem k propojení konkurenceschopnosti a pružnosti ekonomiky. Naopak se můžeme setkat s argumentem, který uvádí možnost dlouhodobého utlačování základního výzkumu, který nebude mít již dopředu stanovené pokračování formou aplikovaného výzkumu. Proto si musíme klást

⁵⁷ Vláda České republiky, *Analýzou stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2011*, str. 26 (<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=593520>, 1.3.2012).

⁵⁸ Čína, Japonsko a Spojené státy Americké mají však mnohonásobně vyšší výdaje na výzkum a vývoj v privátním sektoru. Je tak nutné brát zřetel nejen na rozdílné HDP, ale i hlavní toky financování VaV v uváděných státech. OECD, *Regions at a Glance 2011*, str. 65 až 69 (<http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/fulltext/0411071e.pdf?expires=1334090616&id=id&accname=guest&checksum=18DE8C358D3A9EEE6F558F4E5FFAF11E>, 1.4.2012).

⁵⁹ Český statistický úřad 2011, *Roční statistické šetření výzkumu a vývoje VTR 5-01* ([http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyzkum_a_vyvoj_ve_vladnim_sektoru_pdf/\\$File/5_letacky_vladni.pdf](http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyzkum_a_vyvoj_ve_vladnim_sektoru_pdf/$File/5_letacky_vladni.pdf), 21.3.2012).

otázku, zdali by bylo vůbec správné chtít po těchto institucích, aby se výrazněji staraly o své vlastní financování, nebo byly nuceny opustit své záměry z důvodu ekonomické ne relevantnosti? Na druhé straně bude do budoucna velice složité financovat všech 196 pracovišť ze státního rozpočtu v době, kdy dochází k rozsáhlé snaze osekávat státní výdaje. Možným řešením ze střednědobého hlediska by mohlo být vyšší využití finančních prostředků z Evropské unie a vyšší aktivizace ve snaze dosáhnout propojení výzkumu a vývoje v soukromém a veřejném, o který se snaží operační programy určené na podporu výzkumu a vývoje v České republice.

5.3 Vysokoškolský sektor na podporu výzkumu a vývoje

V České republice představují vysokoškolský výzkum především univerzity a vysoké školy. Dnes máme v České republice 28 veřejných a státních vysokých škol a univerzit, ale také mnoho soukromých vysokých škol.⁶⁰ Dle Analýzy VaVpl, kterou si nechala zpracovat Vláda České republiky, byly evidovány výzkumné a vývojové pracoviště v roce 2010 na 28 vysokých veřejných školách, konkrétně na 156 fakultách. A taktéž dle metodiky OECD od roku 2005 na jedenácti fakultních nemocnicích. Zanedbatelný je ovšem přínos 26 pracovišť, které se věnují VaV na soukromých vysokých školách. Dohromady tak v roce 2010 existovalo 193 pracovišť, která se věnovala VaV ve vysokoškolském sektoru. Pouze 29 pracovišť však dosáhlo, či překročilo ve svém rozpočtu 100 milionů korun. Jedná se o jednu fakultní nemocnici a sedm fakult Univerzity Karlovy, pět fakult Českého vysokého učení technického v Praze, čtyři fakulty Vysokého učení technického v Brně, dvě fakulty Masarykovy univerzity a dvě fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Ostatní univerzity a vysoké školy byly zastoupeny maximálně jedním

⁶⁰ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Seznam státních, veřejných a soukromých vysokých škol a univerzit* (<http://www.msmt.cz/vzdelavani/prehled-vysokych-skol>, 20.3.2012).

pracovištěm. Tento stav demonstruje značnou centralizaci předních pracovišť do dvou lokalit Prahy a Brna. V roce 2007 se co do tematické oblasti výzkumu věnovalo více než 48% sociálnímu výzkumu a více než 43% technickému výzkumu. Pro rok 2010 dosáhly výdaje na vědu a výzkum ve vysokoškolském sektoru 10,6 miliard korun, což představuje více než trojnásobek oproti stavu v roce 2000. Většinu finančních prostředků čerpali výzkumníci na veřejných vysokých školách, přibližně čtyři procenta připadla na fakultní nemocnice a jedno procento na vědu a výzkum na soukromých vysokých školách.⁶¹

Pokud bychom se podívali na určení finančních prostředků na VaV ve vysokoškolském sektoru za rok 2010, pak zjistíme, že více než 55% bylo určeno na základní výzkum, 39% na aplikovaný výzkum a 6% procent na experimentální vývoj. Což samo o sobě nevyovídá nic špatného o struktuře výdajů a jejich účelu. Problémem je však absolutní nedostatek mezi propojením výzkumu a vývoje v soukromém sektoru s vysokoškolským sektorem VaV, který představuje pouze 1% výdajů na VaV na vysokých školách, oproti průměru OECD, který se pohybuje kolem 7%.⁶² Jak tedy vypadá financování vysokých škol a univerzit v České republice přiblíží následující odstavce.

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (MŠMT) ustavuje každoročně metodiku pro financování veřejných a státních vysokých škol a univerzit, která přináší čtyři okruhy, na základě kterých probíhá financování veřejných a státních vysokých škol. Dokument je nazván *Zásady a pravidla financování veřejných vysokých škol pro rok 2012* a mezi čtyři zmiňované okruhy financování patří: „1. rozpočtový okruh I, *normativní část rozpočtu (cca 80%): ukazatele A, K; 2. rozpočtový okruh*

⁶¹ Vláda České republiky, *Analýzou stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2011*, str. 28 (<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=593520>, 1.3.2012).

⁶² Vláda České republiky, *Analýzou stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2011*, str. 29 až 30 (<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=593520>, 1.3.2012).

II, sociální záležitosti studentů (cca 10%): ukazatele C, J, S, U; 3. rozpočtový okruh III, rozvoj vysokých škol (cca 8%): ukazatele G, I; 4. rozpočtový okruh IV, mezinárodní spolupráce a ostatní (cca 2%): ukazatele D, F, M.⁶³ Je patrné, že se jedná především o metodiku, která přináší systém financování veřejných vysokých škol a univerzit. Pro účel této práce budou hodnoceny pouze kapitoly, které se týkají financování vysokých škol a univerzit v návaznosti na výzkum a vývoj. V případě zájmu je dokument dostupný na stránkách MŠMT.⁶⁴

V prvním okruhu je důležitý ukazatel K (kvalita a výkon), který definuje kvalitu a výkon vysoké školy či univerzity. Na rozdíl od ostatních ukazatelů se v tomto okruhu nepřihlíží ani k počtu absolventů a jejich úspěšnosti, ani k počtu studentů. Naopak určující faktorem je aktivita na daném pracovišti a faktické úspěchy. Jedná se tak o specifickou část rozpočtu, o kterou vysoké školy a univerzity navzájem soutěží. Vysoká škola či univerzita tak má šanci získat další finanční prostředky nad rámec ukazatele A, jenž přerozděluje finanční prostředky dle počtu studentů. Hlavními indikátory pro udělení podpory dojde k součtu výsledků u jednotlivých vysokých škol a následné vytvoření ukazatele,

⁶³ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Metodika MŠMT - Zásady a pravidla financování veřejných vysokých škol pro rok 2012*, str. 5 (<http://www.msmt.cz/file/18713>, 20.3.2012).

Vysvětlení významu jednotlivých ukazatelů:

Ukazatel A (limit počtu studií)

Ukazatel K (kvalita výkonu)

Ukazatel C (stipendia pro studenty doktorských akreditovaných studijních programů)

Ukazatel J (dotace na ubytování a stravování studentů)

Ukazatel S (sociální stipendia)

Ukazatel U (ubytovací stipendia)

Ukazatel G (vzdělávací rozvojové projekty Fondu rozvoje vysokých škol)

Ukazatel I (rozvojové programy)

Ukazatel D (zahraniční studenti přijímaní v rámci zahraniční rozvojové pomoci, mezinárodní spolupráce)

Ukazatel F (fond vzdělávací politiky)

Ukazatel M (mimořádné úkoly a aktivity)

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Metodika MŠMT - Zásady a pravidla financování veřejných vysokých škol pro rok 2012*, str. 5 (<http://www.msmt.cz/file/18713>, 20.3.2012).

⁶⁴ Metodika MŠMT o Zásadách a pravidlech financování veřejných vysokých škol pro rok 2012, je dostupná zde: <http://www.msmt.cz/file/18713>.

který vznikne na základě vzájemných výsledků. To znamená, že fakticky výkon vysokých škol určuje konkurenci ostatním. Každý ukazatel zohledňuje určitý aspekt výsledků a dohromady musí ukazatelé dosáhnout 100%. Výše finančních prostředků, které jsou přerozdělovány poměrně, odpovídá dosaženým úspěchům v jednotlivých ukazatelích, které mohou dosáhnout v součtu nejvýše 100%. Tento ukazatel patří k spíše novým, a proto je omezen tak, aby nedošlo na některých univerzitách či vysokých školách k možným šokovým finančním změnám v případě neúspěchu v tomto ukazateli. Proto se pro rok 2012 omezují finanční prostředky, které budou procházet skrze tento ukazatel, na maximálně 20% normativní části rozpočtu určeného pro financování veřejných vysokých škol a univerzit.⁶⁵ Pro VaV je důležitá především struktura ukazatelů, které měří kvalitu v rámci ukazatele K. jako pozitivní pro VaV považují určité výjimky zjednodušující ukazatel K, který má kromě těchto výjimek shodné podmínky, jako ukazatel A. Mezi výjimky pro rok 2012 patří například nepoužití oborového RIV⁶⁶, čili Rejstříku informací o výsledcích, nebo některých ukazatelů v rámci SCImago⁶⁷ a nakonec se pro potřeby ukazatele K nerozdělují bakalářské a navazující

⁶⁵ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Metodika MŠMT - Zásady a pravidla financování veřejných vysokých škol pro rok 2012*, str. 9 (<http://www.msmt.cz/file/18713>, 20.3.2012).

⁶⁶ Metodika MŠMT definuje RIV - Rejstřík informací o výsledcích takto: „Jedná se o počet bodů za výsledky školy v oblasti výzkumu a vývoje započítané podle přijaté metodiky Rady pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI). Výsledky (vždy jde o součet bodů získaných za posledních 5 let předcházejících roku hodnocení) jsou zveřejňovány v Rejstříku informací o výsledcích RIV. Uměleckým vysokým školám je přiřazena procentuální váha, která odpovídá počtu jejich normativních studentů. Umělecké vysoké školy tedy v této kategorii nesoutěží, především s ohledem na absenci ukazatele, který by měřil umělecké výkony uměleckých vysokých škol, a tedy zhodnotil výsledky jejich primárního cíle.“
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Metodika MŠMT - Zásady a pravidla financování veřejných vysokých škol pro rok 2012*, str. 14 (<http://www.msmt.cz/file/18713>, 20.3.2012).

⁶⁷ Druhým ukazatelem, který definuje metodika MŠMT, je SCImago: „Jedná se o ukazatel, zaměřený na analýzy výsledků vědy a výzkumu. Na podzim roku 2010 publikovala SCImago v pořadí již druhou výroční zprávu zaměřenou na celosvětové hodnocení institucí vědy a výzkumu s názvem *SCImago Institutional Ranking World Report 2010/17*. Analýzy *SCImago Institutional Ranking (SIR)* vycházejí z databáze SCOPUS¹⁸ a zahrnují výstupy institucí za posledních pět let (v podzimním *SIR World Report 2010* jsou publikovány výsledky za roky 2005-2009, tedy za stejné období jako výsledky RIV zveřejněné na začátku roku 2011).“
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Metodika MŠMT - Zásady a pravidla financování veřejných vysokých škol pro rok 2012*, str. 14 (<http://www.msmt.cz/file/18713>, 20.3.2012).

programy, které se posuzují společně. Ukazatel K tak preferuje spíše zjednodušení vůči ukazateli A, který je zaměřen spíše na výpočet normativní části rozpočtu, na rozdíl od ukazatele K, který má počínající tendence ohodnocovat samotnou aktivitu.⁶⁸ Podrobný přehled o kvalitativních ukazatelích v rámci ukazatele K viz tabulka v příloze č. 2.^{viii} Další podrobnosti o výpočtech a systematice ukazatelů RIV a SCImago je dostupný v příloze číslo 4 a 5 metodiky MŠMT - Zásady a pravidla financování veřejných vysokých škol pro rok 2012.

Druhým ukazatelem, který podporuje rozvoj VaV, je ukazatel označený písmenem I. Jedná se o ukazatel v oblasti rozvojových programů, který představuje další snahu MŠMT podporovat tento trend. Snahou je umožnit vysokým školám a univerzitám realizovat specializaci dle lokálních potřeb. Principiálně je zde snaha dosáhnout vyššího regionálního významu v zaměření vysoké školy, kooperace s podnikatelským sektorem a další aktivity, které podpoří zvýšení dovednosti aplikovat výzkumu a vývoj v praxi.⁶⁹

Metodika také přináší výhledově pravidla financování univerzit a vysokých škol v roce 2013 a v dalších letech. Dochází zde k analýze možných dopadů pro případ, že bude skutečně přijat nový Vysokoškolský zákon, který bude zásadně měnit pravidla financování vysokých škol a univerzit. Celý dokument má tendenci, formou mnoha grafů, tabulek a statistik, poukázat na dnešní maximální stav, kdy se přibližně 2/3 populačního ročníku rozhodnou studovat vysokou školu a dokonce vysoce nad polovinu obyvatel určitého populačního ročníku pokračuje i v navazujících studijních oborech. Je zde konflikt mezi přílišnou kvantitou studentů a zaostávající kvalitou studentů jako budoucích vědců a

⁶⁸ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Metodika MŠMT - *Zásady a pravidla financování veřejných vysokých škol pro rok 2012*, str. 16 (<http://www.msmt.cz/file/18713>, 20.3.2012).

⁶⁹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Metodika MŠMT - *Zásady a pravidla financování veřejných vysokých škol pro rok 2012*, str. 17 (<http://www.msmt.cz/file/18713>, 20.3.2012).

inovátorů vědy a výzkumu v ekonomice České republiky. Druhou linii, kterou metodika MŠMT v přílohách, ale i v průběhu textu sleduje, je postupný neudržitelný stav vzniklý z důvodu demografického vývoje, který poukazuje na výrazně slabší populační ročníky, které budou následovat. Z těchto důvodů se domnívám, že dochází ze strany MŠMT k výrazným změnám a snaže ohodnocovat nejen normativní položkou za studenta, kterou představuje ukazatel A, ale zvýšit důraz na ukazatel K kvalitu a výzkum. Co se týče ukazatele K, zde předpokládá MŠMT rozšíření tohoto ukazatele, předpokládá rozšíření i do dalších oblastí vůči dnešnímu měření kvality v oblastech umělecké a výzkumné. MŠMT také uvažuje o zavedení dalších kvalitativních ukazatelů a další práci na ladění ukazatele, který je věnován tvůrčí hodnotě. Zajímavou úvahou je vázání části finanční podpory pro ty školy, které byly oceněny mezinárodní cenou, nebo získaly mezinárodní akreditaci, vítězství v soutěži apod. Jedná se však o pouhé plány, které nemají doposud hlubší analytické podklady a neexistuje ani studie proveditelnosti. Doposud však není taktéž připraven návrh nového Vysokoškolského zákona v paragrafovém znění.⁷⁰ V případě jeho přijetí předpokládá ministerstvo komplexní zapracování připravovaných změn přímo do nového zákona tak, aby došlo k zohlednění cílů, kterých se snaží MŠMT skrze tuto metodiku dosáhnout.⁷¹

⁷⁰ Návrh nového Vysokoškolského zákona se setkává s řadou komplikací. Dne 31. 3. 2012 odstoupil z funkce ministr školství mládeže a tělovýchovy Josef Dobeš., který byl kritizován za mnohá pochybení. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Prohlášení ministra MŠMT Josefa Dobeše o důvodech rezignace* (<http://www.msmt.cz/pro-novinare/ministr-dobes-odchazim-abych-uhajil-cest-a-platy-ucitelu>, 2.4.2012).

Kritika ministra MŠMT Josefa Dobeše ze strany vysokoškoláků, akademiků vyústila v hromadné protesty proti věcnému záměru nového Vysokoškolského zákona. O problematice vysokoškolského zákona informovala všechna přední média. Problému se věnovaly například Hospodářské noviny, které dokonce v elektronické verzi vytvořily rubriku shrnující články a diskuse na toto téma. Hospodářské noviny, *Reforma školství* (<http://hn.ihned.cz/tagy/reforma-skolstvi-212883>, 3.4.2012).

⁷¹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Metodika MŠMT - Zásady a pravidla financování veřejných vysokých škol pro rok 2012*, str. 20 (<http://www.msmt.cz/file/18713>, 20.3.2012).

zabývají VaV v soukromém sektoru. Pro rok 2010 bylo dle ČSÚ registrováno 2130 pracovišť realizující výzkum a vývoj v soukromém sektoru. Pouze 508 pracovišť však dosáhlo, či překročilo svými výdaji určenými pro VaV 10 milionů korun. Více než čtvrtina podniků, které provádějí VaV nevydají ročně částku vyšší než 1 milion korun. Pro českou ekonomiku se jedná o nejdůležitější ze zmiňovaných třech složek vědy a výzkumu v České republice. V České republice od poloviny 90. let nedošlo nikdy k poklesu pod 60% celkových finančních prostředků vynaložených na VaV v České republice.⁷⁴ Každoročně také od poloviny 90. let docházelo k nárůstu finančních prostředků určených na podporu výzkumu a vývoje až do roku 2007, jak uvádí graf v příloze č. 7.^{ix}

Rok 2007 přinesl razantní utlumení v navyšování investic a představoval tak skokové utlumení z přibližně 20% reálného růstu v roce 2006 na nulový reálný růst v roce 2007, následovaný mírnými poklesy v roce 2008 a 2009. Změnu přináší až rok 2010, kdy zaznamenáváme skokový růst, který v reálných cenách překonal 12% hranici. Na tento značný propad mezi léty 2007 až 2009 však výrazněji nereagovala zaměstnanost v soukromém sektoru VaV, kde naopak ve sledovaném období 2007 až 2009 došlo k mírnému navyšování počtu zaměstnanců z 20600 zaměstnanců v roce 2001 na 35600 zaměstnanců v roce 2010. Zaměstnanci ve VaV v soukromém sektoru pracují ve třech oblastech. Nejpočetnější skupina je tvořena samotnými výzkumníky představujícími 43% všech zaměstnanců, 39% tvoří techničtí pracovníci a 18% tvoří ostatní pracovníci. Všechny tři skupiny tvoří celkový počet zaměstnanců VaV soukromého sektoru. Na rozdíl od výzkumu a vývoje ve vládním sektoru a vysokoškolském sektoru je zde evidentní, jaké oblasti jsou pro český průmysl zásadní a kde je tedy kladen důraz na know-how VaV v podnikatelském sektoru. Na první pozici se tak umístil výzkum a vývoj zaměřený na automobilový průmysl, který představuje 26% veškerých

⁷⁴ Vláda České republiky, *Analýzou stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2011*, str. 33 (<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekcce=593520>, 1.3.2012).

výdajů VaV v sektoru, následuje jej obecný výzkum a vývoj s podílem 13,1% výdajů v sektoru a na třetím místě se umístila oblast IT (Information Technology) s 3,6%. Dále následují inovace v opravách a instalacích strojů, architektonický a inženýrský výzkum, výroba odpadních prostředků, elektrotechnický vývoj, výroba počítačů a optických mechanismů, farmaceutický průmysl atd. Na posledním místě je vývoj a inovace ve zdravotní a sociální péči.⁷⁵ Hlavní oblastí výzkumu se tak stává výzkum technologií v automobilovém a přidruženém strojírenském sektoru. Z tohoto pohledu je poněkud vyvážená konstelace AV ČR, která naopak vyvažuje VaV v oblasti přírodovědné, sociální a zdravotní, které nemají v soukromém sektoru přílišný prostor (viz výše).

Pozitivním faktorem, který hovoří ve prospěch VaV v soukromém sektoru, je postupné navyšování zahraničních privátních investic sektoru VaV. V roce 2010 představovaly tyto investice 10% celkových výdajů na výzkum a vývoj v soukromém sektoru. Což představuje navýšení o více než 6% oproti stavu v roce 2000.⁷⁶ Dalším významným finančním zdrojem může být taktéž získávání finančních prostředků z Operačního programu Podnikání a Inovace (OPPI). Program patří mezi specializované operační programy na podporu konkurenceschopnosti v rámci konvergence. Základním přínosem je možnost financování i v případě zjevného narušení zákazu veřejné podpory za plnění určených podmínek, které ovšem musí převážit negativní dopady, které vedou k deformaci tržního prostředí.⁷⁷

⁷⁵ Český statistický úřad 2011, Roční statistické šetření výzkumu a vývoje VTR 5-01 ([http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyzkum_a_vyvoj_v_podnikatelskem_sektoru_pdf/\\$File/4_letacky_podnikatelsky.pdf](http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyzkum_a_vyvoj_v_podnikatelskem_sektoru_pdf/$File/4_letacky_podnikatelsky.pdf), 27.3.2012).

⁷⁶ Český statistický úřad 2011, Roční statistické šetření výzkumu a vývoje VTR 5-01. Dostupné na: [http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyzkum_a_vyvoj_v_podnikatelskem_sektoru_pdf/\\$File/4_letacky_podnikatelsky.pdf](http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyzkum_a_vyvoj_v_podnikatelskem_sektoru_pdf/$File/4_letacky_podnikatelsky.pdf), 27.3.2012).

⁷⁷ Agentura pro podporu Podnikání a Investic (CzechInvest), Sktruktura a financování OPPI (<http://www.czechinvest.org/podnikani-a-inovace>, 13.3.2012).

Pokud bychom chtěli provést mezinárodní srovnání soukromého sektoru výzkumu a vývoje napříč Evropskou unií zjistíme, dle statistiky OECD Česká republika patřila mezi léty 1995 až 2007 mezi přední státy na světě v poměru podílu podnikatelského sektoru na celkovém růstu HDP, který se pohyboval kolem 1% růstu HDP. Řadila se tak po boku států jako Portugalsko, Španělsko nebo Finsko, a naopak předstihla státy, jako jsou Spojené státy americké, Velká Británie, Norsko, Německo, Kanada a další.⁷⁸ Tento úspěch je však dán poměrně nízkým HDP v porovnání se zmiňovanými státy a úspěšnou ekonomickou dekadou, kterou Česká republika v letech 1995 až 2007 zaznamenala, viz graf č. 8 v příloze.^x

Mezi přední státy v Evropské unii, které vydávají nejvíce finančních prostředků na VaV prostřednictvím soukromého sektoru, se jedná o Švédsko s vynaloženými 2,35% HDP, Dánsko s 2,08% HDP a Rakousko s 1,88% HDP. Mezi novými členskými státy přistupujícími do Evropské unie má v tomto ohledu Česká republika a Slovinsko přední postavení. Dle statistiky Eurostatu vyplývá, že například Polsko vydávalo v roce 2010 na VaV v privátním sektoru pouze 0,2% HDP, oproti 0,97% HDP v České republice a přibližně 1,43% HDP ve Slovinsku. Průměr celé Evropské unie je přitom pro rok 2010 přibližně 1,3% HDP.⁷⁹

⁷⁸ OECD, *Regions at a Glance 2011*, str. 65 až 69 (<http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/fulltext/0411071e.pdf?expires=1334090616&id=id&accname=guest&checksum=18DE8C358D3A9EEE6F558F4E5FFAF11E>, 1.4.2012).

⁷⁹ Eurostat, Podnikatelský sektor financování výzkumu a vývoje (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/graph.do?tab=graph&plugin=1&pcode=tsc00001&language=en&toolbox=data>, 3.4.2012).

6. Operační program Podnikání a Inovace (OPPI)

Program spravuje Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) a implementaci má na starosti Agentura pro podporu podnikání a investic (CzechInvest). OPPI přináší hned několik oblastí podpory, jež umožňují realizaci podpory rozvoje výzkumu a vývoje v soukromém sektoru. Jedná se především o tři osy podpory, jsou jimi Inovace, Potenciál a Prosperita, které umožňují podnikům realizovat VaV.⁸⁰

Oblast podpory Inovace se stává jednou z hlavních oblastí podpory v rámci OPPI pro posilování inovační aktivity podniků. Hlavním účelem je však přímé zavádění samotných technologií do výroby, nežli podpora samotného výzkumu. Program Inovace podporuje inovační úsilí ve dvou rovinách. První rovina je zaměřena na inovační projekty, které zavádějí do praxe možný nákup nových strojů, know-how a licencí k inovativním postupům. Druhá rovina má snahu realizovat projekty na ochranu duševního vlastnictví, kde se naopak snaží podpořit podniky v České republice ve snaze podpořit ochranu nehmotných statků ve vlastnictví podniků formou patentů, užitných vzorů, nebo průmyslových vzorů a ochranných známek, bez kterých nelze zaručit ochranu duševního vlastnictví. Od roku 2007 proběhlo již několik výzev v obou rovinách podpory.⁸¹ Druhou oblastí podpory je Potenciál, který umožňuje podnikům založit či rozšířit vlastní výzkumný program se záměrem finančně pomoci. Doposud byly otevřeny tři výzvy. Poslední výzva byla uzavřena k 30. 11. 2011. V této výzvě činily dotace maximálně 100 milionů korun, ale jsou

⁸⁰ Agentura pro podporu Podnikání a Investic (CzechInvest), Sktruktura a financování OPPI (<http://www.czechinvest.org/podnikani-a-inovace>, 13.3.2012).

⁸¹ Agentura pro podporu Podnikání a Investic (CzechInvest), Sktruktura a financování OPPI (<http://www.czechinvest.org/podnikani-a-inovace>, 13.3.2012).

zde i další podmínky vztahující se k pravidlům výjimek ze zákazu veřejné podpory.⁸²

Třetí oblast podpory Prosperita je snahou podpořit rušení bariér a zvýšení komunikace a spolupráce mezi jednotlivými oblastmi a sektory spolupráce napříč výzkumem a vývojem v České republice. Snahou je zapojit nejen státní a soukromý sektor, ale i výzkumná pracoviště na univerzitách a vysokých školách. Pro tyto aktivity existují čtyři podoblasti na podporu VaV, kterými jsou vědeckotechnické parky, podnikatelské inkubátory, centra pro transfer technologií a sítě business angels. Snahou je dosáhnout vytvoření nových možností startu nových výzkumných záměrů, rozvoje v komunikaci a racionalizace VaV v České republice. Vědeckotechnické parky mají představovat subjekty, které poskytují prostory a servisní služby firmám, které mají již delší historii podnikání. Tato zkušenost má napomoci transferu těchto informací pro ty méně zkušené firmy, které budou taktéž sídlit ve vědeckotechnickém parku. Druhou aktivitou je podnikatelský inkubátor, který vytváří zázemí a podmínky pro firmy se zajímavými podnikatelskými záměry. Pro tyto začínající firmy s inovativním nápadem je možné získat od provozovatele inkubátoru dotaci na výdaje spojené s kancelářskými, laboratorními a ostatními prostory, ale i na poradenské služby, různá školení a podobně. Jednou z mnoha dalších výhod je společné užívání inkubátoru s ostatními firmami a vzájemné sdílení laboratoří a dalších prostor, jež umožňuje navázat lepší vzájemné sdílení zkušeností. Třetí aktivitou, kterou přináší tato oblast podpory, jsou centra pro transfer technologií, která je realizována formou spolupráce mezi univerzitami, vysokými školami a výzkumnými organizacemi s cílem dosáhnout zlepšení transferu technologií do firem. Dalším z cílů je poskytovat odborné poradenství. Tato aktivita je realizována ve spolupráci s výzkumnými institucemi a s

⁸² Agentura pro podporu Podnikání a Investic (CzechInvest), Potenciál výzva (<http://www.czechinvest.org/potencial-vyzva-i>, 13.3.2012).

vysokými školami, které napomáhají přenosu nových a dosud nevyužitých technologií do firem. Dále také poskytují odborné poradenství pro správný postup registrace duševního vlastnictví a mnoho dalších. Čtvrtou aktivitou je podpora vzniku sítě business angels, jenž se má stát nástrojem na poskytování kapitálu pro začínající podnikatele a rozšířit tak možnosti pro realizaci podnikatelských nápadů těchto firem v počátečním stádiu. Cílem tedy je realizace prostoru pro vzájemnou dohodu mezi podniky s nápadem a potencionálními investory.⁸³

Operační program OPPI disponuje přehlednými webovými stránkami, kde jsou již v hlavním menu snadno dohledatelné jednotlivé osy a oblasti podpory, u kterých jsou vždy uvedeny všechny potřebné dokumenty a výzvy, které byly doposud realizovány. Za největší přínos webových stránek je však možné považovat vysoké propojení s legislativní stránkou věci a snadná dohledatelnost specifických termínů, které by mohl žadatel případně potřebovat.⁸⁴ Negativem je, že pokud se uživatel nedostane až k příručkám pro žadatele, nedozví se, jak projekt podat a kde co vyplnit. Druhou otázkou je, zdali je dobré poskytovat identické informace, jak na stránkách Ministerstva průmyslu a obchodu, tak na zmiňovaných stránkách CzechInvestu.⁸⁵

6.1. Pravidlo de minimis a Operační program Podnikání a Inovace

Pro celý program OPPI se uplatňuje pravidlo de minimis, jenž upravuje maximální strop pro udělení veřejné finanční podpory v rámci tříletého rámce, která může být podniku udělena i ve více projektech,

⁸³ Agentura pro podporu Podnikání a Investic (CzechInvest), Prosperita (<http://www.czechinvest.org/prosperita>, 14.3.2012).

⁸⁴ Agentura pro podporu Podnikání a Investic (CzechInvest), Operační program Podnikání a Inovace (<http://www.czechinvest.org/podnikani-a-inovace>, 14.3.2012).

⁸⁵ Zmiňované webové stránky Ministerstva průmyslu a obchodu a vládní Agentury CzechInvest, které informují o Operačním programu Podnikání a Inovace, jsou dostupné zde: Ministerstva průmyslu a obchodu - <http://www.mpo.cz/cz/podpora-podnikani/oppi/> CzechInvest - <http://www.czechinvest.org/podnikani-a-inovace> (15.3.2012).

nesmí však nikdy přesáhnout částku 200 000 EUR. Existují však i výjimky z tohoto pravidla, které například malým a středním podnikům umožňují čerpat vyšší finanční částku v případě, že se například realizátor zaváže, že vynaloží minimálně 30 milionů korun v projektu jako způsobilé výdaje na inovace a další. Problematika de minimis je velice rozsáhlá a je upravena v nařízení Komise (ES) č. 1998/2006 o použití článků 87 a 88 Smlouvy na poskytnutí de minimis. Veřejnou podporu dle úpravy de minimis však nelze za žádných okolností poskytnout „*subjektům působícím v odvětvích prvovýroby zemědělských produktů vedených v příloze I Smlouvy o založení ES, subjektům provozujícím silniční nákladní dopravu pro cizí potřebu na nákup vozidel pro silniční nákladní dopravu, do odvětví uhelného průmyslu.*“⁸⁶ Důvodem pro tyto výjimky je i přes tento zákaz podpořit podniky v Evropské unii. Cílem je mít pod kontrolou tyto nesystémové kroky, které ovšem mohou pomoci udržet zaměstnanost a inovativní potenciál podniků. Vždy je však zapotřebí zvážit dopad a fakticky zabránit přílišné deformaci tržního prostředí. Výjimky mají především napomoci adaptovat se na strukturální změny v tržním prostředí, nebo splňovat nové kvalitativní, či zákonné povinnosti.

6.2. Struktura Operačního programu Podnikání a inovace

Dnešní struktura OPPI odpovídá předpokladům, které přibližně stanovuje Národní strategický referenční rámec (NSRR) jako určující dokument pro realizaci operačních programů v ČR, a tedy i Operačního programu Podnikání a inovace. NSRR tak v kapitole 3.1.1. Podnikání představuje hlavní problém výzkumu a vývoje v české podnikatelské sféře. Jak naznačuje Analýza VaVpl 2011 a statistiky ČSÚ, výzkum a

⁸⁶ Agentura pro podporu Podnikání a Investic (CzechInvest), De minimis (<http://www.czechinvest.org/potencial-vyzva-i>, 14.3.2012).

Smlouva o založení ES byla nahrazena po přijetí Lisabonské smlouvy, nově Smlouvou o Evropské unii. (Čl. 1 Primárního práva 2008/C 115/01, *Smlouvy o Evropské unii*, ve znění pozdějších předpisů).

vývoj je prováděn v největší míře v soukromém sektoru především v automobilovém průmyslu a strojírenství. Problémem je, že v České republice je obecně známou realitou dualita ekonomiky. Na jedné straně jsou malé a střední podniky, které představovaly dle výpočtu Ministerstva průmyslu a obchodu z roku 2006 přibližně 99,85% všech podniků v České, a zaměstnávaly přes 60% zaměstnanců v České republice.⁸⁷ Problémem těchto malých a středních podniků je zaostávání za velkými firmami a zahraničními investory ve snaze dosahovat takových výsledků inovace a realizace vlastního výzkumu a vývoje. Hlavní obavy, které jsou vedeny NSRR se týkají možného dalšího oslabování konkurenceschopnosti na českém i zahraničním trhu z důvodu neschopnosti rychlé reakce na změny v tržním prostředí. Další problém je, dle závěrů NSRR, nedostatečná spolupráce podnikatelského sektoru s výzkumnými institucemi a školami a vzájemná neschopnost kooperace ve snaze dosáhnout lepších výsledků v technických řešeních a rozvoji VaV. Jako řešení předkládá NSRR několik instrumentů neboli „*budování tzv. technologických inovačních center. Kromě toho, že nabízejí specializovaná pracovní místa pro kvalifikované a vysoce kvalifikované pracovníky, umožňují difuzi nejmodernějších technologií a měkkých typů inovací do ČR a poskytování vysoce specializovaných služeb nejen pro zahraniční, ale i české subjekty, a to včetně poradenství.*“⁸⁸

6.3. Inkubátor, jako praktická ukázka podpory inovace z OPPI

Jako demonstraci praktické činnosti OPPI je možné poukázat na fungování inkubátorů jako jedné z prioritní oblasti podpory OPPI. V České

⁸⁷ Ministerstvo průmyslu a obchodu, Příloha č. 1 Statistika malých a středních podniků (download.mpo.cz/get/31460/34779/374247/priloha004.pdf, 14.3.2012).

Informace také převzal portál BusinessInfo.cz. BusinessInfo.cz, Statistické údaje o malých a středních podnikatelích v České republice (http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/male-a-stredni-podnikani/statisticke-udaje-o-msp-v-cr/1000503/40194/, 14.3.2012).

⁸⁸ Ministerstvo pro místní rozvoj, *Národní strategický referenční rámec*, str. 8 (http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/197f55c7-ffeb-4f5c-ab81-26237ef6eaf1/Narodni-strategicky-referencni-ramec-CR-2007%E2%80%942013-, 12.12.2011).

republike nyní funguje třináct inkubátorů, které jsou podpořeny z operačního programu OPPI. Jedná se vždy o univerzální projekty, které jsou rozmístěny po celé České republice. V Praze se jedná především o projekt Inova centrum, kde je realizující institucí České vysoké učení technické v Praze. Přínosem je zprostředkování zakázek pro firmy umístěné v Inova centru, pomoc při psaní dotačních projektů na výzkumné záměry, ale i poskytování laboratoří, konferenčních místností, administrativního zázemí a mnoho dalších. Inova však přináší mnoho příležitostí pro studenty, například formou Inovakatalogu je možné navrhnout inovační, výzkumný, či technický záměr, kterým byste se rádi zabývali. Inova Vás zařadí do katalogu a pomůže případně zprostředkovat vzájemnou spolupráci. Pro studenta to znamená možnost realizovat bakalářskou, či diplomovou práci a pro firmu zajímavý výzkumný potenciál dalšího zaměření. Ale i poradenství pro případ, že si firma v inkubátoru najde partnera a ráda by ošetřila toto partnerství, je ve sféře soukromého sektoru VaV, skrze takzvané Lambertovy smlouvy. Jde o dohodu upravující spolupráci v oblasti výzkumu a vývoje a vybrat jednu ze čtyř základních vzorových smluv, které jsou za tímto účelem dnes uzavírány. Snahou inkubátoru je umožnit začínajícím firmám konzultace s odborníky. Na ČVUT umožňuje inkubátor Inova konzultace s akademickými pracovníky Českého vysokého učení technického.⁸⁹

Ostatní inkubátory poskytují obdobný poradenský servis. Hlavním cílem by měla být vždy podpora rozvoje podniků směrem k VaV. V Plzeňském kraji vykonává tuto činnost BIC Podnikatelské a inovační centrum, které realizuje obdobné činnosti jako ostatní inovační centra. BIC Podnikatelskému a inovačnímu centru se podařilo vybudovat kompletní zázemí, pro více než dvacet firem v nově postavené budově inkubátoru na Borských polích v Plzni. Daří se zde propojovat aktivity

⁸⁹ Inovační centrum Českého vysokého učení technického, Projekt inkubátorů (<http://www.inovacentrum.cvut.cz/firmy/cz/prehled-sluzeb#7>, 20.3.2012).

Západočeské univerzity a inkubátoru, který zřizuje právě BIC Podnikatelské a inovační centrum.⁹⁰ I ostatní zmiňovaná inovační centra v České republice se vyznačují obdobnou snahou podporovat inovační úsilí firmě v inkubátorech a racionalizaci komunikace mezi potencionálními investory, univerzitou a odborníky.

6.4. Klastř jako forma zefektivnění vynakládaných financí na výzkum a vývoj

Během racionalizačního úsilí se také můžeme po celé České republice setkat s projekty, které jsou zapojeny do systému klastrů. Jedním ze zásadních problémů, se kterými se potýkají české firmy, je určitá izolace od VaV prováděná ve veřejném a státním sektoru, ale i od různých asociací, vědeckotechnických parků a podobně. Tuto bariéru mají překonat takzvané klastry, jejichž vznik podporují taktéž evropské fondy. Hlavní snahou je navázat komunikaci a dosáhnout tak zefektivnění a racionalizace vynakládaných prostředků do výzkumu a vývoje v ČR. Existuje mnoho variant klastrů. Mezi základní dva patří: 1) Klastř fungující na principu hodnotového řetězce; 2) Klastř fungující na principu kompetencí.⁹¹ Klastř fungující na bázi hodnotového řetězce je vybudován kolem určité hodnoty, která spojuje výrobce a dodavatele, a další subjekty, kteří na této hodnotě jakýmkoliv způsobem participují. Nejčastější představovanou ukázkou je výrobce automobilů, který má své dodavatele a ty dále participují s výrobcí elektrotechniky, gumárenství, plastů a dalších. Druhou variantou je klastř fungující na bázi kompetencí, a ten se soustředí na konkrétní technickou expertízu nebo na kompetence vzdělávacích subjektů v regionu. Příkladem mohou být

⁹⁰ BIC Podnikatelské a Inovační centrum, Představení podmínek a firem v Inkubátoru (<http://www.bic.cz/sluzby/prostory-pro-inovacni-podnikani/122-263-prostory-pro-inovacni-podnikani.htm>, 21.3.2012).

⁹¹ Agentura pro podporu Podnikání a Investic (CzechInvest), Klastř (<http://www.czechinvest.org/klastry>, 17.3.2012).

možnosti výzkumu a vývoje například v oblasti software, kde je snahou nabídnout regionálním realizátorům a zákazníkům možnosti spolupráce.⁹² Je zapotřebí zdůraznit, že v této druhé variantě klastru se tedy jedná o samotnou aplikaci výzkumu, na rozdíl od zprostředkování hodnoty, je zde cílem využití výsledků a expertíz pro rozličné hospodářské oblasti.

Klastr je tedy systém napomáhající propojení podniků na regionální úrovni, na které navazuje spolupráce s institucemi věnujícími se VaV, vysokoškolskému vzdělání a mnoho dalších. Cílem je zvýšit konkurenceschopnost podniků i absolventů na trhu. Důvodem jsou často společné problémy, se kterými se musí společnosti na regionální úrovni vyrovnat. Ačkoliv si vzájemně konkurují, je nutné společně odstranit překážky a racionalizovat tak skutečné náklady. Takováto struktura klastru je dělena na jádro klastru, složené ze zmiňovaných výrobců a dodavatelů služeb a vnější prstenec klastru, kde jsou participující subjekty, jako vysoké a střední školy, finanční a bankovní instituce, veřejná správa a státní správa na regionální úrovni, inkubátory VaV, vědeckotechnické parky a další.⁹³ Klastr si klade za cíl *„zlepšit výsledky společností do nich zapojených; zvýšit počet inovací; iniciovat vznik nových firem; zvýšit export; přilákat atraktivní investice; podpořit výzkumnou základnu; podpořit rozvoj kraje.“*⁹⁴ Existuje zde však i určitá pravděpodobnost, že tyto snahy vyjdou do prázdna, pokud se nepodaří projekt realizovat i po skončení nutné udržitelnosti pěti let, kterou obecně stanovuje Evropská unie. Tato obava o reálnou udržitelnost projektů, které jsou financovány z evropských fondů, však patří k jedné

⁹² Agentura pro podporu Podnikání a Investic (CzechInvest), Typy klastrů (<http://www.czechinvest.org/zakladni-typy-klastru>, 17.3.2012).

⁹³ Agentura pro podporu Podnikání a Investic (CzechInvest). Klastr – systém fungování (<http://www.czechinvest.org/klastry>, 19.3.2012).

⁹⁴ Agentura pro podporu Podnikání a Investic (CzechInvest). Klastr – cíle (<http://www.czechinvest.org/klastry>, 19.3.2012).

z globálních otázek, které dnes tíží jak realizátory projektů, tak i širokou veřejnost a představitele veřejné moci v členských státech Evropské unie.

Je patrné, že výzkum a vývoj v České republice má jistě mnoho problémů, na které upozorňuje NSRR, Analýza VaVpl 2011a další dokumenty. Mezi základní problémy však nepatří nedostatek peněz nebo navyšování finančních prostředků, ale systém, jakým je dnes s finančními prostředky zacházeno. Hlavním úkolem je tedy pracovat na racionalizaci a optimalizaci již dostupných finančních prostředků a pravděpodobně provést nutnou restrukturalizaci především vládního sektoru a vysokoškolského výzkumného sektoru, který se musí notně zapojit do projektů klastrů a inovačních center a podobně. Samotné finanční prostředky z Evropské unie tak nepředstavují zásadní finanční obnos, na kterém by bylo závislé pokračování VaV v České republice. Strukturální fondy však poskytují prostor pro urychlení inovace, možnost získat snáze finanční prostředky na excelentní výzkum a vývoj, který by jinak z rozpočtových a kapacitních důvodů nemohl být realizován. Další šancí, kterou přináší prostředky ze strukturálních fondů, je snaha dohnat strukturální nedostatky v dlouholetém podfinancování vybavení a výzkumných prostor jako takových. Jako hlavní zdroj financování VaV ze strukturálních fondů však nemá sloužit OPPI, který je zřízen spíše k podpoře rozvoje podnikání a zvýšení dostupnosti k VaV, kde dochází k speciální výjimce ze zákazu veřejného podpory podnikům, dle pojetí práva Evropské unie. Tím hlavním prostředkem pro financování vědy a výzkumu v České republice ze strukturálních fondů, jsou již zmiňované dva operační programy operační program Podnikání pro Inovace (VaVpl) a operační program Vzdělání pro konkurenceschopnost (OPVK).

7. Problémy operačních programů zaměřených na výzkum a vývoj

Česká republika se v oblasti financování z prostředků Evropské unie v současné době setkává se situací, kdy v březnu došlo na základě „dohody“ mezi Českou republikou a Evropskou komisí k pozastavení procesu certifikace finančních prostředků u čtrnácti operačních programů, kde mají být finanční prostředky postupně vypláceny České republice. Důvody, které vedly k tomuto kroku, se budeme zabývat v této části. Ekonomický týdeník Mladé fronty E15 informuje o tom, že za rok 2012 nepřišlo do České republiky od nového roku ani jedno euro. Je pravdou, že se finance vyplácejí vždy postupně až v průběhu roku, ale se stále se množícími informacemi dochází k spekulaci o faktickém selhání kontroly procesů spojených s kontrolou a vyplácením finančních prostředků z operačních programů.⁹⁵

Ministr financí Miroslav Kalousek zveřejnil na svých osobních stránkách rozhovor pro [aktualně.cz](http://aktualne.cz). Poukazuje v něm na důvody nespokojenosti Evropské komise čtyři dny před doručením oficiálního varovného dopisu ze strany Evropské komise České republice (viz další odstavec). V tomto rozhovoru poukazuje pan ministr na pět základních oblastí, které Evropská komise považuje za problémové. Komise se pozastavuje nad tím, že sama Evropská komise schválila nynější strukturu operačních programů v České republice. Evropská komise se především obává o nezávislost a funkčnost jednotlivých auditních rad na ministerstvech a regionálních operačních programech. Namísto toho požaduje Evropská komise vytvoření centrálního auditního režimu, který by byl organizačně zařazen pod Ministerstvo financí České republiky. Ministr předpokládá, že by bylo možné dokončit tyto změny na počátku roku 2013. Druhým požadavkem je zajištění stabilní administrativní

⁹⁵ Záruba, Igor (2012). Česko letos nemá z EU ani euro, chybět může až 70 miliard korun. *Ekonomický týdeník E15, Mladá fronta*. 28.3.2012 (<http://zpravy.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/cesko-letos-nema-z-eu-ani-euro-chybet-muze-az-70-miliard-korun-755448>, 4.4.2012).

pozice úředníků, a to nejlépe formou přijetí zákona o úřednících ve veřejné zprávě, nebo obdobného zákona, který zajistí ustálený výkon veřejné zprávy. Česká republika tak bude muset Evropskou komisi přesvědčit, že je jejím zájmem dosáhnout stability ve veřejné správě. Nejzávažnější problémy jsou podle ministra v Operačním programu ROP Severozápad, který je nyní z důvodu trestního stíhání pozastaven, v Operačním programu Životní prostředí, kde probíhá plošný audit, v Operačním programu Doprava, kde je možné, že vznikne problém z důvodu dodatečných víceprací a v Operačním programu Podnikání a inovace, kde je garantem Českomoravská záruční a rozvojová banka, která však není stoprocentně vlastněna státem a účtuje si náklady se službou spojené.⁹⁶

7.1 Dopis pro Českou republiku z Evropské komise

Na základě dopisu, který byl oficiálně zaslán České republice z Generálního ředitelství pro regionální politiku Evropské komise (DG Regio), dne 19. března 2012 v podobě varovného dopisu, vyplývají určité pochybnosti o dobré kontrole evropských finančních prostředků. V dopise se doslovně uvádí, že „v roce 2011 Komise zjistila nedostatky v systémovém fungování českého hospodářství a kontrolního systému (MCS) pro provádění všech 14 programů EFRR a Fondu soudržnosti v ČR.“⁹⁷ Komise předložila tyto otázky v rámci výročních kontrolních zpráv, které předkládá České republice vždy na konci roku. Otázky tak předložila na konci roku 2011. Zároveň je Evropská komise povinna dbát na dobrou správu finančních prostředků od daňových poplatníků, proto

⁹⁶ Webové stránky Miroslava Kalouska, *Evropské peníze? Jsem přesvědčen, že k pozastavení nedojde* (http://www.miroslav-kalousek.cz/media_podrobne.php?idpod=38&tab=clanky&tbc=1, 17. 4. 2012).

⁹⁷ Zdroj, který poskytl tyto informace, si nepřál být citován. Útržky korespondence jsou veřejně přístupné na MMR a v médiích.

konstatovala, že je nutné problémy vyřešit co nejdříve, v opačném případě by se DG Regio muselo vyslovit ve smyslu úplného pozastavení plateb, které by mohly ohrozit harmonogram čerpání finančních prostředků. DG Regio představilo určitý akční plán, který má tyto obavy vyvrátit. Jedná se o pět oblastí, kde je zapotřebí uskutečnit urgentně nápravu. Jsou jimi „nedostatek nezávislosti kontrolních orgánů, fungování kontrolních orgánů, národní systém pro nakládání s nesrovnalostmi, ověřovací řízení (v prvním stupni kontroly) a administrativní kapacity.“⁹⁸ Evropská komise stanovila, že je nutné tyto urgentní nedostatky v pěti oblastech odstranit nejpozději do 1. července 2012, v opačném případě by mohlo dojít k úplnému pozastavení vyplácení finančních prostředků pro Českou republiku. Pozitivní je, že se Česká republika rozhodla vytvořit takzvanou cestovní mapu, která má přinést jednoduché provádění strukturálních fondů v České republice. Komise došla k závěru, že strukturální fondy nejsou realizovány v souladu s pravidlem pravidelnosti, způsobilosti a načasování. V této oblasti byly nalezeny problémy ve fungování kontrolních mechanismů, které neplnily svoji roli. Komise vítá vznik plánu, který přináší Česká republika na dlouhodobé zlepšení systému řízení přerozdělování finančních prostředků, ale upozorňuje, že se jedná pouze o první krok. Taktéž Komise vítá, že probíhá úzká spolupráce s Českou republikou, která se rozhodla provádět kontrolní činnost. Výsledky těchto auditů mohou být důvodem pro vyplácení dalších plateb do těch operačních programů, kde se potvrdí, že došlo k úspěšné aplikaci akčního plánu v příslušném operačním programu.⁹⁹

Evropská komise v dopise varuje, že nedoručení akčního plánu do 1. července 2012 by znamenalo možnost zvážení formálního pozastavení operačních programů. Česká republika využívá systém předfinancování

⁹⁸ Zdroj, který poskytl tyto informace, si nepřál být citován. Útržky korespondence jsou veřejně přístupné na MMR a v médiích.

⁹⁹ Zdroj, který poskytl tyto informace, si nepřál být citován. Útržky korespondence jsou veřejně přístupné na MMR a v médiích.

Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF) a Evropský sociální fond (ESF). I pokud by došlo k pozastavení operačních programů, vyvstává otázka, jaký by měl být postup České republiky, aby nedošlo k úplné ztrátě těchto finančních prostředků? Evropská komise upozorňuje, že je zapotřebí, aby operační programy dodržovali i nadále pravidelnosti i načasování. Evropská komise upozorňuje, že se nemusí Česká republika obávat o nesplnění pravidla N+3, protože bude možné podat žádosti o platby koncem roku. Pokud však splní podmínky stanovené v akčním plánu a odstraní nedostatky v pěti zmiňovaných oblastech!¹⁰⁰

7.2 Pravidlo n+3/n+2

Co je to pravidlo n+3 / n+2? Jedná se o administrativní nástroj pro snížení rizika, které by mohlo narušit plynulost čerpání financí ze Strukturálních fondů (SF) a Fondu soudržnosti (FS). Na základě tohoto pravidla musí být n-tý rok vždy finanční podpora vyčerpána v následujících třech/dvou letech, dle pravidel. Pro alokace v letech 2008, 2009 a 2010 platí pravidlo n+3 a pro alokace v letech 2011 a 2012 se vztahuje pravidlo n+2. To znamená, že poslední dva roky mají kratší období čerpání, zkrácené o jeden rok. Pokud nedojde k vyčerpání daných prostředků do konce n-tého roku, dojde k automatickému zrušení závazku a finanční prostředky musí stát vrátit zpět do rozpočtu Evropské unie. Alokační pro rok 2013 je otevřená nejdéle k 31. prosinci 2015 (pravidlo n+2). Pokud však nedojde k předložení přijatelné žádosti o platbu ze strany České republiky nejpozději do 31. března 2017, dojde k automatickému zrušení a navrácení finančních prostředků do rozpočtu Evropské unie.¹⁰¹

¹⁰⁰ Zdroj, který poskytl tyto informace, si nepřál být citován. Útržky korespondence jsou veřejně přístupné na MMR a v médiích.

¹⁰¹ Ministerstvo místního rozvoje (MMR), Odbor řízení a koordinace NSRR, *Stav pravidla N+3/N+2, stav k únoru 2012*, str. 3 (<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/56e5e74b-f575-475e-97ef-0b1888173455/Stav-pravidla-n-3---n-2---unor-2012,9.4.2012>).

Reálně tak hrozí, že pokud nebude zlepšena funkčnost nezávislé kontroly a realizace auditů v jednotlivých operačních programech, mohli bychom přijít o část finančních prostředků. Navíc na konci roku 2012 musí Česká republika předložit stav čerpání za rok 2009 a uzavřít 1/6 alokace pro rok 2007. Na rok 2007 se nevztahovalo pravidlo n+2/n+3 a alokace pro rok 2007 byla rozdělena rovnoměrně do šesti let následujících. Česká republika musí do konce roku 2012 dosáhnout 31% certifikovaných finančních prostředků alokovaných na operační programy v ČR, lépe řečeno žádostí o platbu zaslaných Evropské komisi. V opačném případě by došlo k nesplnění podmínky n+3 a nevyužité finanční prostředky by byly navraceny.¹⁰²

System struktury operačních programů definuje nařízení Rady ES č. 1083/2006 v pozdějším znění. Evropská komise především kritizuje možná porušení, která se týkají ustanovení tohoto nařízení v hlavě šesté, čl. 58 kde nalezneme obecné zásady řídicích a kontrolních systémů pro jednotlivé operační programy. Článek přináší základní zásady, jak postupovat při konstelaci řídicích a kontrolních výborů. Jedná se o osm základních zásad „a) *vymezení funkcí subjektů zapojených do řízení a kontroly a rozdělení funkcí v rámci každého subjektu; b) dodržování zásady oddělení funkcí mezi takovými subjekty a v rámci každého takového subjektu; c) postupy pro zajištění správnosti a řádnosti výdajů vykazovaných v rámci operačního programu; d) spolehlivé účetní systémy, systémy monitorování a systémy finančního výkaznictví v elektronické podobě; e) systém podávání zpráv a monitorování, pokud odpovědný subjekt pověří výkonem úkolů jiný subjekt; f) opatření pro audit fungování systému; g) systémy a postupy pro zabezpečení, odpovídající pomůcky pro audit se zaměřením na finanční toky; h)*

¹⁰² Odbor řízení a koordinace NSRR, Ministerstvo místního rozvoje (MMR), Stav pravidla N+3/N+2, stav k únoru 2012, str. 4-5 (<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/56e5e74b-f575-475e-97ef-0b1888173455/Stav-pravidla-n-3---n-2---unor-2012,9.4.2012>).

*postupy hlášení a monitorování pro nesrovnalosti a zpětné získávání neoprávněně vyplacených částek.*¹⁰³

Česká republika se rozhodla realizovat systém finančních prostředků skrze dvacet šest programů, které ustavil NSRR a především ve formální podobě nařízení Rady ES č. 1083/2006 v pozdějším znění. Každý operační program musí mít svou strukturu a především vždy oddělené orgány řízení a kontroly. Právě zde má Evropská komise podezření, že v České republice dochází k porušování zásady oddělení funkcí mezi orgány. Samotné povinnosti pověřeného auditního subjektu (PAS) jsou upraveny v čl. 62 zmíněného nařízení, má především povinnost každoročně od roku 2008 do 2015 předložit Evropské komisi nejpozději 31. prosince auditní zprávu. Zpráva především uvádí, zdali řídicí a kontrolní systém správně funguje a ujišťuje Evropskou komisi o správnosti údajů, které jí byly poskytnuty. Taktéž provede nejpozději do 31. března 2017 prohlášení o uzavření, ve kterém vyhodnotí celkový počet platných žádostí a předloží konečný závěrečný zůstatek.¹⁰⁴

Celá problematika je však daleko rozsáhlejší. Pokud bychom důkladně analyzovali celé nařízení, zjistíme, že se u operačních programů pod 750 milionů EUR nevyžaduje auditní strategie a je možné strukturu orgánů o něco zjednodušit. Vždy je však zapotřebí dodržet zásady, které uvádí č. 58. Nejedná se však jen o povinnosti členského státu, ale je zde i povinnost Komise ustavit pověřené zástupce na případné audity, které bude provádět Evropská komise, aniž by narušovala výše zmíněnou auditní strukturu. Taktéž může Evropská komise pověřit jiný subjekt, aby tuto činnost prováděl, ale jen v případě řádného zplnomocnění! Takováto případná kontrola má právo nahlížet do účetnictví a dalších dokladů spojených s výdaji financovanými z fondů Evropské unie, dle čl. 72.¹⁰⁵ Pro účely této práce však postačuje jen

¹⁰³ Nařízení Rady ES č. 1083/2006, v pozdějším znění.

¹⁰⁴ Nařízení Rady ES č. 1083/2006, v pozdějším znění.

obecný nástin poukazující na povinnosti každého členského státu zřizovat strukturu těchto orgánů.

7.3 Vyjádření ministra Kalouska a předsedy Evropské komise José Manuela Barrosa

Česká republika však není jediným státem, kde došlo k podezření ze špatného řízení a kontroly při čerpání finančních prostředků z fondů Evropské unie. Tento problém má mnoho dalších států, podle tvrzení Miroslava Kalouska se vede diskuze ve více než 17 zemích o problémech spojených s čerpáním finančních prostředků z EU. „*Například Francie má pozastaveny všechny své regionální programy. Otázkou tedy je, zda komise přitvrzuje pravidla nebo má problém s cash-flow a chtěla by něco proplatit později,*“¹⁰⁶ zodpověděl Miroslav Kalousek pro E15.cz. Tvrzení Miroslava Kalouska však popírá prohlášení José Manuela Barrosa, který vyzývá k vyššímu využití finančních prostředků z fondů EU, kde je v rozpočtovém období 2007 až 2013 stále nevyužitých 82 miliard EUR. Česká republika patří společně se Španělskem a Itálií mezi státy, které mají doposud největší nevyčerpané finanční prostředky v Bruselu. José Manuel Barroso uvedl, že Španělsko doposud nevyčerpalo 10,7 miliard EUR, Itálie 8 miliard EUR a Česká republika 7 miliard EUR.¹⁰⁷

¹⁰⁵ Nařízení Rady ES č. 1083/2006, v pozdějším znění.

¹⁰⁶ Ekonomický týdeník E15.cz, Mladá fronta, *Zastavíme dotace, hrozí Česku Brusel. Chce lepší kontrolu* (<http://zpravy.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/zastavime-dotace-hrozi-cesku-brusel-chce-lepsi-kontrolu-753672>, 8.4.2012).

¹⁰⁷ EuropeanVoice.com, *Barroso calls on member states to use unspent funds* (<http://www.europeanvoice.com/article/2012/january/barroso-calls-on-member-states-to-use-unspent-funds/73368.aspx>, 15.3.2012).

8. Národní orgán pro koordinaci (NOK)

Jedná se o orgán, který působí jako zastřešující orgán pro všechny operační programy, které jsou čerpány ze strukturálních fondů (SF) nebo fondu soudržnosti (FS). Jedním z hlavních důvodů, proč byl NOK vybudován, byla snaha dosáhnout principů efektivní správy odpovídající čtyřem principům, kterými jsou: *„existence jednoho oficiálního partnera vůči Evropské komisi (EK) v otázce realizace politiky HSS; existence jednoho správce monitorovacího systému; existence jednoho centrálního metodického orgánu v oblasti implementačního prostředí, finančních toků a kontrol; existence jednoho centrálního orgánu pro oblast publicity a budování absorpční kapacity s dobře fungující regionální sítí.“*¹⁰⁸ NOK je součástí Ministerstva pro místní rozvoj České republiky (MMR), které plní úlohu centrálního orgánu pro metodický a koordinační postup v rámci politiky hospodářské a sociální soudržnosti (HSS) v období 2007 až 2013. Hlavními úkoly MMR a NOK, je provádění pokynů a metodik pro řídicí orgány jednotlivých operačních programů pro oblasti řízení, implementace pravidel, kontrolní aktivity, komunikaci s Evropskou komisí, spolupráci na tvorbě monitorovacích komisí s EK, dohlížení na respektování pravidel týkající se veřejné podpory, tvorbu základní metodiky pro vymezení uznatelných výdajů a požadavků na žadatele a mnoho dalších.¹⁰⁹ Jedná se tedy o přímou komunikaci s Evropskou

¹⁰⁸ Ministerstvo pro místní rozvoj, Národní orgán pro koordinaci (<http://www.strukturalni-fondy.cz/Narodni-organ-pro-koordinaci>, 9.4.2012).

¹⁰⁹ Celkový výčet základních aktivit Národního orgánu pro koordinaci zejména těchto činností: *„vydává pokyny a metodiky závazné pro všechny řídicí orgány operačních programů, zejména v oblastech: řízení, implementace, monitorování, provádění evaluací, sběru dat a jejich elektronické výměny, nastavení a činnosti monitorovacích výborů; podporuje rozvoj institucionálních a administrativních kapacit, znalostí a dovedností pracovníků zapojených do realizace operačních programů; zajišťuje stanovení základních kritérií pro výběr projektů pro naplňování čtyř strategických cílů NSRR; zabezpečuje činnost pracovní skupiny pro evaluaci; zajišťuje plně integrovaný jednotný monitorovací systém na všech úrovních implementace, poskytující potřebná data pro řízení, monitorování a vyhodnocování programů a projektů; garantuje tok informací z Evropské komise všem řídicím orgánům a zpět; vytváří podmínky pro vyhodnocování účinnosti kontrolních mechanismů; dohlíží na respektování pravidel veřejné podpory (a regionální podpory), upravených příslušnými evropskými a národními předpisy; vypracovává metodiku pro požadavky na žadatele a metodiku způsobilých výdajů; vytváří metodiku pro stanovení indikátorů a sledování jejich plnění; řídí a koordinuje sledování plnění*

komisí (převážně s DG Regio) a orgány jednotlivých operačních programů, které již stanovují konkrétní požadavky pro žadatele.¹¹⁰ Na nařízení Rady ES č. 1083/2006 navazuje usnesení vlády č. 198/2006 upravující koordinaci přípravy pro čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti z Evropské unie.¹¹¹

horizontálních témat; zajišťuje plnění úkolů týkajících se informovanosti a publicity na národní úrovni realizace politiky HSS a koordinuje aktivity řídicích orgánů v této oblasti; předkládá vládě návrhy systémových opatření zejména v případech nízkého výkonu čerpání pomoci, objektivních překážkách její realizace, případně neplnění povinností vyplývajících z nařízení; koordinuje a podílí se na vypracování výročních zpráv předkládaných Evropské komisi; zajišťuje vypracování dalších zpráv, včetně části NPR věnované podpoře Lisabonské strategie prostřednictvím fondů EU; předkládá strategické zprávy o pokroku dle čl. 29“

Ministerstvo pro místní rozvoj, *Národní orgán pro koordinaci* (<http://www.strukturalni-fondy.cz/Narodni-organ-pro-koordinaci>, 9.4.2012).

¹¹⁰ Ministerstvo pro místní rozvoj, *Národní orgán pro koordinaci* (<http://www.strukturalni-fondy.cz/Narodni-organ-pro-koordinaci>, 9.4.2012).

¹¹¹ Usnesení vlády č. 198/2006 upravující koordinaci přípravy pro čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti z Evropské unie.
Vláda České republiky, *Usnesení vlády č. 198/2006*
(<http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/WebGovRes/EF97F4C3D501E42CC12571B6006D1244?OpenDocument>, 5.4.2012).

9. Operační program Výzkum a vývoj pro Inovace (OP VaVpl)

Ve zkratce se dá říct, že se jedná o operační program, který má přinést znalostní ekonomiku, jež napříště bude hlavním motorem růstu v České republice. Společně s Operačním programem Podnikání a Inovace (OP PI) a Operační program Vzdělání pro konkurenceschopnost (OP VK) se stávají hlavními prostředky, které jsou určeny na výzkum a vývoj a mají podpořit právě znalosti jako základ budoucího rozvoje hospodářské efektivity české ekonomiky. Operační program Výzkum a vývoj pro Inovace společně s Operačním programem Vzdělání pro konkurenceschopnost jsou zřizovány Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Základním dokumentem pro VaVpl je „Operační program Výzkum a vývoj pro inovace verze k 20. 2. 2012“, který byl v roce 2012 novelizován, ale na jeho základě došlo k ustavení VaVpl již v roce 2007.¹¹² VaVpl obsahuje pět prioritních os, přičemž pátou osou je technická pomoc programu. Prioritní osa číslo jedna je zaměřena na Evropská centra excelence, jedná se například o vybavení, rekonstrukce, či zvýšení kapacit VaV. Osa je zaměřena na realizaci vrcholné vědy. Taktéž poskytuje finanční podporu formou start-up grantů a celkově je na ni alokováno 685,4 mil. EUR. Druhá prioritní osa je určena na podporu Evropských center excelence, jenž mají posílit regionální význam VaV, především směrem k aplikačním schopnostem podpory podnikatelské sféry, zdravotní, sociální apod. Na tuto aktivitu je určeno 685,4 mil. EUR. Třetí prioritní osa je určena na komercializaci a popularizaci výzkumu a vývoje, má za účel podpořit transfer technologií, podpořit ochranu duševního vlastnictví a úspěchy VaV přenést mezi širokou veřejnost a zvýšit povědomí o výzkumu a vývoji. Na osu je určeno 213 mil. EUR. Čtvrtá osa je určena k podpoře výzkumu a vývoje na vysokých školách, inovaci infrastruktury, zlepšení kapacit pro zkvalitnění

¹¹² Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Obecné informace VaVpl (<http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/informace-op-vavpi>, 5.4.2012).

vzdělávání v oblasti vědy a celkové navýšení výzkumných kapacit na vysokých školách. Na čtvrtou osu je určena alokace ve výši 414 mil. EUR. Pátá osa je určena k publicitě, technické pomoci a správě operačního programu výzkumu a vývoje. Finanční prostředky v páté ose jsou tak určeny na všechnu administrativu, konzultace, analýzy, které provádí řídicí orgán VaVpl po celou dobu vyplácení finančních prostředků. Na pátou prioritní osu je alokováno 72 mil. EUR.¹¹³ Jednotlivé prioritní osy naplňují hned v několika bodech vládní dokument Dlouhodobé základní směry výzkumu (DZSV). Tento dokument byl vypracován na základě širokého konsensu a mezinárodního porovnání. VaVpl respektuje osm základních bodů, dokument DZSV definuje. Jsou jimi „1) *Udržitelný rozvoj*; 2) *Molekulární biologie*; 3) *Energetické zdroje*; 4) *Materiálový výzkum*; 5) *Konkurenceschopné strojírenství*; 6) *Informační společnost*; 7) *Bezpečnostní výzkum*; 8) *Společenskovední výzkum*“.¹¹⁴ Co je tedy globálním cílem VaVpl? Jedná se o čtyři podcíle, které odpovídají výše zmíněným prioritním osám podpory. Hlavním strategickým cílem jsou špičková vědecká centra, takzvaná Centra excellence, která se dnes stávají minstrelem při debatě o VaV. Jedná se o snahu podpořit vznik špičkových center na vysoké úrovni, která v České republice doposud neexistovala. Cílem je nadále nepůsobit jako pouhý regionální výzkumný prostor ve střední Evropě, ale realizovat špičkový výzkum přímo v České republice.¹¹⁵ Ukázkou takového projektu je pět velkých projektů (nad 50 mil EUR), které byly podpořeny v rámci prioritní osy podpory 1 vypsané

¹¹³ Ministerstvo pro místní rozvoj, Operační program Výzkum a vývoj pro inovace, str. 39 až 42 (<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Tematicke-operacni-programy/OP-Vyzkum-a-vyvoj-pro-inovace>, 9.4.2012).

¹¹⁴ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Operační program Výzkum a vývoj pro inovace, str. 42 (<http://www.msmt.cz/file/20690>, 20.2.2012).

¹¹⁵ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Operační program Výzkum a vývoj pro inovace, str. 47 (<http://www.msmt.cz/file/20690>, 20.2.2012).

výzvy 1.1,¹¹⁶ kde nalezneme například projekt ELI (Extreme Light Infrastructure), který realizuje Fyzikální ústav AV ČR, v. v. i. Projekt je zaměřen na vybudování nejmodernějšího laserového zařízení na světě. Cílem je přinést nové poznatky pro lékařství, výrobu strojů a nástrojů, měření či v rentgenových optických systémech. České ELI se stane součástí systému třech laserů v ČR, Maďarsku a Rumunsku. Předpokladem je, že podobné projekty budou kolem svého působení koncentrovat další projektové záměry a aplikační schopnosti směrem k praxi.¹¹⁷

Druhou podoblastí globálního cíle VaVpl jsou regionální výzkumná centra, která jsou určena k podpoře širokého aplikačního potenciálu, případně k posílení koordinace společných aktivit mezi výzkumnými centry a podnikatelským sektorem. Cílem však není pouze posílení a zvýšení aktivity již existujících center, ale i realizace zcela nových regionálních výzkumných a vojnových center v oblastech aplikačního sektoru, po kterých je výrazná poptávka.¹¹⁸ Takovýchto projektů je podpořeno více než třicet. Mezi takové projekty patří například RICE (Regionální inovační centrum elektrotechniky) Západočeské univerzity v Plzni.¹¹⁹ Cílem RICE je podpořit inovativní potenciál firem a realizovat pro jednotlivé firmy konstrukční a inovativní řešení. Dnes se například realizuje výzkum zaměřený na koncepci nových pohonů a další technologie pro dopravní systémy.¹²⁰

¹¹⁶ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Seznam projektů postupujících z Výběrové komise na úrovni Řídicího orgánu OP VaVpl. (<http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/seznam-projektu-postupujicich-z-vyberove-komise-na-urovni?highlightWords=seznam+projekt%C5%AF+prioritn%C3%AD+osa+jenda>, 9.4.2012).

¹¹⁷ ELI (Extreme Light Infrastructure), O projektu (<http://www.eli-beams.eu/cs/o-projektu/>, 10.4.2012).

¹¹⁸ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Operační program Výzkum a vývoj pro inovace, str. 48 (<http://www.msmt.cz/file/20690>, 20.2.2012).

¹¹⁹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Seznam projektů postupujících z Výběrové komise na úrovni Řídicího orgánu OP VaVpl. (<http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/seznam-projektu-postupujicich-z-vyberove-komise-na-urovni?highlightWords=seznam+projekt%C5%AF+prioritn%C3%AD+osa+jenda>, 9.4.2012).

Třetí podoblastí je transfer výstupů výzkumu a vývoje a již vzniklých technologií a jejich popularizace. Setkáváme se tak se třemi cestami, jak provést třetí prioritní osu a dosáhnout tak globálního cíle. Jedná se o tyto: transfer technologií, popularizace vědy a propagace výsledků výzkumu a inovací. Jeden ze systémových problémů VaV v České republice je špatná schopnost transferu technologií do výrobního prostředí (potvrzuje např. Analýza VaVpl 2011). Transfer technologií je tak jedním z hlavních bodů, kde je zapotřebí pracovat na zlepšení. Předpokladem je, že se postup při transferu technologií bude muset rozvíjet s přihlédnutím k zahraničním zkušenostem. Je taktéž důležité podporovat aktivity druhé prioritní oblasti podpory, protože právě regionální centra se stávají nejjednodušší cestou tohoto transferu směrem k podnikovému a jinému využití. Popularizace a propagace pokroku VaV je dalším nástrojem, jak podpořit transfer výzkumu a vývoje do povědomí široké veřejnosti, ale především snaha o zvýšení zájmu o výzkum a vývoj u mladých lidí.¹²¹ V této oblasti podpory se jedná o mnoho projektů, které jsou rozděleny do pěti oblastí, kde je možné se ucházet o finanční podporu. V tematicky oddělených pěti výzvách „*Výzva číslo 1.3 - Popularizace, propagace a medializace vědy a techniky; Výzva číslo 2.3 - Informační infrastruktury pro VaV; Výzva číslo 3.3. - Centra transferu technologií; Výzva číslo 4.3 - Vybavení odborných vědeckých a oborových knihoven; Výzva číslo 6.3 na podporu pre-seed aktivit.*“¹²² Příkladem může být projekt Svět techniky - Science and Technology Centrum, který zřizuje možnosti popularizace vědy, a to formou hry. Snahou je dosáhnout vyššího zájmu o VaV u široké veřejnosti a mladé generace. To vše v prostorách průmyslového

¹²⁰ Západočeská univerzita v Plzni, RICE (Regionální inovační centrum elektrotechniky) (<http://rice.zcu.cz/o-nas.xhtml>, 10.4.2012).

¹²¹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Operační program Výzkum a vývoj pro inovace, str. 48 (<http://www.msmt.cz/file/20690>, 20.2.2012).

¹²² Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Výzvy v rámci OP VaVpl (<http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/vyzvy-op-vavpi>, 9.4.2012).

areálu Vítkovice, a proto je na pozadí projektu ukázka technologického toku průběhu zpracování uhlí, koksu a železa. Projekt se také snaží o transfer technologií, mezi univerzitou a podnikatelskými subjekty.¹²³

Čtvrtou podoblastí globálního cíle je podpora výzkumu a vývoje v oblasti vysokých škol. Snahou je zvýšit vzdělanost, odbornou způsobilost a zvýšení aplikační schopnosti výzkumu a vývoje pro posílení inovačního potenciálu. Příkladem takto podpořeného projektu může být CTPVV (Centrum technického a přírodovědného vzdělání a výzkumu), jehož účel je určen na podporu pořízení moderního vybavení a nové budovy centra. Snahou je posílit kvalitu magisterských a doktorských programů a podpory budoucích výzkumných pracovníků. Snahou je z CTPVV vybudovat do budoucna inkubátor založený na znalostech a technologii.¹²⁴

9.1 Fungování OP VaVpl

Řídícím orgánem je Odbor řízení Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace. Tento orgán pověřený řízením OP VaVpl je organizační součástí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Program svou strukturou odpovídá požadavkům, které předkládá NSRR, jak demonstruje tabulka v příloze č. 9.^{xi} Řídící orgán je zřízen v souladu s usnesením vlády č. 175/2006 Sb. Na základě pověření ministra byl orgán zařazen pod Sekci řízení Operačních programů. Dále byl zřízen Odbor technické pomoci, který je společný i pro OP VK. Odbor řízení OP VaVpl má mnoho povinností. Mezi přední povinnosti patří odpovědnost za realizaci operačního programu a soulad skutečností a dokumentů,

¹²³ Svět techniky - Science and Technology Centrum, *Předmět projektu "Svět techniky"* (<http://www.dolnoblavstvitkovice.cz/36/cs/node/1326>, 11.4.2012).

¹²⁴ Západočeská univerzita v Plzni, *Centrum technického a přírodovědného vzdělání a výzkumu (CTPVV)*. (<http://www.fav.zcu.cz/fakulta/ctpvv/ke-stazeni/files/tiskova-zprava-CTPVV-dotace.pdf>, 11.4.2012).

kteře byly předloženy Evropské komisi, ale i soulad s NSRR a NRP. Zajišťuje také kontrolu po celou dobu realizací projektů podpořených z finančních prostředků OP VaVpl a jejich soulad s pravidly programu a legislativou EU a České republiky. Má za úkol zachovávat všechny dokumenty potřebné k průběžným kontrolám, evaluaci či auditům, které může Evropská komise nechat provést. Poskytuje poradenství, v oblasti postupu, nutných úkonů pro podání žádosti o grant, nebo kroků při podpisu smlouvy, nebo náležitostí dokumentů sloužících k možnému vyhodnocení kvality průběhu programu.¹²⁵

Kromě těchto činností musí VaVpl vypracovávat výroční zprávy, které předkládá ke schválení Monitorovacímu výboru a poté Evropské komisi, přičemž kopii zasílá i Auditnímu orgánu. Auditnímu orgánu také musí předkládat všechny podklady a dokumenty, které především nejsou dostupné v jednotném informačním systému, který je ro většinu těchto dokumentů zřízen. Řídící orgán také zodpovídá za vydaná rozhodnutí a smlouvy, za monitoring a případné nesrovnalosti.¹²⁶

9.2 Výstupy rozhovoru týkajícího se OP VaVpl

Na základě rozhovoru se zaměstnancem Odboru řízení Operačního programu Výzkum a vývoj pro Inovace vyvstává hned několik otázek v rámci problému v oblasti přerozdělování finančních prostředků a jejich kontroly, jak bylo uvedeno výše. Prvním problémem je absolutní nezkušenost a v moderní historii doposud nevídaná výše této finanční subvence zahraničních finančních prostředků, které Česká republika

¹²⁵ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Operační program Výzkum a vývoj pro inovace, str. 48 (<http://www.msmt.cz/file/20690>, 20.2.2012).

¹²⁶ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Operační program Výzkum a vývoj pro inovace, str. 110 až 111 (<http://www.msmt.cz/file/20690>, 20.2.2012).

získala pro rozpočtové období 2007 až 2013. Fondy z Evropské unie v tomto období přinášejí více než 26,7 miliard EUR, což představuje při aktuálním kurzu ke 2. 4. 2012 dle ČNB přibližně 661,359 miliard Kč.¹²⁷ Tato struktura a výše finančních prostředků se s minulým rozpočtovým obdobím v letech 2004 až 2006 nemůže porovnat. Zde představovaly finanční prostředky z Evropské unie „pouhých“ 2,6 miliardy EUR.¹²⁸

Bohužel Operační program Výzkum a vývoj pro Inovace prošel řadou personálních změn. Došlo k několika výměnám nejen na úrovni vedení Odboru řízení programu Výzkum a vývoj pro Inovace, ale i mnoha pracovníků Operačního programu výzkumu a vývoje. Odešel například David Uhlíř, jenž pomáhal s tvorbou operačního programu, nebo Jan Vitula, za kterého se postavil i bývalý ministr školství Ondřej Liška.¹²⁹ Dnes se potýká řídicí orgán OP VaVpl především s problémy, které se týkají novely Zákona o veřejných zakázkách č 137/2006 Sb. Novela je již publikována ve Sbírce zákonů pod číslem 55/2012 Sb., který vstoupí v účinnost od 1. 4. 2012. Tento zákon zpřísňuje například pravidla pro veřejné zakázky, u staveb dosahujících předpokládaného rozpočtu nově minimálně 1 mil. Kč je nutné zadat veřejnou zakázku. Druhým problémem je samotná špatná měřitelnost indikátorů pro naplňování závazků v projektech. Většina projektů je ve stádiu realizací, nebo přípravy a není tak možné vyhodnotit faktické fungování, protože rozpočtové období končí již v roce 2013. Přitom pro metodicky správné hodnocení je reálné hodnotit výstupy z projektů až mezi léty 2018 až 2020. Dle údajů představitel VaVpl se on osobně neobává nesplnění pravidla n+2 nebo

¹²⁷ Fondy Evropské unie, Informace o fonděch (<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU>, 23. 3. 2012).

¹²⁸ Fondy Evropské unie, Minulé období (<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006>, 23. 3. 2012).

¹²⁹ Hospodářské noviny, *Ondřej Liška: Nevěřím, že je Josef Dobeš schopen to napravit* (<http://hn.ihned.cz/c1-54375970-ondrej-liska-neverim-ze-je-josef-dobes-schopen-to-napravit>, staženo 17.4.2012).

n+3, protože se podařilo koncem března dosáhnout rozhodnutí u cca 90% celkové alokace OP VaVpl.¹³⁰

Překvapením byl však naopak požadavek na vyšší kontrolu a přísnost ze strany Evropské komise. Ale je zde problém s čitelností nynějších kroků Evropské komise. Je skutečnou snahou kontrola, nebo oddálení plateb? Co je však jasné, je pověřený auditní subjekt, který je zřízen vždy pro konkrétní operační program, který často nefunguje. Příkladem může být dle zkušeností hodnotitele ROP Střední Čechy, kde působil nynější respondent před nástupem do Odboru řízení programu Výzkum a vývoj pro Inovace. Před příchodem Davida Ratha údajně nedocházelo k politickým zásahům do fungování PAS, ale poté se situace na ROP Střední Čechy změnila. Obdobný problém je na MŠMT, kde nefunguje PAS jako auditní subjekt, ale v uvozovkách funguje jako prodloužená ruka ministerstva.¹³¹

¹³⁰ Parafráze rozhovoru se zaměstnancem Odboru řízení Operačního programu Výzkum a vývoj pro Inovace.

¹³¹ Parafráze rozhovoru se zaměstnancem Odbor řízení Operačního programu Výzkum a vývoj pro Inovace.

10. Operační program Vzdělání pro konkurenceschopnost (OP VK)

Jde o druhý z programů určený na podporu výzkumu a vývoje, které administruje Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. Oproti OP VaVpl však není účelem tohoto programu podpora velkých infrastrukturních projektů, ale jedná se o snahu modernizovat vzdělání v základním, terciálním a dalším vzdělávání. Na základě tohoto zlepšení má dojít ke zlepšení podmínek pro výzkum a vývoj v České republice. Operační program je složen z pěti prioritních os, přičemž pátá prioritní osa je určena na technickou podporu. První prioritní osa s názvem Počáteční vzdělávání je věnována podpoře realizace nových vyučovacích metod a organizačních forem pro tvorbu modulových výukových programů, kde bude kladen důraz na mezipředmětové vazby. Snahou je podpořit výuku cizích jazyků na středních školách, rozšířit možnosti v poskytování asistenční služby pro žáky se speciálními potřebami. Dále je určena na podporu dalšího vzdělávání zaměstnanců pracujících ve školství s důrazem na odborné kompetence a manažerské schopnosti potřebné ke správnému řízení vysokých škol. Pro tuto osu je určeno 612,1 mil. EUR.¹³² Co do počtu se jedná o více než šest tisíc projektů, které byly v rámci prioritní osy jedna podpořeny. Ukázkou může být takzvaný eProjekt, který je zaměřen na mezipředmětové vztahy. Snahou projektu je zvýšit nasazení projektové výuky ve školách, posílit inovace výukových objektů a vytvořit správu e-learningového portálu, který má podpořit tyto aktivity. Realizátorem je Gymnázium Jakuba Škody v Přerově, Komenského 29 Přerov.¹³³

Druhá prioritní osa podpory je věnována podpoře terciálního vzdělávání. Jde o snahu zapojit odborníky do praxe, rozšiřovat vzdělání

¹³² Fondy Evropské unie, Operační program Vzdělání pro konkurenceschopnost (<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/bcccc738-7fb0-4742-9b90-b75ce4b28b2e/OP-Vzdelavani-pro-konkurenceschopnost>, 15.4.2012).

¹³³ Gymnázium Jakuba Škody v Přerově, eProjekt (<http://info.eprojekt.gjs.cz/Pages/Default.aspx>, 18.4.2012).

akademických pracovníků, podporovat odborné vzdělání a mobilitu pracovníků výzkumu a vývoje. V neposlední řadě se jedná o snahu podpořit spolupráci mezi institucemi terciálního vzdělávání, výzkumnými a vývojovými pracovišti a v oblasti soukromého sektoru.¹³⁴ Příkladem úspěšného projektu podpořeného v této ose je projekt Síť expertních pracovišť k zajištění inkluze v terciálním vzdělávání, který realizuje Masarykova univerzita. Projekt přináší internetový prostor, který přináší moderní přístup ke koordinaci vzdělání napříč partnerskými univerzitami (Univerzitou Palackého v Olomouci, Univerzitou Hradec Králové, Západočeskou univerzitou v Plzni). Přesah nemá být jen pouhé zkvalitnění služeb na partnerských univerzitách, ale i na dalších vysokých a středních školách.¹³⁵

Třetí prioritní osa je věnována dalšímu vzdělávání, které se týká především rozšiřování dovedností v oblastech jazykových a IT dovednostech. Dále slouží k podpoře dovedností nezbytných pro úspěšné podnikání nebo environmentální vzdělanost. Osu podpory mohou využít především dospělé osoby ve školách a ostatních vzdělávacích institucích, pedagogové, řídicí zaměstnanci vzdělávacích institucí, poradenských středisek a další subjekty, které přispějí ke zvýšení vzdělání a jeho potenciálu.¹³⁶ V této prioritní ose se často setkáváme s paradoxem, kdy MŠMT je zároveň koordinátorem a zároveň žadatelem o finanční prostředky. Ukázka takového projektu je například projekt MŠMT z roku 2009 Proměna středních škol v centru celoživotního učení. Snahou projektu je rozšířit působnost středních škol v nejrůznějších formách dalšího vzdělávání. Každá škola musí připravit

¹³⁴ Fondy Evropské unie, Operační program Vzdělání pro konkurenceschopnost (<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/bcccc738-7fb0-4742-9b90-b75ce4b28b2e/OP-Vzdelavani-pro-konkurenceschopnost>, 16.4.2012).

¹³⁵ Masarykova univerzita, Síť expertních pracovišť k zajištění inkluze v terciálním vzdělávání (<http://www.muni.cz/research/projects/18223>, 19.4.2012).

¹³⁶ Fondy Evropské unie, Operační program Vzdělání pro konkurenceschopnost (<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/bcccc738-7fb0-4742-9b90-b75ce4b28b2e/OP-Vzdelavani-pro-konkurenceschopnost>, 16.4.2012).

nejméně tři programy dalšího vzdělávání a vždy bude mít skupina zapojených středních škol krajské webové stránky.¹³⁷

Čtvrtá prioritní osa podpory má pomoci realizovat projekty, které ve všech třech oblastech počátečního, terciárního a dalšího učení přispívají k vytváření systému celoživotního učení.¹³⁸ Na rozdíl od ostatních operačních programů je zde možné financovat tyto projekty i v Praze.¹³⁹ Operační program Vzdělání pro konkurenceschopnost je jedním ze zásadních prostředků, prostřednictvím kterého Česká republika čerpá finance z finančních prostředků Evropské unie na podporu výzkumu a vývoje, a to těmi nejrůznějšími metodami. Mezi hlavní problémy, se kterými se OP VK potýká, patří roztržitost programu z důvodu obrovského počtu podpořených různorodých projektů, a poměrně složité naplňování kontrolních indikátorů u tak obrovského množství projektů. OP VK se potýká se stejnými problémy jako OP VaVpl, které jsou povýšeny roztržitostí tohoto programu. OP VK je též jeden ze čtrnácti problémových operačních programů, kde žádá Evropská komise urychlenou nápravu (viz výše).

¹³⁷ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Proměna středních škol v centra celoživotního učení (www.msmt.cz/strukturalni-fondy/promena-strednich-skol-v-centra-celozivotniho-uceni-univ-2-1, staženo 17.4.2012).

¹³⁸ Fondy Evropské unie, Operační program Vzdělání pro konkurenceschopnost (<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/bcccc738-7fb0-4742-9b90-b75ce4b28b2e/OP-Vzdelavani-pro-konkurenceschopnost>, 16.4.2012).

¹³⁹ Praha překračuje 75% HDP průměru Evropské unie, proto je výrazně omezená možnost čerpat finanční prostředky ze strukturálních fondů. Je zde kladen důraz na větší dynamiku a nízkou nezaměstnanost, proto není potřeba takové podpory ze strany Evropské unie. Fondy Evropské unie, Regionální politika EU (<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU>, 18.4.2012).

11. Závěr

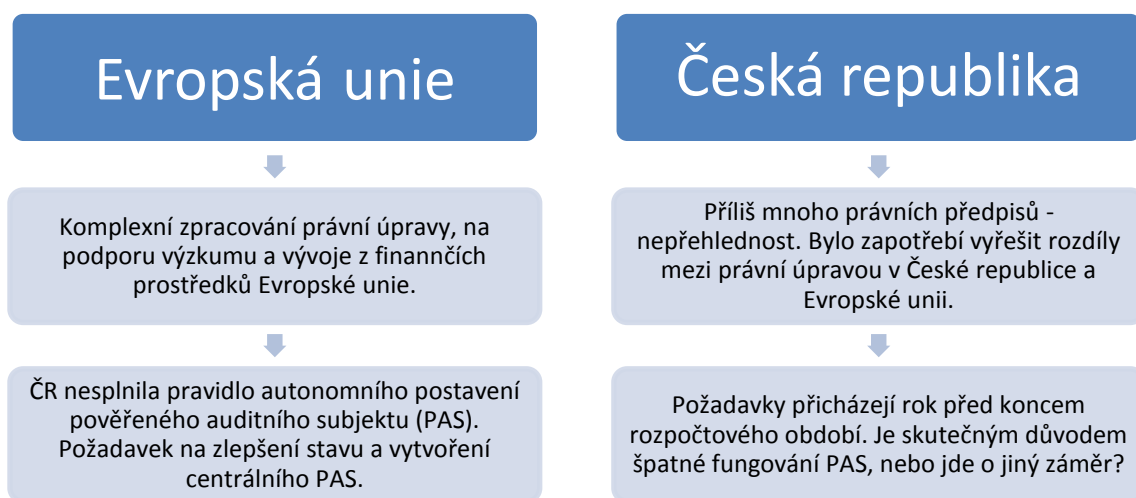
Diplomová práce přináší analýzu nejzásadnějších legislativních norem, které upravují právní rámec pro možnosti financování výzkumu a vývoje z Evropských finančních prostředků. Mezi hlavní problémy tak patří především komplikované posuzování přijatelnosti veřejné podpory, která je jinak zakázaná pro takzvané „podniky“. Zde se setkáváme s prvním z problémů, který způsobuje rozdílné pojetí podniku podle zákonů České republiky a právní úpravou Evropské unie. Evropská unie tak považuje za podnik jakoukoliv nezávislou jednotkou, vykonávající hospodářskou či obchodní aktivitu, bez ohledu na způsob financování a právní status. Pravidla pro posouzení vyváženosti a možné udělení výjimky ze zákazu veřejné podpory je proto zapotřebí brát v potaz. V případě, že subjekt získá finanční podporu a zpětně se zjistí, že byl díky svým aktivitám podnikem, mohlo by dojít na základě nepovolené veřejné podpory k sankcím! V České republice patří otázka veřejné podpory a otázka zadávání veřejných zakázek mezi hlavní problémy, se kterými se operační programy z Evropské unie potýkají. Na první pohled je právní rámec upravující možnosti financování výzkumu a vývoje složitý a nepřehledný. Po bližším pohledu na věc však najdeme jasnou logiku v dodržování pravidel, které stanovuje postupně primární a sekundární právo a dále jej rozvádějí jednotlivé rámce určené na podporu výzkumu a vývoje ze strany Evropské unie. Největším problémem je obrovské množství rámců a metodik, které pravidla absolutně zpřehledňují. Jak uvádí Rada pro výzkum, vývoj a inovace na svých webových stránkách, jedná se o více než padesát obecných předpisů, které přijala Evropská unie na podporu výzkumu a vývoje pro inovace.

Evropská komise také Českou republiku vybízí k přijetí zákona o úřednících ve veřejné správě, od kterého si slibuje dosažení stabilizace fungování operačních programů a zabránění dalších personálních plošných změn v řídicích orgánech operačních programů. Požaduje

dodržování autonomního postavení auditních orgánů a vyjasnění vztahů mezi Ministerstvem místního rozvoje ČR a Ministerstvem financí ČR.

První výzkumná otázka byla věnována analýze možné minimalizace hlavních problémů spojených s fondy Evropské unie. Největším problémem je však častá změna pravidel a zákonů. Například novela Zákona o veřejných zakázkách č 137/2006 Sb., která vstoupila v účinnost 1. 4. 2012, znamená komplikace pro právě započaté projekty, kde bude docházet k výběrovému řízení již podle nových pravidel, přičemž je zde malý časový prostor pro seznámení se s pravidly a minimalizaci možných chyb. V tomto duchu dochází k rozdílným postojům mezi Českou republikou a Evropskou unií, jak demonstruje následující.

Odišné postavení mezi Českou republikou a Evropskou unií

Zdroj: Vlastní zpracování.

Evropská komise předkládá globálně několik požadavků, které se týkají vyšší transparentnosti kontrolních mechanismů, stabilizaci personální agendy a zajištění průběžného fungování a dodržování

podmínek, které stanovují právní předpisy s přihlédnutím k aplikační přednosti nařízení EU před zákony členských států.

Strukturu financování představuje Národní strategický referenční rámec (NSRR), který analyzuje základní problémy, se kterými se potýká Česká republika a upravuje strukturu operačních programů, které mají tyto problémy pomoci vyřešit. Financování výzkumu a vývoje je v České republice prováděno skrze tři oddělené oblasti státního sektoru, vysokoškolského sektoru a privátního sektor na podporu výzkumu a vývoje. Operační programy kopírují tento stav. V praxi tak nedochází k propojování struktur jednotlivých sektorů a opět je zde často budována infrastruktura pro všechny tři sektory výzkumu a vývoje odděleně. Jednou z cest by přitom mohlo být propojení všech sektorů a výrazné snížení minimálně v oblasti administrativní zátěže.

Sektor privátního výzkumu a vývoje se potýká s dualitou ekonomiky u malých a velkých podniků. Ty nejsou schopny rychle reagovat na změny, které přináší tržní prostředí. Operační program Podnikání a Inovace (OPPI) usiluje o podporu výzkumu a vývoje v privátním sektoru a snaží se problémy překlenout. OPPI zřizuje Ministerstvo průmyslu a obchodu a koordinuje vládní agentura CzechInvest. Přínosem OPPI je nejen podpora aplikovaného výzkumu, který zvyšuje konkurenceschopnost, ale především propojení s vysokoškolským sektorem a státním sektorem VaV. Z tohoto pohledu je značným přínosem zřizování klastrů a budování zmíněných inkubátorů. Oba projekty si kladou za cíl překlenout rozdělení VaV do tří sektorů a podpořit vzájemnou spolupráci. Problém však je s udržitelností všech těchto projektů po skončení OPPI. V porovnání s projekty v ostatních operačních programech, které jsou zaměřeny na VaV, představuje OPPI nejmenší strukturální problém, protože výzkumná a vývojová pracoviště musí dosahovat zisků již při realizaci projektu. Z tohoto důvodu se riziko odvíjí především od vývoje ekonomiky v České republice jako takové.

Další dva operační programy spravuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Reagují na strukturální deficit ve vybavení a kapacitách státního a veřejného výzkumu a vývoje v ČR. Problémem je ohromné množství podpořených projektů v Operačním programu Vzdělání pro konkurenceschopnost, které vysoce přesahuje šest tisíc. Oba operační programy patří mezi problémové operační programy, kde Evropská komise žádá o urychlenou nápravu. Je zde především podezření na špatné fungování auditního systému a přílišné personální zásahy ze strany ministerstva narušující plynulost fungování programů. Řídící orgány obou programů se nyní potýkají s problémem výběru již zmíněných veřejných zakázek. OP VaVpl má lepší výchozí pozici oproti OP VK co do počtu administrovaných a certifikovaných podpořených projektů. Důvodem je menší roztržštění zaměření a mnohonásobně nižší počet administrovaných projektů. Hlavním problémem je zde udržitelnost a s ní spojené velké riziko nedodržení kontrolovaných indikátorů.

Posouzení kladů a záporů operačních programů

Zdroj: Vlastní zpracování.

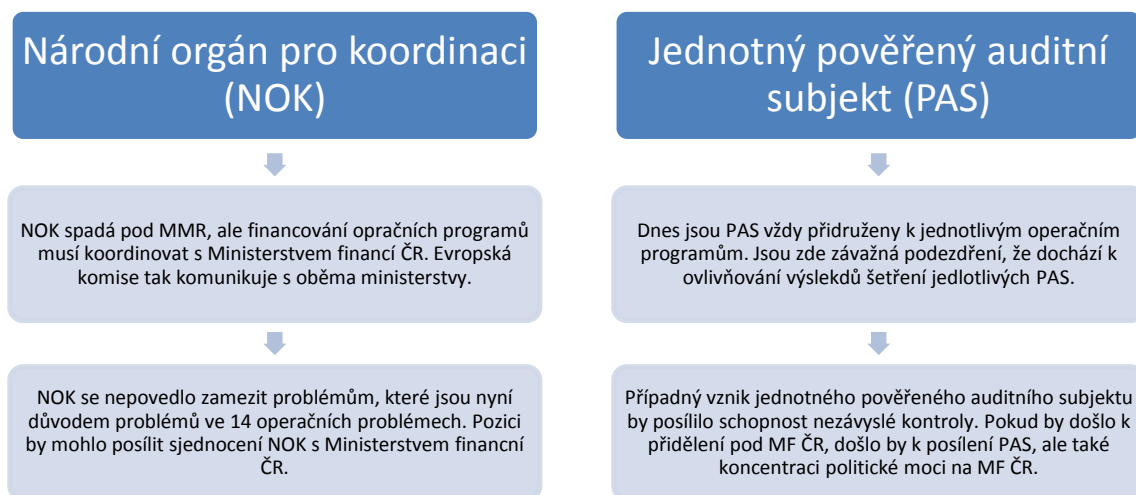
Druhá výzkumná otázka se věnovala posouzení struktury dotačních a kontrolních mechanismů a jejich případné úpravy. Na základě informací zaměstnance Odboru řízení Operačního programu Výzkum a vývoj pro Inovace, zmíněného varovného dopisu Evropské komise nebo například Jana Wagnera, redaktora webového portálu Česká škola, který 18. 4. 2012 pro Studio ČT 24 uvedl již konkrétní ukázky porušení výběrového řízení a auditního systému na MŠMT v programu OP VK.¹⁴⁰ Proto, aby se předešlo podobným excesům, je možné navrhnout několik zlepšení dotační struktury pro výzkum a vývoj v České republice. Jednou z nich je již zmiňovaný požadavek Evropské komise na zřízení jednotného pověřeného auditního subjektu (PAS), který by se stal součástí Ministerstva financí ČR a měl na starosti provádění auditů po všechny operační programy. Druhou variantou je zřídit zcela nezávislý pověřený auditní subjekt, který by byl podřízen Úřadu vlády, Parlamentu České republiky nebo získal obdobné postavení jako například Nejvyšší kontrolní úřad ČR. Všechny varianty však opět skrývají určitá rizika. V případě podřízení Parlamentu České republiky nebo vládě by opět mohlo dojít k politickému tlaku na PAS stejně jako nyní. Pokud by získal obdobné postavení jako Nejvyšší kontrolní úřad, je zde výrazně omezena určitá kontrola ze strany České republiky. Nejlepší variantou se tak jeví přidělení k Ministerstvu financí ČR, které má zároveň na starosti kontrolu a vyplácení finančních prostředků jednotlivým operačním programům.

Druhým problémem je postavení Ministerstva pro místní rozvoj ČR a Ministerstva financí ČR, kde je sice hlavním garantem operačních programů MMR, ale finanční prostředky spravuje Ministerstvo financí ČR. Je tak otázkou, zdali by nemělo dojít k sjednocení a posílení pozice Národního orgánu pro koordinaci, který je součástí MMR, ale ukazuje se, že Evropská komise opět není spokojena s tímto rozložením. Především

¹⁴⁰ Česká televize, *Studio ČT24* (<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani//10101491767-studio-ct24/212411058300418/>, 18.4.2012).

je zde otázka, zdali kontaktovat v případě problému nejprve NOK, nebo Ministerstvo financí České republiky.

Problémy se strukturou operačních programů

Zdroj: Vlastní zpracování.

Problematika financování výzkumu a vývoje je nesmírně rozsáhlým a diskutovaným tématem. Téma této práce se zaměřovalo na oblast podpory prováděnou skrze finanční prostředky z Evropské unie. Je evidentní, že se v České republice nerealizuje vše dle pravidel, které byly postupně v této práci představeny. Za hlavní problémy považují všeobecný chaos především na české straně, jež je způsobena kumulací české a evropské právní úpravy, která se dotýká financování výzkumu a vývoje z finančních prostředků Evropské unie a možná až přílišnou snahou vše vysvětlit a definovat na straně Evropské unie. Ponaučením by mohlo být špatné nastavení pověřených auditních subjektů a především neexistence zákona o úřednících ve veřejné správě, který by zajišťoval úředníkům určitou záruku při změně politického vedení.

Seznam literatury

Prameny

Agentura pro podporu Podnikání a Investic (CzechInvest), *De minimis* (<http://www.czechinvest.org/potencial-vyzva-i>, 14.3.2012).

Angela Merkelová, *Diskuse Angely Merkelové se studenty na Právnické fakultě v Praze – 2. část*. (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/zive-vysilani/videozaznam-344782-diskuse-angely-merkelove-se-studenty-na-pravnicke-fakulte-v-praze-2-cast/>, staženo 3.4.2012) *studenty-na-pravnicke-fakulte-v-praze-2-cast/*, staženo 3.4.2012).

BusinessInfo.cz, *Statistické údaje o malých a středních podnikatelích v České republice* (<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/male-a-stredni-podnikani/statisticke-udaje-o-msp-v-cr/1000503/40194/>, 14.3.2012).

Český statistický úřad 2011, *Roční statistické šetření výzkumu a vývoje VTR 5-01* (http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistika_vyzkumu_a_vyvoje, 1.3.2012).

Český statistický úřad 2011, *Roční statistické šetření výzkumu a vývoje VTR 5-01*. ([http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyzkum_a_vyvoj_v_podnikatelskem_sektoru_pdf/\\$File/4_letacky_podnikatelsky.pdf](http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyzkum_a_vyvoj_v_podnikatelskem_sektoru_pdf/$File/4_letacky_podnikatelsky.pdf), 23.3.2012).

Český statistický úřad 2011, *Roční statistické šetření výzkumu a vývoje VTR 5-01* ([http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyzkum_a_vyvoj_ve_vladnim_sektoru_pdf/\\$File/5_letacky_vladni.pdf](http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyzkum_a_vyvoj_ve_vladnim_sektoru_pdf/$File/5_letacky_vladni.pdf), 21.3.2012).

Český statistický úřad 2011, *Roční statistické šetření výzkumu a vývoje VTR 5-01* ([http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyzkum_a_vyvoj_v_podnikatelskem_sektoru_pdf/\\$File/4_letacky_podnikatelsky.pdf](http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyzkum_a_vyvoj_v_podnikatelskem_sektoru_pdf/$File/4_letacky_podnikatelsky.pdf), 27.3.2012).

Český statistický úřad, *Výzkum a vývoj* ([http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vydaje_na_vyzkum_a_vyvoj_pdf/\\$File/1_letacky_vydaje.pdf](http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vydaje_na_vyzkum_a_vyvoj_pdf/$File/1_letacky_vydaje.pdf), 29.3.2012).

ELI (Extreme Light Infrastructure), *O projektu* (<http://www.eli-beams.eu/cs/o-projektu/>, 10.4.2012).

Eurostat, *Research and development* (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/graph.do?tab=graph&plugin=1&pcode=ts_c00001&language=en&toolbox=data. 1.4.2012).

European Space Agency. *Galileo* (<http://www.esa.int/esaNA/galileo.html>, 25.3.2012).

Eurostat, *Research and development*
(http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/graph.do?tab=graph&plugin=1&pcode=ts_c00001&language=en&toolbox=data, 1.4.2012).

Evropský soudní dvůr, *Judikáty upravující právní úpravu Rámce Společenství pro státní podporou výzkumu, vývoje a inovací*
(<http://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=en>, 22.3.2012).

Evropská komise, *Rámcem Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací*
(http://www.avcr.cz/miranda2/export/sites/avcr/data.avcr.cz/veda_a_vyzkum/files/2006_323_01_ramec_spolecenstvi_pro_statni_podporu_vav.pdf, 10.2.2012).

Evropské komise, (ES) 1998/2006 *Výjimka „de minimis“* (<http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=438292:cs&lang=cs&list=578726:cs,518189:cs,438292:cs,&pos=3&page=1&nbl=3&pgs=10&hwords=>, 20.3.2012).

Evropský soudní dvůr, *Judikát ESD C - 41/1990. Klaus Höfner a Fritz Elser proti Macrotron GmbH.*
(<http://curia.europa.eu/juris/fiche.jsf?id=C%3B41%3B90%3BRP%3B1%3BP%3B1%3BC1990%2F0041%2FJ&pro=&lgrc=cs&nat=&oqp=&dates=&lg=&language=cs&jur=C%2CT%2CF&cit=none%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Cfalse%252Cfalse&num=41%252F90&td=ALL&pcs=O&avg=&mat=or&jge=&for=&cid=10482>, staženo 28.3.2012).

Gymnázium Jakuba Škody v Přerově, *eProjekt*
(<http://info.eprojekt.gjs.cz/Pages/Default.aspx>, 18.4.2012).

Inovační centrum Českého vysokého učení technického, *Projekt inkubátorů*
(<http://www.inovacentrum.cvut.cz/firmy/cz/prehled-sluzeb#7>, 20.3.2012).

Masarykova univerzita, *Síť expertních pracovišť k zajištění inkluze v terciárním vzdělávání* (<http://www.muni.cz/research/projects/18223>, 19.4.2012).

Ministerstvo pro místní rozvoj, *Národní orgán pro koordinaci*
(<http://www.strukturalni-fondy.cz/Narodni-organ-pro-koordinaci>, 9.4.2012).

Ministerstvo místního rozvoje (MMR), *Odbor řízení a koordinace NSRR, Stav pravidla N+3/N+2, stav k únoru 2012*, str. 3 (<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/56e5e74b-f575-475e-97ef-0b1888173455/Stav-pravidla-n-3---n-2---unor-2012>, 9.4.2012).

Ministerstvo pro místní rozvoj, *Národní strategický referenční rámec*
(<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/197f55c7-ffeb-4f5c-ab81-26237ef6eaf1/Narodni-strategicky-referencni-ramec-CR-2007%E2%80%942013->, 12.12.2011).

Ministerstvo průmyslu a obchodu, *Příloha č. 1 Statistika malých a středních podniků* (download.mpo.cz/get/31460/34779/374247/priloha004.pdf, 14.3.2012).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Rejstřík veřejných výzkumných institucí dostupný v elektronické podobě* (<http://rvvi.msmt.cz/>, 21.3.2012).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Metodika MŠMT - Zásady a pravidla financování veřejných vysokých škol pro rok 2012*, (<http://www.msmt.cz/file/18713>, 20.3.2012).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Prohlášení ministra MŠMT Josefa Dobeše o důvodech rezignace* (<http://www.msmt.cz/pro-novinare/ministr-dobes-odchazim-abych-uhajil-cest-a-platy-ucitelu>, 2.4.2012).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Operační program Výzkum a vývoj pro inovace* (<http://www.msmt.cz/file/20690>, 20.2.2012).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Operační program Výzkum a vývoj pro inovace 2007 – 2013*, str. 63 (<http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=80d40ad9-5498-4a53-95de-526a54f91518>, 5.4.2012).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Seznam projektů postupujících z Výběrové komise na úrovni Řídicího orgánu OP VaVpl*. (<http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/seznam-projektu-postupujících-z-vyberove-komise-na-urovni?highlightWords=seznam+projekt%C5%AF+prioritn%C3%AD+osa+jenda>, 9.4.2012).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Výzvy v rámci OP VaVpl* (<http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/vyzvy-op-vavpi>, 9.4.2012).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Proměna středních škol v centra celoživotního učení* (www.msmt.cz/strukturalni-fondy/promena-strednich-skol-v-centra-celozivotniho-uceni-univ-2-1, staženo 17.4.2012).

Nařízení Rady ES č. 1083/2006, v pozdějším znění.

Nařízení Evropské komise (ES) č. 1998/2006, v pozdějším znění.

2007/C 306/01 *Lisabonská smlouva*, ve znění pozdějších předpisů.

2008/C 115/01 *Smlouva o fungování Evropské unie*, ve znění pozdějších předpisů.

2008/C 115/01 *Smlouvy o Evropské unii*, ve znění pozdějších předpisů.

Rada pro výzkum, vývoj a inovace, 2011. *Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2011*. Úřad vlády České republiky, Praha.

OECD, *Regions at a Glance 2011* (<http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/fulltext/0411071e.pdf?expires=1334090616&id=id&accname=guest&checksum=18DE8C358D3A9EEE6F558F4E5FFAF11E>, 1.4.2012).

Technologické centrum AV ČR. *Zpráva o činnosti Technologického centra Akademie věd České republiky za rok 2010* (http://www.tc.cz/dokums_raw/zprava-o-cinnostitc2010final_1304432760.pdf, 1.2.2012).

Úřední věstník, 2007/C 306/01 *Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství*, ve znění pozdějších předpisů.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Veřejná podpora* (<http://www.compet.cz/verejna-podpora/>, 24.3.2012).

Úřední věstník 2007/C 306/01 *Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství*, ve znění pozdějších předpisů.

Svět techniky - Science and Technology Centrum, *Předmět projektu "Svět techniky"* (<http://www.dolnioblastvitkovice.cz/36/cs/node/1326>, 11.4.2012).

Vláda České republiky, *Analýzou stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2011* (<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=593520>, 1.3.2012).

Vláda České republiky, *Národní politika výzkumu vývoje a inovací České republiky na léta 2009-2015*, (<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=5579>, 20.2.2012).

Vláda České republiky, *Usnesení vlády č. 198/2006* (<http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/WebGovRes/EF97F4C3D501E42CC12571B6006D1244?OpenDocument>, 5.4.2012).

Zákon č. 513/1991 Sb., *Obchodní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 341/2005 Sb. *O veřejných výzkumných institucích*, v pozdějším znění.

Západočeská univerzita v Plzni, *Centrum technického a přírodovědného vzdělání a výzkumu (CTPVV)*. (<http://www.fav.zcu.cz/fakulta/ctpvv/ke-stazeni/files/tiskova-zprava-CTPVV-dotace.pdf>, 11.4.2012).

Západočeská univerzita v Plzni, *RICE* (Regionální inovační centrum elektrotechniky) (<http://rice.zcu.cz/o-nas.xhtml>, 10.4.2012).

Internetové zdroje

(kompletní adresy jsou uvedeny v textu)

Agentura pro podporu Podnikání a Investic, CzechInvest (<http://www.czechinvest.org>).

Akademie věd České republiky (<http://www.avcr.cz/>).

BIC Podnikatelské a Inovační centrum, (<http://www.bic.cz/>) .

Fondy Evropské unie, (<http://www.strukturalni-fondy.cz/>).

Ministerstvo průmyslu a obchodu, MPO (<http://www.mpo.cz/>).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, MŠMT (<http://www.msmt.cz/>).

Rada pro výzkum, vývoj a inovace, poradní orgán vlády České republiky, (<http://www.vyzkum.cz>).

Média

Česká televize, *Studio ČT24*

(<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani//10101491767-studio-ct24/212411058300418/>, 18.4.2012).

EuropeanVoice.com, *Barroso calls on member states to use unspent funds* (<http://www.europeanvoice.com/article/2012/january/barroso-calls-on-member-states-to-use-unspent-funds/73368.aspx>, 15.3.2012).

Ekonomický týdeník E15.cz, *Mladá fronta, Zastavíme dotace, hrozí Česku Brusel. Chce lepší kontrolu* (<http://zpravy.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/zastavime-dotace-hrozi-cesku-brusel-chce-lepsi-kontrolu-753672>, 8.4.2012).

Webové stránky Miroslava Kalouska, *Evropské peníze? Jsem přesvědčen, že k pozastavení nedojde* (http://www.miroslav-kalousek.cz/media_podrobne.php?idpod=38&tab=clanky&tbc=1, 17. 4. 2012).

Záruba, Igor (2012). Česko letos nemá z EU ani euro, chybět může až 70 miliard korun. *Ekonomický týdeník E15, Mladá fronta*. 28.3.2012 (<http://zpravy.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/cesko-letos-nema-z-eu-ani-euro-chybet-muze-az-70-miliard-korun-755448>, 4.4.2012).

Hospodářské noviny, *Ondřej Liška: Nevěřím, že je Josef Dobeš schopen to napravit* (<http://hn.ihned.cz/c1-54375970-ondrej-liska-neverim-ze-je-josef-dobes-schopen-to-napravit>, staženo 17.4.2012).

Resume

The thesis is a policy analysis of the system of research and development funding in the Czech Republic from EU funds. It focuses on the progressive analysis from analyzing basic rules of funding to studying problems with administration of operational programs.

The first part of the thesis analyzes the legislation and possibilities of financial resources utilization. This part describes as well exceptions when it is possible to break the prohibition of state aid. The end of this part introduces issues associated with project expenses.

The second part presents the National Strategic Reference Framework (NSRF) which has been created by the Czech Republic during the preparation for financial years 2007 – 2013. NSFR is analyzed next to the Analysis of the research, development and innovation in the Czech Republic and its comparison with other countries in 2011. These documents represents extensive analysis of research and development situation in the Czech Republic and constitute an essential part of the research in this section.

The third part describes practical possibilities to the implementation of research and development in private sector. The reason why the private sector is presented in a practical level here is the effort to show its specific position against the state and public tertiary research sector. The aim is to refer to problems and success associated with financial resources and innovative activities initiated by EU.

The fourth part of the thesis analyzes the Operational Programme Research and Development for Innovation (OP RDI) and the Operational Programme Education for Competitiveness (ECOP). It points out problems seen by the European Commission in the functioning of the operational programmes OP RDI and OP ECOP. The reason could be

possible irregularities in the management and malfunctioning of authorized audit body.

Results of the thesis cover and evaluate the functioning of financing structure and answer questions concerning a possibility of operational programs and audit system structure improvement.

Seznam nepoužívanějších zkratk:

AV ČR – Akademie věd České republiky

ČVUT – České vysoké učení technické

DG Regio - Generální ředitelství pro regionální politiku

ESA - Evropská vesmírná agentura

ERDF - Evropský fond pro regionální rozvoj

ESD - Evropský soudní dvůr

ESF - Evropský sociální fond

EU - Evropská unie

EURATOM - Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii

FS - Fond soudržnosti

HSS – Politika hospodářské a sociální pomoci

KOM - Evropská komise

MMR - Ministerstvo pro místní rozvoj

MPO - Ministerstvo průmyslu a obchodu

MŠMT - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

NOK - Národní orgán pro koordinaci

NSRR - Národní strategický a referenční rámec

OECD - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OPPI - Operační program Podnikání a Inovace

OP VaVpl - Operačního programu Výzkum a vývoj pro Inovace

OP VK - Operačního programu Vzdělání pro konkurenceschopnost

ŘKV – Řídící a koordinační výbor

RP - Rámcový program

SEU - Smlouva o Evropské unii

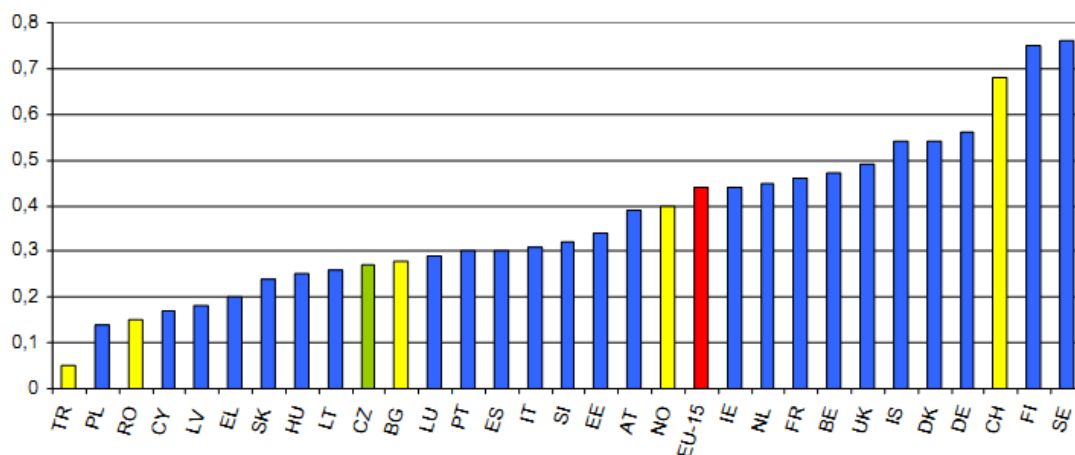
SFEU - Smlouva o fungování Evropské unie

VaV - Výzkum a vývoj

VaVpl - Výzkum a vývoj pro inovace

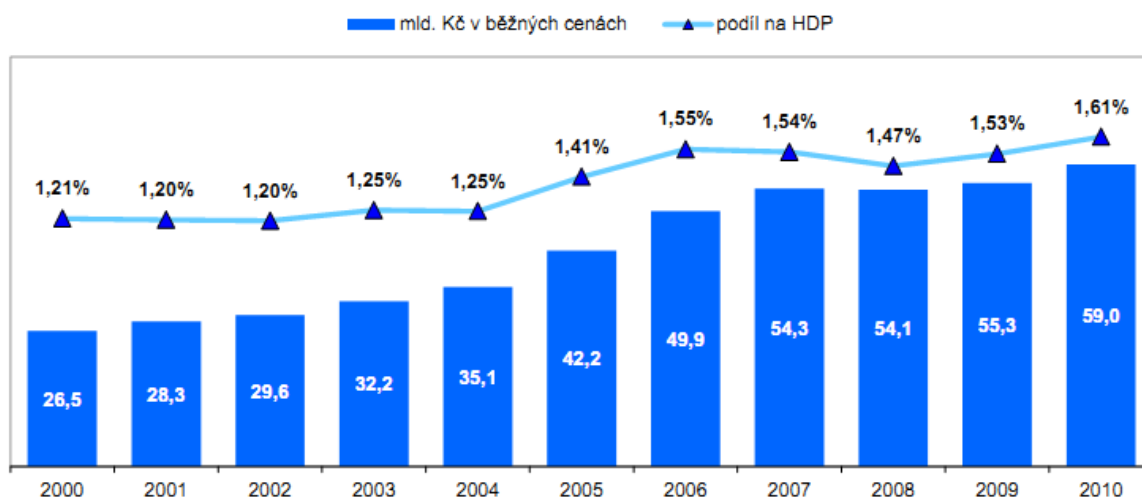
Příloha

ⁱ Graf č. 1: Souhrnný inovační index (SII) a postavení jednotlivých států

Ministerstvo pro místní rozvoj, *Národní strategický referenční rámec*, str. 129(<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/197f55c7-ffeb-4f5c-ab81-26237ef6eaf1/Narodni-strategicky-referencni-ramec-CR-2007%E2%80%942013->, 12.12.2011).

ⁱⁱ Graf č. 2: Celkové výdaje na výzkum a vývoj v ČR

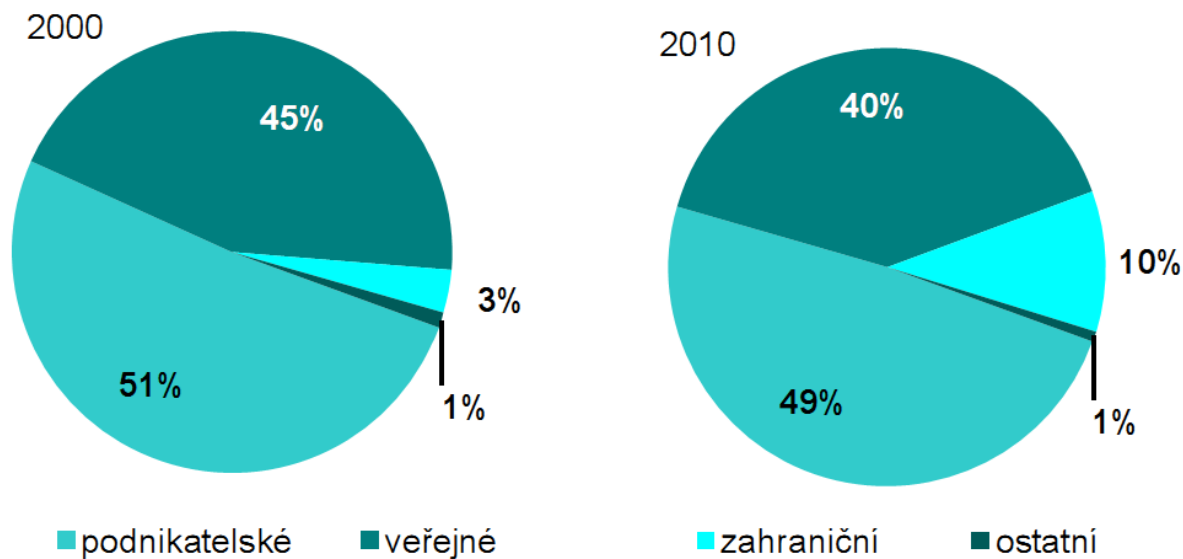
Český statistický úřad 2011, *Roční statistické šetření výzkumu a vývoje VTR 5-01* (http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistika_vyzkumu_a_vyvoje, 1.3.2012).

ⁱⁱ Tabulka č. 1: Meziroční přehledová tabulka, měřící změnu výdajů na vědu a výzkum v ČR

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
v mlrd. Kč (běžné ceny)	2,8	1,8	1,2	2,7	2,8	7,1	7,7	4,4	-0,2	1,2	3,7
% v běžných cenách	12,0%	7,0%	4,3%	9,1%	8,8%	20,3%	18,3%	8,8%	-0,3%	2,3%	6,7%
% ve stálých cenách r. 2000	10,4%	2,0%	1,4%	8,1%	4,1%	20,6%	17,0%	5,2%	-2,1%	-0,2%	7,9%

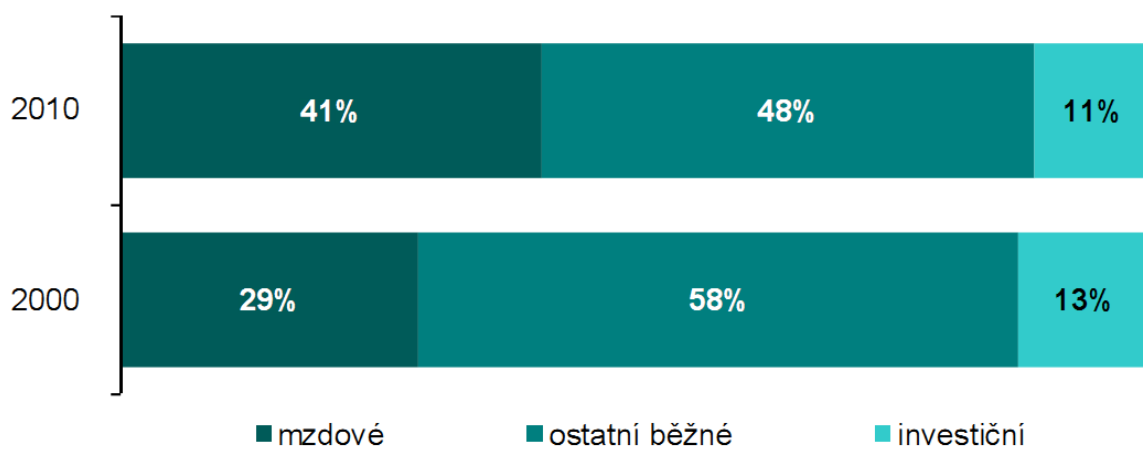
Český statistický úřad 2011, *Roční statistické šetření výzkumu a vývoje VTR 5-01* (http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistika_vyzkumu_a_vyvoje, 1.3.2012).

^{iv} Graf č. 3: Struktura příjmů určených pro vědu a výzkum v České republice

Český statistický úřad 2011, Roční statistické šetření výzkumu a vývoje VTR 5-01 (http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistika_vyzkumu_a_vyvoje, 1.3.2012).

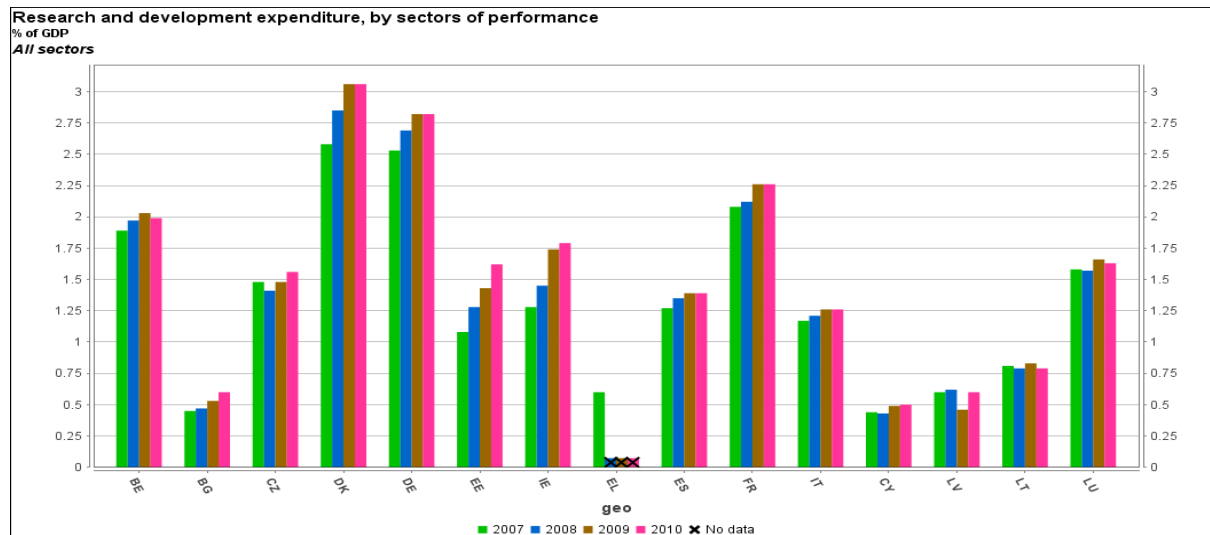
^v Graf č. 4: Struktura výdajů na VaV

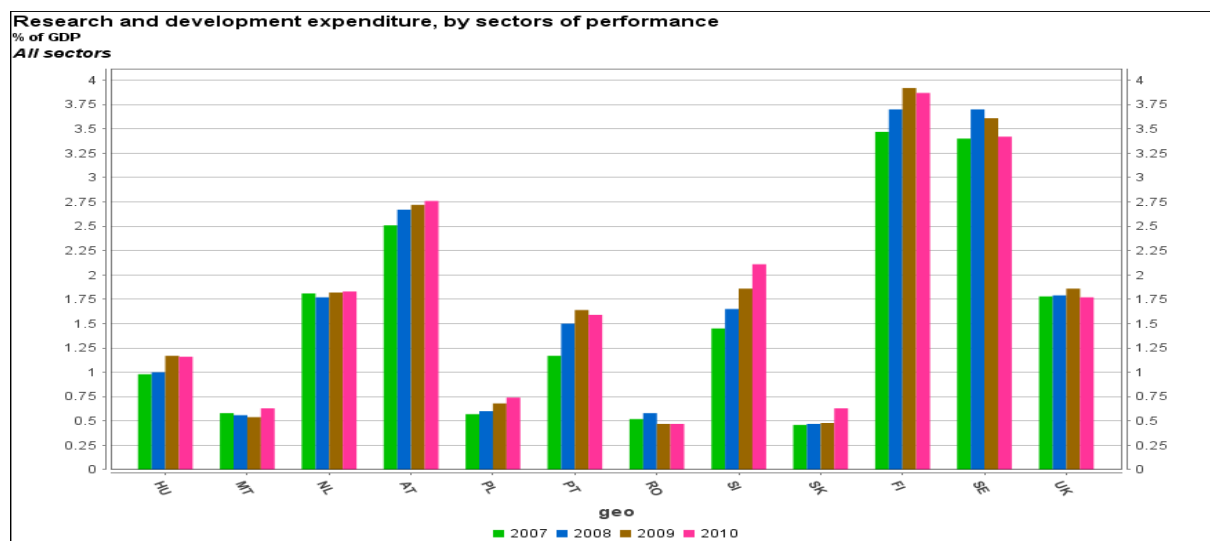
Český statistický úřad 2011, Roční statistické šetření výzkumu a vývoje VTR 5-01 (http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistika_vyzkumu_a_vyvoje, 1.3.2012).

^{vi} Graf č. 5: Růst výzkumu a vývoje vůči hrubému domácímu produktu (HDP). Graf je z důvodu velikosti rozdělen na dvě části.

Část 1.

Část 2.

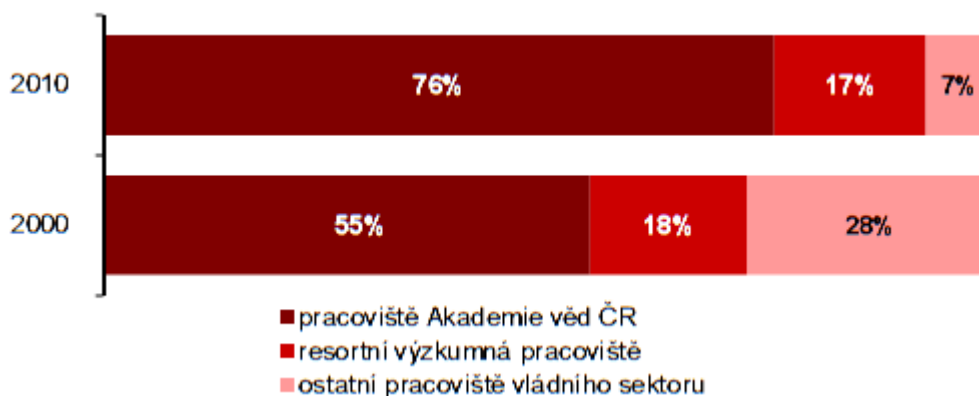
Eurostat, Research and development
(<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/graph.do?tab=graph&plugin=1&pcode=tsc00001&language=en&toolbox=data>. 1.4.2012).

viii Tabulka č. 2: Kvalitativní ukazatele pro hodnocení ukazatele K

Ukazatel K: Kvalitativní a výkonové ukazatele vysokých škol		Celkové hodnoty v %
Celkem		100%
Vědecký (umělecký) výkon vysoké školy		39,0%
1	Započítané body RIV	29,3%
	Započítané body RUV	1,7%
2	Účelové neinvestiční prostředky na výzkum	5,0%
3	Vlastní příjmy z aplikovaného výzkumu	3,0%
Kvalita studijních programů a uplatnění absolventů		34,0%
4	Vážený počet profesorů a docentů	2,0%
5	Zaměstnanost absolventů	32,0%
Mezinárodní mobilita a internacionalizace		27,0%
6	Cizinci v příslušném typu studijního programu	2,0%
7	„Samopláteci“ v příslušném typu studijního programu	3,0%
8	Vyslaní v rámci mobilitních programů	11,0%
	Přijetí v rámci mobilitních programů	11,0%

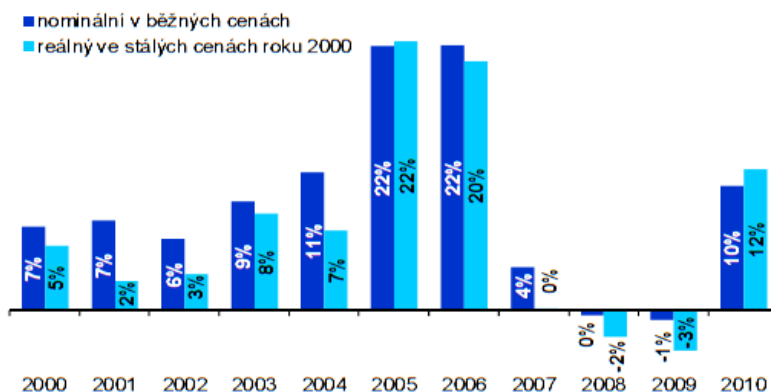
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Metodika MŠMT o Zásadách a pravidlech financování veřejných vysokých škol pro rok 2012*, str. 16. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (<http://www.msmt.cz/file/18713>, 20.3.2012).

viii Graf č. 6: Nominální roční nárůst výdajů na VaV ve vládním sektoru.

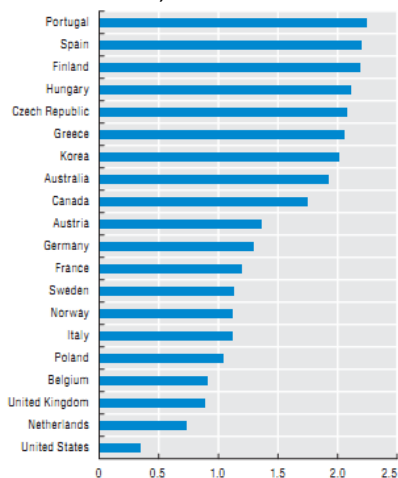
Český statistický úřad 2011, *Roční statistické šetření výzkumu a vývoje VTR 5-01* (http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistika_vyzkumu_a_vyvoje, 21.3.2012).

ix Graf č. 7: Meziroční procentní nárůst výdajů na VaV, 2000-2010.

Český statistický úřad 2011, *Roční statistické šetření výzkumu a vývoje VTR 5-01*. ([http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyzkum_a_vyvoj_v_podnikatelskem_sektoru_pdf/\\$File/4_letacky_podnikatelsky.pdf](http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyzkum_a_vyvoj_v_podnikatelskem_sektoru_pdf/$File/4_letacky_podnikatelsky.pdf), 23.3.2012).

^x Graf č. 8: Procentní nárůst podnikatelského sektoru do výzkumu a vývoje výdajů na 1% růst HDP, 1995-2007

(OECD: 2011. Regions at a Glance 2011, str. 65 (<http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/fulltext/0411071e.pdf?expires=1334090616&id=id&acname=guest&checksum=18DE8C358D3A9EEE6F558F4E5FFAF11E>, 1.4.2012).

^{xi} Vazby OP VaVpl a NSRR

Národní strategický referenční rámec	Prioritní osy operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace			
	Prioritní osa 1 Evropská centra excelence	Prioritní osa 2 Regionální VaV centra	Prioritní osa 3 Komerčializace a popularizace VaV	Prioritní osa 4 Infrastruktura pro výuku na VŠ spojenou s výzkumem
I. Konkurenceschopná česká ekonomika				
Konkurenceschopný podnikatelský sektor	XX	XXX	XXX	XX
Podpora kapacit VaV pro inovace	XXX	XXX	XXX	XXX
Rozvoj udržitelného cestovního ruchu				
II. Otevřená, flexibilní a soudržná společnost				
Vzdělávání	XX	X	XX	XXX
Zvyšování zaměstnanosti a zaměstnatelnosti			X	XX
Posilování sociální soudržnosti				
Rozvoj informační společnosti	XX	XX	XX	XX
Chytrá veřejná správa				
III. Atraktivní prostředí				
Ochrana a zlepšení kvality životního prostředí	X	X	X	X
Zlepšení dostupnosti dopravou				
IV. Vyvážený rozvoj území				
Vyvážený rozvoj regionů	X	XX	X	X
Rozvoj městských oblastí	X	X		X
Rozvoj venkovských oblastí				
Územní spolupráce	X		X	

Poznámky: XXX priorita OP je dominantně zaměřena na dosažení daného strategického cíle NSRR;
 XX priorita OP významně napomáhá k dosažení daného strategického cíle NSRR;
 X priorita OP není přímo zaměřena na dosažení daného strategického cíle NSRR, ale zprostředkovaně napomáhá k dosažení těchto cílů.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Operační program Výzkum a vývoj pro inovace 2007 – 2013*, str. 63 (<http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=80d40ad9-5498-4a53-95de-526a54f91518>, 5.4.2012).